TC.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
KELÂM BİLİM DALI

PEYGAMBERLİĞİN İSPATINDA MUCİZE GERÇEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yaşar Yılmaz ŞIHANOĞLU

VAN-2011

TC.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
KELÂM BİLİM DALI

PEYGAMBERLİĞİN İSPATINDA MUCİZE GERÇEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yaşar Yılmaz ŞIHANOĞLU

Danışman
Prof. Dr. İsa YÜCEER

VAN-2011

KABUL VE ONAY SAYFASI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, jürimiz tarafından………..**ANABILIM DALI** ……………………………………………..…**BILIM DALI'** ında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: ……………………………………………………………………………………………..

Üye (Danışman): ……..………………………………………………………………………

Üye: ………………..………………………………………………………………………………

Üye: ………………..………………………………………………………………………………

Üye: ……….………………………………………………………………………………………

ONAY: Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

……/……/2011

……………………………………………….

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Allah Teâlâ, insanlık tarihi boyunca, emir ve yasaklarını insanlara ulaştırmak amacıyla peygamberler göndermiştir. Allah tarafından gönderilen peygamberlerin hepsinin amacı aynıdır. Bir sonraki peygamber, bir öncekini tasdik etmiş ancak, önceki peygambere ve getirmiş olduğu dine inanan kimseler, sonra gelen peygamberi kabul etme konusunda tereddütler yaşamışlardır. Ayrıca peygamberlik iddiasında bulunan kimselerin hak peygamberler olup olmadığını anlamak için, kavimleri onlardan doğruluklarına delil olması amacıyla mucizeler talep etmişlerdir. Hak din peygamberleri de Allah Teala'nın izni ile çeşitli mucizeler sergilemişler ve bunu doğruluklarına delil göstermişlerdir. Şartlarına uygun olarak meydana gelen mucizenin peygamberlik iddiasında bulunan zatın peygamberliğine delaleti kati ve zaruridir. Çünkü Allah Teala'nın yalancı bir zatın elinde, olağanüstü bir hadise yaratması aklen imkansızdır.

Bu çalışmamızda, ilahi din peygamberlerinin göstermiş oldukları mucizelerin peygamberliklerine delil teşkil eden yönlerini işlemeye çalıştık. Çalışmamız giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde peygamber ve peygamberlikle ilgili kavramları inceleyip nebi, resul kavramları ve kavramlar arasındaki farkları ortaya koyduktan sonra peygamberlerin gönderiliş gayeleri üzerinde durduk. Birinci bölümde, mucizenin tarifi, mahiyeti, ayet ve hadislerde kullanım şekillerini, özelliklerini ve çeşitlerini detaylarıyla işlemeye çalıştık. İkinci bölümde ise mucizenin peygamberliğe delaletini, mucizenin aklen ve naklen kabul edilebilirliğini, insanların peygamberlerden mucize taleplerinde bulunmalarını, geçmiş peygamberlerin göstermiş oldukları mucizeleri, Hz. Peygamber'in göstermiş olduğu mucizeleri ve son olarak da mucizenin varlığını kabul ve ret etme meselesini işlemeye çalıştık.

Çalışmam süresince danışmanlığımı yapıp hiçbir desteğini benden esirgemeyen tez hocam sayın Prof. Dr. İsa YÜCEER'e ve çalışmamın her aşamasında kendisinden faydalandığım sayın Doç. Dr. Cemalettin ERDEMCİ hocama desteklerinden dolayı teşekkürü borç bilirim.

Yaşar Yılmaz ŞIHANOĞLU

VAN-2011

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen madde
AÜİFD : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
AÜİF : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
a s : aleyhisselam
Bkz. : Bakınız
UÜİFD : Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Çev. : Çeviren
DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı
DÜİFD : Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
DEÜİFD : Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
EÜİFD : Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
FÜİFD : Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
H.h. : Hicri
Haz. : Hazırlayan
Hz. : Hazreti
M. : Miladi
mad. : Maddesi
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
Neşr. : Neşreden
v.: Vefat tarihi
S. : Sayı
Ter. : Tercüme eden
Trz. : Tarih yok
Thk. : Tahkik eden
UÜİFD: Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Ünv. : Üniversite
vb. : Ve benzeri
Yay. : Yayınlar

1. GİRİŞ:

1.1. TEZİN AMACI:

Nübüvvet konusu, üzerinde çokça çalışma yapılan itikadi konulardan biridir. Tarih boyunca Allah tarafından insanlara peygamberler gönderilmiştir. Gönderilen peygamberler gönderildikleri toplumlara gerçek peygamber olduklarını ispat etmek üzere çeşitli çabalar ortaya koymuşlardır. Peygamberlerin kendi peygamberliklerini ispat etmek için başvurdukları en ikna edici yöntemlerden bir tanesi de mucizelerdir. Mucizeler, peygamberin doğruluğunu ispat etmede hayati bir öneme sahiptir. Mucize meselesi bu kadar önemli olmasına rağmen günümüze kadar gelen süreçte üzerinde fazlaca müstakil çalışma yapılmaması bizi bu çalışmayı yapmaya sevketti. Bu çalışmamız, mucizenin peygamberler için ne kadar önemli olduğunu, mucizenin aslında Allah'ın, peygamberi tastik için yarattığı bir fiil olduğunu, bazılarının mucize, peygamberliğin ispatında hiç bir fonksiyona sahip değildir şeklindeki iddialarının tutarsız olduğunu, ispatlamaktan ibarettir.

Allah'ın her şeye kadir olduğunu, Kadir olan Allah'ın insanların hidayeti için göndermiş olduğu peygamberini tastik etmek üzere ona mucizeler verdiğini peygamberlerin de bu mucizeleri kendilerine delil olarak kullandıklarını görüyoruz. Biz bu konuyu işlerken mucizenin tanımını yapmayı, mucizenin çeşitlerini ortaya koymayı, mucizenin şartlarını belirlemeyi, mucizenin peygamberlik iddiasında bulunan zata neler kazandırdığını, mucizenin peygambere artı ve eksilerinin neler olduğunu, muhatapları ikna etmede nasıl bir etkiye sahip olduğunu kısacası mucizelerin mümkün olan harikuladeler olduğunu işlemeyi amaçladık.

1.2. TEZİN KONUSU:

Mucize meselesi çok kapsamlı bir konudur. Tezimizin konusu peygamberliğin ispatında mucize gerçeğidir. Biz bu çalışmamızın giriş bölümünde; nübüvvet kavramını ve bu kavramın birer parçası olan nebi resul kavramlarını, nebi ve resul arasındaki farkları işledik. Birinci bölümde; mucize kavramının tanımını, mucize çeşitlerini, mucizenin gerçekleşebilmesi için mucizede bulunması gereken şartları, Kur'an ve Hadis kaynaklarında mucize kavramı konularını işledik. İkinci bölümde ise; mucizenin peygamberliğe delil oluşunu ve peygamberlerin göstermiş oldukları mucizelerin belli başlı olanlarını işledik.

1.3. TEZİN YÖNTEMİ:

Çalışmamızda öncelikle betimlemeci daha sonra da analitik bir yöntem takip etmeye çalıştık. Bu bağlamda öncelikle Kur'an ve Hadis kaynaklarında geçen ve tevatür derecesine ulaşmış olan Hz. Peygamberin mucizelerini, Kur'an'da bahsi geçen diğer peygamberlerin mucizelerini işledik. Mucizenin peygamberliğin ispatına delil olup olamayacağını başta ehli sünnet alimlerinin, tabiatçıların ve filozofların görüşleri doğrultusunda işlemeye çalıştık. Bunu yaparken de peygamber ve peygamberlikle ilgili kavramları, mucizenin sözlük ve terim anlamlarını, mucize çeşitlerini, mucizinin şartlarını araştırarak, mucizeyi konu alan kaynakları taradık. Peygamberlerin mucizelerini başta Kuran-ı Kerim ve Hadis-i Şerif'lerden tespit ederek çıkardık. Ayrıca başta kelam kaynakları olmak üzere diğer literatürü tarayarak mucize ile ilgili kaynakları tespit ettik. Konu ile alakalı tüm kavramları (mucize, nübüvvet vs.) esas alarak bunlarla ilgili ansiklopedi, kitap, dergi gibi dokümanları taradık. Çeşitli kaynaklardaki mucize konularının yanı sıra, doğrudan mucize konusuna tahsis edilmiş olan eserleri tespit ettik. Bütün bunlar başlıca başvuru kaynaklarımızı oluşturmuştur.

1.4. PEYGAMBERLİKLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.4.1. PEYGAMBER LAFZI

Peygamber kelimesi, farsça bir kelime olup, sözlükte, haber getiren kimse anlamında kullanılmaktadır. Peygamber kelimesinin Arapçadaki karşılığı Resul ve Nebi kelimeleridir. Kurumu ifade eden peygamberlik yerine de nübüvvet ve risalet mastarları kullanılmaktadır.[1] Peygamber, Allah'ın kullarına dinini bildirmek için görevlendirdiği seçkin kimselerdir. Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şerif'lerde peygamber kelimesinin yerine Nebi ve Resul kavramları kullanılmaktadır.[2]

Peygamber, Allah Teala'nın kullarına emir ve yasaklarını bildirmek, onlara hakkı, doğruyu ve yanlışı açıklamak üzere seçip görevlendirdiği ilahi elçilerdir. Bu kelime Kur'an-ı Kerim'de; "nebi" veya "enbiya" bazen de "resul" veya "rusul" şeklinde kullanılmıştır.[3] Peygamber, nebi, resul ya da mürsel sözcüklerinin türkçedeki terimsel karşılığı ise "Allah elçisi" dir.[4]

1.4.2. NEBİ LAFZI

Nebi, Arapça bir kelime olup, "Nebe" kökünden türetilmiştir. Muhbir, yani "haber verici" anlamına gelir.[5] Ancak "Nebe", herhangi bir haber değil; bize bildirilen fevkalede değerde, çok önemli bir haber, bir tebliğ demektir. Nebe;

---

[1] Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Yay., Ankara, 2006, 1035.
[2] Bkz., Meryem, 19/51; Hacc, 22/52; Ebu İsa Muhammed b.İsa et-Tirmizi, *Sünen*, İstanbul, 1992, II, 51., IV, 533; Ebû Abdullah Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* II, Çağrı Yay., İstanbul, 1992, 267.
[3] Âl-i İmrân, 3/15; Tevbe, 9/128.
[4] Develioğlu, *a. g. e.,* 888.
[5] Nebe, 78/1-2.

doğruluğunda hiç şüphe olmayan bir haber için kullanılabilir.[6] Nebi, Allah katında makamı yüksek olan kişi demektir.[7]

Nebi, kendisine bir melek vasıtasıyla vahiy getirilen kişi veya kalbine ilham olunan kişi yahut salih rüya ile uyarılan seçilmiş zatlara denir.[8] Nebe, haber anlamındadır. Nebe ile kasdtedilen ya Allah'ın kendisine vahyettiğini ümmetine haber veren kimsedir. Ya da Allah'ın vahyettiği şeyi peygambere haber vermesidir.[9] Nebi'nin manası, Allah'ın seçtiği kullarına ilahi haberinin, vahiy yoluyla ulaşması ve o kişinin vahye muhattap kılınmasıdır.[10] Nebi kavramı, Allah ile peygamber arasındaki alakayı, yani vahyi ve haber vermeyi ifade eder. "Nebi" kelimesinin "yükseltilmiş" anlamına gelen "Nübüvvet" kelimesinden türetildiği de ifade edilmiştir. Çünkü Nebiler, Allah'n yarattıkları arasından seçtiği en şerefli ve en üstün insanlardır. Kur'an'da İdris Peygamber için kullanılan "Onu yüce bir makama yükselttik,"[11] ifadesi de bu manaya vurgu yapar.[12] Nebi, Allah Teala'nın ilahi emirlerini insanlara bildiren, Allah ile akıl sahibi insanlar arasındaki elçilik görevini gören kişidir. Nebi kelimesinin çoğulu "Enbiya" dır.[13]

Nebi, Allah'ın kendisine vahyettiği şeyleri insanlara aktaran, onları bu vahye inanmaya ve itaat etmeye davet eden kişidir. Onlar, insanları, vahiyle terbiye eden terbiyecilerdir. Onlar, Allah tarafından seçildikleri için, en temiz insanlardır. İnsanlık için örnek kişilerdir. Her Nebi kendi döneminin insanları için, Allah tarafından seçilmiş örnek şahsiyetlerdir. Nebiler, Allah'a hakkıyla kulluk yaparlar ve insanlara ubudiyetin, nasıl yapılması gerektiğini gösterirler.[14]

---

[6] Ragıb el-İsfahani,el- *Müfredat, Elfazi'l-Kur'an*, (Trc.: Yusuf Türker), Müfredat Kur'an Kavramları Sözlüğü, Pınar Yay., İstanbul, 2007, Nebi maddesi, 1418.
[7] Sa'duddin Mesud b. Ömer, et- Teftâzanî, *Şerhu'l- Mekasıd,* II, İstanbul, 1305/1887, 138.
[8] Seyyid Şerif Ali b. Muhammed, Cürcânî, *Kitabu't- Ta'rifat,* Beyrut, 1995, 162.
[9] İsa Yüceer, *Son Peygamberlik Risalet ve Nübüvvetin Delillerle İspatı*, Ankara, 1996, 3.
[10] Şerefettin Gölcük, Süleyman Toprak, *Kelam*, 5. Baskı, Tekin Kitapevi, Konya, 2001, 308.
[11] Meryem, 19/57.
[12] Erdinç Ahatlı, *Peygamberlik ve Hz. Muhammde'in Peygamberliği*, DİB., Yay., Ankara, 2007, 26.
[13] İbn Manzur, Ebu'l Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem, *Lisanu'l- Arap*, Nebi Mad., Beyrut, 1990; Teftâzânî, *Şerhu'l-makasıd*, II, 128.
[14] Hüseyin Ece, *İslam'ın Temel Kavramları*, Beyan Yay., İstanbul, Trz., 487-488.

1.4.3. RESUL LAFZI

Resul, Sözlükte tercih etme, yönlendirme ve gönderme manasındaki “irsal” kökünden gelmektedir. Resul, bir şahsı bir görev için göndermektir. Resul, Allah’ın bir kavme gönderip kendisine kitap indirdiği kişi veya kendisine kitap indirilmeyip daha önceki şeriatlarda bulunan hükümler kendisine vahyedilen kişidir.[15]

Resul, hem gönderilen mesaj, hem de mesaj yüklenip gönderilen kişi anlamında kullanılmıştır. Kur’an’da daha çok ikinci anlamda kullanılmıştır. Kur’an-ı Kerim’de “önemli bir görev için gönderilen elçi”[16] ifadesi bu anlamda kullanılmıştır. Yine “Biz âlemlerin Rabbi’nin elçileriyiz deyin”[17] ifadesi risalet manasında kullanılmıştır. Kur’an’da “Resul” kelimesi ile bazen peygamberler, bazen de melekler kastedildiği görülür.[18]

Resul, Allah’ın kendisine vahyederek tebliğle görevlendirdiği, kendisine kitap ve yeni bir şeriat verdiği kimsedir.[19] Resul, insanlar ister kendisinden talepte bulunsun, ister talepte bulunmayıp karşı çıksın risaleti tebliğ etmekle görevli ve her halükarda bununla mükellef olan kişidir. Deyim olarak Resul, Allah’ın dinini tebliğ etmek üzere kendisine yeni bir kitap indirilen ve getirdiği kitapla öncekileri nesheden, mucize sahibi kişiye denir.[20]

---

[15] Yüceer, *a. g. e.,* 4.
[16] Neml, 27/35.
[17] Şu’ara, 26/16.
[18] Bkz., Hacc, 22/52,75; Nahl, 16/36; Fatır, 35/1.
[19] Gölcük, Toprak, *a. g. e.,* 308.
[20] Ebu’l- Mansur Abdulkahir b. Tahir et- Temimi el- Bağdadi, *Usulu’d- Din*, İstanbul, 1928, 154; Cürcânî, *Kitabu’t-Ta’rifat,* 110.

1.4.4. NÜBÜVVET KAVRAMI

Nübüvvet ve nebi kelimeleri aynı manaları ifade eden değişik kalıplardır. Nebi kelimesi sıfat; nübüvvet ise mastardır. dolayısıyla birinin sözlük anlamı diğerini de kapsamaktadır.[21]

Dini terim olarak nübüvvet, Allah Teala'nın bir kulunu vahiy indirmek için seçmesidir. Allah'ın dinini tebliğ görevini yerine getiren kimseler için dilimizde genelde haber getiren anlamındaki farsça kökenli "peygamber" kelimesi kullanılır. Nübüvvet akıl sahibi kulların üzerindeki dünya ve ahiret işleri hakkında Allah ile kulları arasında yapılan elçiliktir. [22] Arapçada peygamberi ifade eden kelimeler "Nebi" ve"Resul" kelimeleridir."peygamberlik" ise kurumu ifade eder. Peygamberlik sözcüğü yerine Arapçada "nübüvvet" ve "risalet" mastarları kullanılmaktadır. Peygamber, Allah'ın emir ve yasaklarını insanlara bildirmek için insanlar arasından seçtiği kişilerdir.[23]

Nübüvvet, mazhar olduğu makam itibarıyla tıpkı Nebi gibi yücelik ve üstünlük ifade etmektedir. Zira, nübüvvetin kaynağı Allah'tır. Nübüvvetin kaynağını oluşturan vahiy ve onun ürünü olan bilgi ve haberler nitelik açısından diğer bilgilere ve haberlere kıyasla özel bir değer ve üstünlüğe sahiptir. Bu bakımdan nübüvvet kelimesinin peygamberlerin dışındaki kimselerin üstünlüğünü ifade etmek için kullanılması doğru değildir.[24]

1.4.5. NEBİ VE RESUL ARASINDAKİ FARKLAR

İslam literatüründe Nebi ile Resul aynı anlamı ifade etmekle beraber aralarında bazı farklılıklar vardır. Her ikisi de Allah katından olup, O'nun seçimiyle

---

[21] Salih Sabri Yavuz, *İslam Düşüncesinde Nübüvvet,* İnsan Yay., İstanbul, trz., 12.
[22] Develioğlu, *a. g. e.*, 888.
[23]İsmail L. Çakan-Mehmed N. Solmaz, *Kur'an-ı Kerime Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi,* İstanbul, 1994, 14.
[24] Yavuz, *a. g. e.*, 12.

gönderilmiştir. Çalışmakla elde edilmez, kulun gayretinin bu seçimde bir katkısı yoktur. Nebi, İnsanın kendi gücüyle elde edemeyeceği bir haberi yada hükmü Allah'ın kendisine vahyettiği kimsedir. Resul ise, Allah'tan aldığı vahyin muhtevasını insanlara tebliğ etmek ve onu fiilen uygulamakla görevli bir kişidir. Bu vahyin muhtevası, yeni bir şeriat, yeni bir din düzeni, olabileceği gibi önceki bir peygamberin şeriatına uyup, onu tebliğ etme emri biçiminde de olabilir. Resul, yeni bir kitap ve şeriat getiren, Nebi de; yeni bir kitap ve şeriat getirmeyip, önceki bir peygamberin şeriatına tabi olarak onu uygulamak üzere gönderilen kimsedir.[25]

Peygambere Nebi denildiği gibi, Resul de denilmektedir. Resul ile Nebi arsında fark olmadığını ileri sürenler olmuşsa da bu iddia kelimelerin hem nas hem de sözlük anlamları açısından aralarında farklar olduğunu göstermektedir. İslam bilginleri Resul'ün Nebi'den daha genel olduğu görüşündedirler. Resul kendisine şeriat vahyedilen ve onu tebliğle emrolunandır. Nebi, kendisine vahiy inen tebliğle emrolunmayandır. Nebi kavramı Resul'den daha geneldir. Zira Nebi'nin sahip olduğu nübüvvet özelliği Resul olan peygamber için de söz konusudur. Resullerin taşıdığı risalet ise, sadece kendilerine ait bir özelliktir.[26] Nübüvvet tüm peygamberlerin sahip olduğu özellik olması bakımından daha geneldir. Fakat Resul, nübüvvet özelliğini taşıması sebebiyle daha kapsamlıdır. Buna göre her resul nebi'dir; fakat her nebi resul değildir.[27] Resul ve Nebi arasında fark olduğunun bir tespiti de sayılarının farklı olmasıdır. Peygamber efendimizden gelen bir rivayette Nebilerin sayısının yüz yimi dört bin, Resullerin sayısının ise üçyüz on olduğu şeklindedir.[28]

Genel olarak toparlamak gerekirse çoğunluk kelam alimlerine göre resul kelimesi, lugat manası bakımından Nebi kelimesininden daha genel ve şümüllüdür. Çünkü, melekler de ilahi haberler taşıdıklarından, onlara da "ilahi haberciler" anlamında resul denmektedir.[29] Bu görüşte olanlara göre, kendisine ilahi kitap ve müstakil şeriat verilen peygamberler resul diye anılırlar. Bu bakımdan, her resul aynı

---

[25] Yüceer, *a. g. e.*, 53.
[26] Yavuz, *a. g. e.*, 17.
[27] Gölcük, Toprak, *a. g. e.*, 310.
[28] Ahmet b. Hanbel, *Müsned*, V, İstanbul, 1402/1982, 266.
[29] Bkz., Hud, 11/69, 77, 81; Zuhruf, 43/80; Hakka, 69/40.

zamanda bir Nebi'dir. Fakat her Nebi, Resul değildir. Bunlara göre; ikisi arasında mantık diliyle "umum-husus-mutlak" ilişkisi vardır. Çünkü Nebi, tebliğe mükellef olsun olmasın, Allah Teala'dan vahiy yoluyla herhangi bir emiralan kimsedir. Eğer Nebi, belli bir şeriatı veya bir kitabı, tebliğ etmekle sorumlu tutulursa, o peygambere aynı zamanda Resul denir. Sonuç olarak, Nebi ve Resul şöyle tarif edilir: Allah Teala'nın seçtiği ve onu Cibril (a.s) vasıtasıyla (uyanık iken) vahyettiği şeyleri insanların hepsine veya belli bir topluluğa Allah'ın emriyle tebliğeden bir insandır.[30]

1.4.6. PEYGAMBER GÖNDERMENİN İMKANI

Nübüvvetin hedefi, insanlar arasındaki anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak, onlara Allah'ı tanıtmak, şeytanın zararlarına karşı onları uyarmaktır. Allah, vahiy yoluyla, şaşmaz ölçüleri ve doğru düşünceleri peygamberleri vasıta yaparak insanlara bildirmiştir. Kainatta mevcut yaratıklar içinde akıl nimetine sahip tek varlık insandır. Dolayısıyla sorumlulukları vardır. Akıl sahibi olmak sorumluluk gerektirir. Aklın tek başına sorumlulukların üstesinden gelmesi beklenemez. Allah, akıl sahibi olan insanlara, nebiler göndererek onları sorumlu tutmuştur. Kendilerine Peygamber göndermediği kimseleri sorumlu tutmamıştır. Nitekim Allah, "peygamber göndermedikçe azap etmeyeceğini"[31] "Her ümmete bir peygamber gönderdiğini"[32] ve "peygamberler göderdiği kavmi diğerlerine üstün tuttuğunu"[33] bildirmek suretiyle bu meseleyi açıklığa kavuşturmuştur. İnsanların öte dünyada Allah'a karşı hiçbir mazeret ileri sürmemeleri için, iyi işler işleyeni sevap ile müjdelemek, isyan edenleri azap ile korkutmak için peygamberler gönderilmiştir.[34] Kıyamet gününde insanlar Allah'ın azabını gördüklerinde, "keşke daha önce bize kanunlarını ve şeriatını bildiren peygamberler gönderseydin ve biz de ayetlerine tabi olsaydık da bu felaketler başımıza gelmeseydi"[35] şeklinde itirazda bulunacaklarını bildirerek, insanların böyle bir itirazına mahal vermemek için her ümmete bir uyarıcı, bir elçi

[30] Tâftâzânî, *Şerhu'l-Mekasıd*, II, 128.
[31] İsra, 17/15.
[32] Bakara, 2/213*;* Nahl, 16/36.
[33] Bakara, 2/47.
[34] Nisa, 4/165.
[35] Taha, 20/134.

göndermiştir. Nitekim “yeryüzünün her topluluğu kendi peygamberlerine sahip olmuştur,”[36] ayeti Allah’ın Hz. Adem (a.s.)’ dan Hz. Muhammed’e (a.s.) kadar insanlara değişik zaman ve mekanlarda Nebiler ve Resuller gönderdiğini göstermektedir. Dolayısıyla Allah, onların öne sürmüş oldukları bu mazeretlerini ortadan kaldırmıştır. İlahi nizamın insanlığa ulaştırılması için aracılara yani elçilere ihtiyaç vardır. Bu elçilik vazifesi ancak Peygamberler tarafından yerine getirilir. Her ne kadar insan kâinattaki ayetleri, delilleri müşahede ile Allah’ın varlığına ulaşsa da muamelatın kapsamını, ahirete dair meseleleri vb. bilemez. Bu hususlara sadece deneme yanılma yoluyla ulaşılmayacağı ya da ulaşmanın hayli zaman alacağı hususu peygamberlerin gönderilmesini zaruri kılar.[37]

Dünyada İnsanların düşünmeleri ve hareket etmeleri için çeşitli yollar vardır. Bu yolların fiilen izlenmesi mümkündür. Fakat, mevcut olan bütün bu yollar hak yollar değildir bu yollar içinde insanı felakete sürükleyen yollar da vardır. Gerçek, sadece tektir ve gerçek bir hayat tarzı doğru bir hayat nazariyesine dayanır. Bu doğru nazariyeyi, doğru yolu bilmek insanın en büyük zarureti ve ihtiyacıdır. Bu öyle bir ihtiyaçtır ki, insan buna bizatihi insan olduğu için ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç karşılanmadığı takdirde ise insanın bütün ömrünün boşa gittiği söylenebilir. İşte bu temel ihtiyaç, nübüvvet veya risalet ile karşılanmıştır.

Peygamberlerin dünyadaki temel hedefi insanlar arasında adaleti gerçekleştirmektir. Adaletin gerçekleşmesi için insanlar arasında yürürlükte bulunan adil yasaların olması, Allah’ın, bu yasaları peygamberler vasıtasıyla bildirmesi gerekir. Çünkü insanlar, bunları kendi akli gayretleri ile bulamazlar ve akılla ulaşltıkları yasalara kefil olmaları mümkün değildir.[38] Öyleyse temel hedef, insanların Allah’a ibadet etmelerini sağlamak, ubudiyeti insanlara tebliğ etmektir. Kur’an, bu hedefi şu şekilde ifade etmektedir. "Kendi elleriyle yaptıkları (günahlar) yüzünden başlarına bir felâket geldiği zaman: “Ey Rabbimiz, bize bir elçi göndersen de ona uyup mü'minlerden olsaydık' diyecek olmasalardı (seni göndermezdik. Bu bahanelerine fırsat vermemek için seni gönderdik)".[39]

---

[36] Fatır, 35/24.
[37] Ahmet Saim Kılavuz, *İslam Akaidi ve Kelam’a Giriş*, 10. Baskı, Ensar Neşr., İstanbul, 2004, 231.
[38] Maturidi, *Kitabu’t-Tevhid*, trc. Bekir Topaloğlu, s. 227.
[39] Kasas, 28/47.

Kur'an-ı Kerim, bir çok ayette bu hususu peygamberlerin dünyaya gönderilmesinin sebebi ve maksadı olarak gösterir. Dünyada bir Resul'ün mesajı durduğu ve bunun başkalarına ulaşma imkânı varolduğu sürece yeni bir Resûl'e gerek yoktur. Ama bu mesaja bir şey eklemek veya yeni bir mesaj verilmek gerekiyorsa, yeni bir peygamber gelebilir. Ancak, peygamberlerin getirdiği talimat ortadan kalkar, İnsanlar doğru yoldan saparsa, insanların bazı özürlerde bulunabilmek imkânı vardır. Örneğin, söz konusu kişiler diyebilir ki "Bize Hak ile Batıl arasında ayırım yapma öğretilmediği ve doğru yolu görebilmemiz için hiçbir şey yapılmadığı için doğru yolu bulamadık." Allah bu tür bahanelere mahal bırakmamak için Nebi ve Resulleri, gerektiği ve uygun gördüğü zamanlarda dünyaya göndermiştir. Ta ki doğru yoldan sapmış olanlar sorumluluğu başkalarına atmasınlar.

Sonuç olarak, Kur'an-ı Kerim, Allah'ın, peygamberleri insanlar arasında anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak, onları müjdelemek ve korkutmak suretiyle doğru yola sevketmek ve aralarında adaleti tesis edecek kanunları onlara bildirmek için gönderdiğini ifade etmektedir.[40]

Peygamberler, insanlara ilahi mesajı iletmelerinin yanısıra insanların bilimsel, sanatsal, ekonomik ve duygusal gelişmelerinde birer kılavuz, birer önder olmuşlardır. Sosyal yapı içindeki bu önderlik konumları, onların insan hayatının tüm yönlerine olan nüfuzlarını gözler önüne serer. Ancak onutulmamalıdır ki Peygamberler de insandır ve Allah'ın dilemesi haricinde bir nüfuza sahip değilerdir.

Kur'an-ı Kerim'den öğrendiğimize göre Ehli kitap ve müşriklerden kâfir olanlar, kendilerine Allah'tan açık bir delil, kutsal kitapları okuyan bir peygamber gelmedikçe kendi (küfürlerinden) vazgeçmeyeceklerini[41] tekrar edip duruyorlardı. Demek oluyor ki, kâfirlerin küfürlerini terk etmelerinin tek çaresi, bir peygamberin kesin delillerle gelip, neyin doğru neyin yanlış olduğunu açıkça kendilerine anlatmasıydı. Tabi bu şu anlama gelmez, bu parlak ve açık delillerin gelmesiyle kâfirlerin hepsi bir anda küfrü terk edeceklerdir. Açık bir delilin yokluğunda müşrik ve kâfirlerin acıklı durumlarından kurtulmaları büsbütün imkânsızdı fakat delilin

[40] Yavuz, *a. g. e.*, 53.
[41] Beyyine, 98/1-2.

gelmesiyle onlardan bazısı için kurtuluş yolu açılmış olacaktı. Küfürlerinden vazgeçmeyen ve hatalarında ısrar edenlerin sorumluluğu ise kendilerine ait olacaktı. Hiç olmazsa, bundan böyle Allah'ın, kendilerine hidayet yolu göstermediğini öne süremezlerdi. "Ey ehli kitab, benim Peygamber'im, Resul'lerin silsilesi uzun müddet durduktan sonra, size hakikati izah etmek için gelmiş bulunuyor. Bundan böyle, bize müjde ve haber veren herhangi biri gelmediğini iddia edemezsiniz. Onun için bakın, size müjde ve haber veren gelmiştir".[42] ayeti, onların mazeretlerini ortadan kaldırmıştır.

Peygamberlere duyulan ihtiyaç bir realitedir. İnsanla ilgili hükümleri belirleyen Yüce Yaratıcı bunları, kullarına peygamberleri aracılığı ile iletmiştir. Peygamberliği Allah'ın kullarına bir yardım ve lutfu olarak görmek gerekmektedir. Onların insanlara sundukları bilgiler onların hayatını ve geleceklerini ilgilendiren meselelerdir. İnsanlar bilgisizliklerini ileri sürerek mazeret ortaya koyamazlar. Güzelliklerden ve insani değerlerden mahrum olan beşer peygamber eliyle üstün değerlere kavuşmuştur. İnsanın kemalata ermesini, sıradanlıktan kurtulmasını onlar sağlamışlardır. Onların gönderildiği ortamı kendilerinin gelişinden sonra yaşanan farklılıkla karşılaştırdığımızda insanları her iki âlemde bahtiyar edecek olan maddi ve manevi imkânları sağladıkları görülür. Belki de insanlığın temel görevi peygamberleri gerçek yönüyle tanımak ve onların getirdiği mesajı asıl şekliyle korumak anlamak ve hayata yansıtmaktır.[43]

Peygamberlerin bir millete gönderilmesinin maksadı ve gayesi, peygamber olmadan, doğru yolu bulmalarına hiçbir imkân olmadığıdır. Peygamber'in başlıca vazifesi, Allah'ın kendisine bildirdiklerini eksiksiz ve hatasız bir şekilde kullarına iletmesi ve onları hidayete davet etmesidir. Dolayısıyla onların doğru yolu bulmalarına yardımcı olmak için peygamberler gönderilmiştir denilebilir.

[42] Maide, 5/19.
[43] Yüceer, "Kur'an'da Nebi ve Resul Lafızları", *KADER,* 5, I, 2007, 84-85.

2. MUCİZENİN TARİFİ VE MAHİYETİ

2.1. MUCİZENİN LUGAT ANLAMI

Sözlükte aciz bırakan, güçsüz kılan, karşı konulmaz, harika olay, takatsizlik veren iş, öne geçmek, engel olmak, hızını kesmek, kararsızlık, bir şeyden geri kalmak, bir şeyin sonu ve arkası" gibi anlamlara gelir.[44] Mucize kelimesi "azc" kelimesinden türemiştir. Acz kelimesi sözlükte bir şeyden aciz kalmak, güç yetirememek anlamında kullanılıp, bu kelime hem kadınlar hem de erkekler için kullanılır. Ancak kelime anlamı olarak kadınların aciz kalması anlamında daha çok kullanılmaktadır.[45] Türkçemizde; harika, garibe, ucube, keramet, tuhaf, tabiat üstü ile ifade edilen mucize kelimesi, kudretin zıddı olan "acz" kökünden türemektedir.[46] Mucize, aczi yaratan manasında kıllanıldığı için aslında Allah' tan başkasına ıtlak edilmez. Çünkü gerçekte kudret veren ve aciz bırakan sadece Allah Teala'dır. Bu sebeple Mucize karşısında insanları acze düşüren yine kendisidir. Fakat meydana gelen harikulade hadise, insanların aciz kalmalarına ve ona karşı muaraza edememelerine sebep olduğu için "Mucize" diye isimlendirilmiştir.[47]

Mucizenin türediği kök olması bakımından "acz" kelimesi üzerinde durmamız gerkmektedir. Acz kökünün türediği anlamlar dikkatle incelendiğinde bu kelimenin "kudret ve acizlik" şeklinde iki zıt anlam taşıdığı görülür.[48] Örneğin "adamın sırtı" (âcüzü'r-recül) denilince aslında adamın en güçlü yeri kastedilir. Benzer bir kullanım da "hurma kütüğünün kökleri" anlamına gelen "âcâzu"n- nahl" tabirinde görülür. Şüphesiz ağacın kökleri, gövde ve dallarını taşıyan onun ayakta durmasını sağlayan asıl unsurdur. Gecenin sonu manasındaki "a'câzü'l- leyl" ifadesi de böyledir. Nitekim karanlığın en yoğun olduğu zaman gecenin son kısmıdır. Yine

[44] İbn Manzur, *Lisanu'l-Arab*, V., 369; *Dini Kavramlar Sözlüğü*, DİB., Yay., Ankara, 2005, 455; Ece, *a. g. e.,* 423.
[45] Muhammed b. Ebi Bekir b. Abdilkadir er- Razi, *Muhtaru'l-Sıhah*, II, Beyrut- Lübnan, 1983, 413-414.
[46] İmammü'l-Harameyn Abdulmelik Cüveyni, *Kitabü'l- İrşad*, Beyrut, 1992, 307.
[47] Ebu Bekr Muhammed b. Tayip Bakıllani, *el-Beyan ani'l-Fark Beyne'l-Mucizat ve'l-Keramat ve'l-Hıyel ve'l-Kehane ve' s-Sihr ve'n-Narincat*, (Çev.: Adil Bebek), Rağbet Yay., İstanbul, Trz., 35-36.; Cüveyni, *a. g. e.,* 307-308; Ömer Nasuhi Bilmen, *Muvazzah İlmi Kelam,* Bilmen Yay., İstanbul, 1997, 171.
[48] Cüveyni, *el-İrşad*, 307; İbn Manzur, *a. g. e.,* V, 369.

“a’cüzü’l- beyt” (şiirin ikinci mısrası) denildiğinde edebi açıdan en güçlü mısra kastedilir. Zira kasidenin diğer beyitleriyle bağlantıyı sağlayan ve kâfiyeyi oluşturan mısra burasıdır. Acz kelimesinin bu anlamı dikkate alınınca, başkalarına tehaddide bulunan bir kimsenin aslında en güçlü oldukları ve en iyi bildikleri konuda onlar meydan okudukları anlaşılır. Çünkü zayıf ve güçsüzlere meydan okumanın övülecek bir tarafı yoktur. Ancak daha güçlü ve daha dengi olan bir kimseyle mücadele ve rekabet edip üstün gelince kişi için bir fazilet ve övgü söz konusu olabilir. Bu itibarla Hz. Peygamber, inkarcılara meydan okuduğunda aslında güçlü ve kudretli kimselere meydan okumuştu. Aksi taktirde Kur’an’ın i’cazının ehemmiyeti anlaşılmazdı.[49]

Kelam literatüründe kavramlaşan mucize kelimesi ise, âciz olmak, güç yetirememek analamındaki acz kökünden türeyen ve belli bir fiilin ifasındaki kusur ve noksanlıkları ifade etmek üzere kullanılan bir kelimedir.[50] Arapçada “acz” kökü, bir şeyden geri kalmak, yapamamak, güç yetirememek gibi anlamlara gelir. Aciz kelimesi ilk defa maide suresinde Habil’i öldüren Kabil’in şaşkınlık ve acizliği anlatırken “Yazıklar olsun bana! Ben, bu karganın yaptığını yapmayacak kadar ve kardeşimin cesedinin çıplaklığını gizlemeyecek kadar acizim.”[51] Şeklinde sülasi fiil olarak kullanılmıştır. Fiilin if’al kalıbının ism-i fâil siğası olan “muciz”, bir şeyi yapmaktan aciz bırakan, karşı konulmaz, hârikulade, insanın güç yetiremeyeceğini ortaya çıkaran demektir.[52]

Bu bilgilerden sonra lugat anlamında mucizeyi şöylece özetleyebiliriz. Mucize Arapça bir kelime olup, sözlükte güç yetirememek, öne geçmek, engel olmak, aciz bırakmak gibi anlamlara gelir. İcaz kökünden türetilmiş bir isim olan kelime, lafza mübalağa anlamı katmak amacıyla “mu’ciz” lafzının sonuna “ta” harfinin eklenmesiyle “mucizat” şeklini almış ve “asla güç yetirtmeyen, kesinlikle aciz bırakan” anlamını kazanmıştır. Aciz bırakmak meydan okuyana has bir

---

[49] Halil İbrahim Bulut, *Kuran Işığında Muzize ve Peygamber*, Rağbet Yay., İstanbul, 2002, 20.
[50] Bağdadi, *Usûlu’d-Din,* 170; Cüveyni, *el İrşâd,* 307-308; Seyfeddin Ali b. Muhammed Amîdi, *Gayet’ul Meram fi İlmi’l Kelam* (Nşr.: Hasan Mahmud Abdullatif), Kahire, 1971, 333.
[51] Maide, 5/31.
[52] Ahatlı, *Peygamberlik ve Hz. Muhammed’in Peygamberliği*, DİB., Yay., Ankara, 2007, 82.

özelliktir. Ancak bir şeyi sebebine nispet etme açısından mecazen kendisiyle meydan okunan şeye isnat edilerek bir işe isim olmuştur.[53]

2. 2. MUCİZENİN ISTILAH ANLAMI

Terim olarak mu'cize, peygamberlik iddiasında bulunan kimsenin, bunu kabul etmeyen inkârcılara karşı, elinde ortaya çıkan ve eşyanın alışılmış kurallarına aykırı olarak meydana gelen, muarızlarını benzerini meydana getirmekten aciz bırakan ve nübüvvet iddiasını doğrulayıcı bir özellikte olan fiil veya durumdur.[54] Mucize, inkar edenlere meydan okuduğu esnada, peygamberlik iddiasında bulunan zatın elinde, benzerini getirmekten inkarcıları acze düşüren, fiili veya men'i bir tarzda meydana gelen harikulade bir iştir.[55]

Mucize, birçok kelamcı tarafından çeşitli şekillerde tarif edilmiştir. Yapılan tarifler arasında mucizenin şartlarına en uygun ve en kapsamlı olan tanım Mâturidi kelamcı Nureddin es- Sabunî'nin (v.580 1184) yapmış olduğu tanımdır. es-Sabuni'ye göre mucize, İnkar edenlere meydan okuduğu bir sırada nübüvvet iddia eden kişinin elinde, tabiat kanunlarına aykırı olan bir hadisenin, benzerini getirmekten inkarcıları aciz bırakacak tarzda vuku bulmasıdır.[56] Seyyid Şerif Cürcâni'ye (v. 816/14139) göre ise; Mucize, Peygamberlik iddiası sırasında, kendisiyle Allah'ın resulü olduğunu iddia eden zatın sıdkını ispat etmesi kastedilen ve hayra, saadete vesile olan hârikulade bir iştir.[57]

Bakıllanî'ye (v. 403/1013) göre mucize; Ancak Allah Teâlâ'nın peygamberlerini, güç getirdiği şeyleri yapmaya kadir kılıp, diğerlerini bu hususta acze düşürmesi, peygamberleri daha önce benzerlerine muktedir kılmadığı bazı

---

[53]Adil Bebek, "Kelam Literatürü Işığında Mucize ve Hz. Muhammed'e Nisbet Edilen Hissi Mucizelerin Değerlendirilmesi*", MÜİFD*, İstanbul, 18., 121.
[54] Bulut, "Harikulade Olması Açısından Keramet ve Mucize İle İlişkisi", *SÜİFD*, Konya, 3, 346.
[55]Osman Karadeniz, *İlim Ve Din Açısından Mucize*, Marifet Yay., İstanbul, 1999, 27.
[56] Ebu Muhammed Nureddin Ahmed b. Mahmud es- Sabuni, *el Bidaye (Trc.: Bekir Topaloğlu, Maturidiyye Akaidi),* Ankara, 2005, 105.
[57] Cürcânî, *Ta'rifat*, 98.

filleri, çok miktarda yapmaya kadir kılarak, olağanın dışına çıkması ve tabii olan kanunlarını bozmasıdır.[58]

Fahreddin Razi'ye göre; Mucize, geleneği yırtan bir iş olup, karşı çıkılmayacak bir meydan okumayla birliktedir. Bir iş, olduğundan amaç, mucize alışılandan başka bir şeyi yapma olabilir, bazen de, alışanı men etme olur. "Geleneği yırtan" dan amaç ise, iddia edenin başkasından ayırt edilmesini sağlamaktır. "meydan okumak" şartı yalancının, geçmiş kimsenin mucizesini kendisine mal etmemesini, irhas, (peygamberlik gelmeden önceki belirtilerden) ve kerametlerden ayırt etmesini sağlamaktır. "Karşı çıkılmayacak olması" demekten maksat büyü, göz boyacılıktan eyırt edilmesidir.[59]

Genel olarak bakıldığı zaman kelam alimlerinin mucize tariflerinde bazı farklılıklar vardır. Örneğin Mâtûridi (v. 333/944) Mucizeyi, "Peygamberlerin elinde meydana gelen, benzer konularda ihtisas sahibi olanların bile gücünü aşan ve öğrenim yoluyla meydana getirmek imkanı bulunmayan bir olay" şeklinde tanımlar.[60] Diğer taraftan Bâkîllani, Mucizeyi, "sadece Allah'ın kudreti dahilinde olup mahlukatından insan, cin ve meleklerden herhangi birinin yapamayacağı bir fiil" diye tarif eder.[61]

Bu tanımlar neticesinde mucize, nübüvvet iddiasında bulunan zatın, sözlerinin doğruluğuna delil olmak üzere, peygamberliğini ilan ettiği sırada, beşer kudretinin üstünde ve tabiat kanunlarına aykırı olarak meydana getirdiği olaylar, diye tanımlamak mümkündür.[62]

---

[58] Bakıllanî, *a. g. e.*, 70.
[59] Fahreddin *er*- Razi, *el- Muhassal, (*Kelam'a Giriş, Çev.: Hüseyyin Atay), AÜİF., Yay., Ankara, 1978, 207.
[60]Mâturîdi, *Kitabû't - Tevhid*, 186.
[61] Bakıllani, *a. g. e.*, 3, 8, 15 vd.
[62] Bulut, *Kur'an Işığında Mucize ve Peygamber*, 24.

2. 3. BİR PROBLEM OLARAK MUCİZE

Bir peygamberin peygamberliğini ispat, ancak hiç şüphe taşımayan kesin bir delil ile mümkün olabilir. Bu kesin delil de ya onun gösterdiği mucize'yi gözlemek ve müşahade etmek veyahut kesin bilgi ifade eden mütevatir bir haberle mümkün olabilir.[63] Allah tarafından gönderilen peygamberler insanlara giderek kendilerinin Allah elçisi olduklarını söylediklerinde, insanlar kendilerine hitaben şöyle demişlerdir: "Madem ki, sen Allah'ın peygamberi olduğunu iddia ediyorsun o zaman, öyle bir marifet göstermeli, öyle bir iş becermelisin ki, normal İnsanlar onu yapmasın, ya da doğa kanunlarına tam aykırı olsun. İşte böylece, Allah'ın seni elçi seçmesi ve insanları hidayete davet etmekle vazifelendirmesi kendiliğinden ispatlanmış olacaktır." Bu tür istekler üzerine peygamberlerin, hepsi veya çoğu, Kur'ân-ı Kerim'in ifadesine göre "âyetler" ve sıradan insanların dilinde "Mucizeler" olarak bilinen işaretler göstermiş ve onlara deliller sunmuşlardır. Mucize, dini teyit maksadıyla ve Allah'ın emriyle peygamberler tarafından yapılan ve halkı hayrette bırakan, harikulade işler, hareketler ve hallerdir. Mucize de tıpkı nübüvvet gibi Allah'ın fiilidir.[64]

Peygamberler, peygamberliklerini ispat etmek için zaman zaman harikulade işler gösterirler. Genel manada peygamberlerin göstermiş olduğu bu harikulade işlere "mucize" adı verilmektedir. Bu harikulade işlere mucize denilmesi, başkalarını acze düşürmesi sebebiyle mecazen verilmiştir. Nitekim "mucize" sözcüğü Kur'an-ı Kerim'de ve Hadis-i Şerif'lerde zikredilmemiştir. Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şerif'lerde mucize kavramına yakın bir takım kavramlar kullanılmıştır. Bu kavramların ortak özellikleri peygamberlerin, Allah tarafından gönderilmiş gerçek elçiler olduğunu kanıtlayan alemet ve işaretler anlamında kullanılmasıdır.[65] Peygamberlere verilen mucizelerin asıl amacı, inkârcılara karşı bir meydan okumak ve peygamberlere inanmayanları aciz ve güçsüz bırakmaktır. Onlar ne kadar gayret

---

[63] Kılavuz, *a. g. e.*, 252.
[64] Develioğlu, *a. g. e.*, 661; Gölcük, Toprak, *a. g. e.*, 370.
[65] Karadeniz, *a. g. e.*, 28.

etseler etsinler, ne kadar kuvvet toplarlarsa toplasınlar, o mucizenin bir benzerini yapamazlar. Böylelikle peygamberin Allah'tan geldiğini kabul ederler.

Mucize, beşerin görüp bildiği ve dâima içlerinde yanyana beraber yaşayıp ünsiyet ettiği, sebep ve kanunların, insan irâde ve kudretinin üstünde olarak Allah'ın irâdesiyle harikulâde kabilinden değiştirilmesi, normal fonksiyonunun iptal edilmesi demektir. Mucizeler, mevcut ilimlerle, deney ve tecrübelerle; laboratuvarlarda mikroskop ve rasathanelerde teleskop gibi âletlerle incelenemez; fizik, kimya, biyoloji ve astronomi gibi ilimlerle şerh ve izâh edilemez.

Hârikulade olan mucizenin iki ana özelliği vardır. Bunlardan biri; "meydan okumak" diğeri ise, inkârcıları "âciz bırakmak"tır. Ehl-i Sünnet âlimleri, mucizeyi, kerâmet gibi diğer harikalardan ayıran unsur ve şartları dikkate alarak çeşitli ifadelerle tarif etmişlerdir. Bunlardan en uygun ve açık olanı şöyledir; Mucize; Peygamberlik iddiasında bulunan ve inkârcılara meydan okuyan zâtın bu iddiasının doğruluğunu tasdik etmek için, Hak Teâlâ'nın, onun vasıtasıyla izhar ettiği ve onları bir benzerini (mislini) yapmaktan âciz bırakan, tabiat kanunları ve âdetler üstü harikulâde bir hadisedir.[66]

Mucizenin peygamberin maksadına uygun, maddi olmayan sebeplerden olması gerekir. Mucize gösteren zatın ahlaki faziletleri o kadar yüksek olmalı ki, adeta kendi varlığı da insanlar arasında bir mucize halinde tecelli etmelidir. Mucize, fizik ve tabiat kanunları dışında cereyan eden, mahiyeti akıl ile kavranılmayan ve peygamberliğin senedi olan olağanüstü bir hadisedir. Bu olağanüstü hadisenin, daha önce ve sonra meydana gelmemiş olması lazımdır.[67]

Mucize, bazen inkârcıların isteği üzerine, bazen de Allah'ın dilediği bir zamanda meydana gelir. Peygamberliğini ileri süren kimseye çevresindekiler madem ki peygamberlik iddia ediyorsun hadi bunu bize ispat edecek mucize göster derler. Allah'da peygamberine mucize verir. Peygambere verilen bu mucize, Allah'ın peygamberin şahsındaki delilidir, ispatıdır. Siz her ne kadar onun nebi olduğuna

---

[66] Teftâzanî, *Şerhul- Akâid, Kelam İlmi ve İslam Akaidi, (*Çev.: Süleyman Uludağ), Dergah Yay., 4. Baskı, İstanbul, 1999, 296.
[67] İsmail Erdoğan, "İslam Filozoflarına Göre Nübüvvet ve Mucize"*, FÜİFD*, Elazığ, 1996, I, 432.

inanmıyorsunuz ama, bu olağanüstü olay, onun yalancı olmadığının göstergesidir, denilir, peygamber bu şekilde desteklenmiş ve doğrulanmış olur.

2. 3. 1. KUR'AN-I KERİM'DE MUCİZE KAVRAMI

Kur'an-ı Kerimde, mucize ve i'caz kelimeleri geçmemekle beraber acz kökünden gelen başka kelimeler mevcuttur. Fakat bu kelimelerin, hiçbiri tarihi süreç içerisinde kurumsallaşan "mucize"teriminin anlamıyla örtüşmemektedir. Bununla birlikte Kur'an'da, peygamberlerin nübüvvetlerini kanıtlamak üzere mucizeye yakın anlamda olan kelimeler kullanılmıştır. Bunlar, genel olarak peygamberlerin Allah tarafından gönderilmiş gerçek elçiler olduklarını kanıtlayan alamet ve işaretler anlamına gelir. Kur'an'da mucize terimine benzer anlamda kullanılan belli başlı kavramlar şunlardır:

2. 3. 2. MUCİZENİN AYET ANLAMINDA KULLANILMASI

Sözlükte "bir şeyin ve bir amacın varlığını gösteren alamet" anlamına gelen ayet kelimesi delil, âlamet, nişan, işaret, ibret, kastetmek ve yönelmek gibi manaları içerir. Belirti, işaret veya iz anlamlarına gelen ayet terimi, Kur'an'da kainatta Allah'ın varlığına işaret eden her şey için de kullanılmaktadır.[68] Kur'an'da defaatla geçmekte olan bu kelime,[69] Allah'ın varlığına, birliğine ve kutretine, peygamberlerin davalarında doğru olduklarına işaret eden delil ve mucize anlamlarının yanı sıra başka manalarda da kullanılır.

Aslında, ayet ve diğer eşanlamlı kelimeler tam olarak mucize ile eş anlamlı bir sözcük değildir. Çünkü mucize sadece nebinin nübüvvetinin bir alameti olarak karşı konulmaz harikulade bir olay iken, Kur'an'da geçen diğer kavramlar daha geniş

[686868] Bakara, 2/61,73,118; Nisa, 4/155; Yunus, 10/20, 75, 97.
[69] Bulut, *Kuran Işığında Mucize ve Peygamber*, 24.

anlamlar ifade etmektedir.[70] Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerin Allah tarafından gönderilmiş gerçek elçiler olduklarını ispat eden hârikulade olaylar çoğu defa âyet kelimesi ile ifade edilmiştir.[71]

Peygamberlerin davetine muhatap olan bütün milletlerin, davet sahibinin doğruluğundan emin olmak düşüncesiyle ondan tabiat kanunlarını aşan ve ancak îlahi bir kudret sayesinde gerçekleşebilen gözle görülebilir bir mucize göstermesini istemişlerdir. Mesela, Hz. Peygamberle mücadeleye giren inkarcılar, "Bize bir ayet (mucize) gelmeli getirmeli değil miydi? derken ve yine "Ona Rabbinden bir ayet indirilmeli değil miydi?" "Sen de bizim gibi bir insansın, eğer doğrulardan isen bize bir ayet (mucize) getir." gibi ayetlerde hissi mucize isteklerini "ayet" kelimesiyle ifade ettikleri görülür. Diğer taraftan peygamberlere verilen hissi mucizeler de çoğu defa ayet kelimesiyle açıklanır. Hz. Salih'in "İşte şu, Allah'ın dişi devesi size bir ayettir"[72] şeklindeki cümlesinde onun peygamberlik iddiasında doğru olduğuna delil olarak bir dişi deveyi taktim ettiği ve bunu ayet diye isimlendirdiği görülür. Bundan başka Hz. Musa'nın Firavun'a mucizelerle gönderilişi, asa ve parıltılı elin mucize oluşu,[73] sel baskını, çekirge, haşere, kurbağa ve kan musibetlerinin firavun ve kavmine göderilişi, Hz. İsa'nın babasız olarak dünyaya gelişi, çamurdan yapılmış bir kuşa can verişi, ölüleri diriltmesi,[74] evlerde saklanan yiyecekleri haber vermesi, havarilerin talebi üzerine bir mucize olarak Allah'tan "gökten bir sofra" indirmesini isteyişi[75] gibi mucizeler ayet kelimesi ile ifade edilir.

2. 3. 3. MUCİZENİN BEYYİNE ANLAMINDA KULLANILMASI

Beyyine sözcüğü, "ayrılmak, uzaklaşmak, ayırmak ve uzaklaştırmak" manasındaki "bey" veya "açık seçik olmak, açık seçik hale getirmek" anlamındaki

---

[70] Ahmet Erkol, "Hz. Peygamberin Mucizevi Meseleleri ve Nübüvvetin İspatında Ayın Yarılması Hadisesi İle İlgili Bir Değerlendirme", *DÜİFD.*, Diyarbakır, 1999, I, 262.
[71] Bkz. Bakara, 2/61, 73, 118, 145, 211; Âl-i İmran, 3/49, 50; Ta-ha, 20/22-23, 42, 47, 56, Yasin, 36/46; Fetih, 48/50.
[72] Â'raf, 7/73; Hud, 11/64; Kamer, 54/27.
[73] A'raf, 7/107; Ta-ha, 20/19-21; Neml, 27/10.
[74] Âl-i İmran, 3/49; Maide, 5/110.
[75] Maide, 5/114.

"beyan" kökünden sıfat olup " apaçık delil, hüccet, kesin belge" demektir.[76] Kelimenin kökünde bulunan" ayrılmak" ve "açık seçik olmak" manaları birbirini tamamlayıcı bir nitelik taşır. Şöyle ki: Tamamen meçhul veya az çok kapalı olan bir bilgi konusu önce benzerleri açısından tetkik edilir, sonra da açık seçik hale getirilir. Bu niteliği taşıyan bir bilgi tamamen veya kısmen bilinmeyen başka hususlara da kılavuzluk yaparak onların bilinmesini sağlar ve bu sebeple ona " doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ayıran belge" anlamında beyyine denir.[77] Bu itibarla beyyine, ister akli olsun isterse hissi olsun delaleti açık ve seçik olan delil ve şahit demektir. Kendisi açık olmakla bir davayı açık bir şekilde izah ve ispat eden delil/belge anlamına gelmektedir. Peygamberlerin mucizeleri bu kabildendir. Onun için iddia sahibinin davasını açık bir şekilde izah ve ispat eden şahide, sağlam delile, hüccet ve mucizeye beyyine denilmiştir. Zira mucizenin bizzat kendisi belli özelliklere sahip olmakla açık seçik olduğu için peygamberlerin doğruluğuna delaleti de açıktır bu itibarla ona beyyine denilmiştir.[78]

Kur'an-ı Kerim'de geçmekte olan beyyine kelimesi daha çok akli ve nakli delil, hüccet, açık delil herkesçe bilinen tarihi olaylar, vahiy, Kur'an-ı Kerim, nübüvvet müessesesi, son peygamber Hz. Muhammed, mucize, Hz. Salih'in mucizesi olan deve gibi anlamlara gelmektedir. Beyyine kelimesinin çoğulu olan "beyyinât" da, Kur'an-ı Kerim'de geçer ve herhangi bir tamlama olmaksızın yalın halde mucize anlamında kullanılmıştır. Beyyine ve beyyinât kelimesi, Kur'an ayetleri için kullanıldığında çoğu defa ayet ve ayet kelimelerinin sıfatı olarak âyâtün-beyyinât şeklinde geldiği ve okunduğu belirtilir.[79] Kur'an'da peygamberlerin kıssaları anlatılırken söz konusu peygamberlerin kavimlerine mucizeler (beyyinât) getirdikleri üzerinde durulur.[80] Kur'an-ı Kerim'de Hz. Musa'ya verilen dokuz mucizeye "apaçık belgeler" anlamında "âyâtün- beyyinât" denilmesi[81] asa ve parıltılı el mucizelerine şahit olan sihirbazların bu iki mucizeyi "bize gelen açık beyyineler" diye isimlendirmesi,[82] Hz. Musa'nın Firavun ve kavmine mucizeler (beyyinât)

---

[76] Ragıb el-İsfahani, *a. g. e.*, 257; Topaloğlu, "Beyyine", *DİA*, VI, 96.
[77] Bekir Topaloğlu, "Beyyine" Mad., *DİA*, VI, 96.
[78] M. Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, IX., Tuğra Yay., İstanbul, 199I, 5900.
[79] Yunus, 10/15; Meryem, 19/73; Sebe, 34/43; Casiye, 45/25.
[80] Bkz. Bakara, 2/87, 92, 253; Â'raf, 7/105; Yunus, 10/13, 74; İbrahim, 14/9; Fatır, 35/25.
[81] İsrâ, 17/101.
[82] Ta-hâ, 20/72.

getirdiğini belirtmesi,[83] Hz. Salih'in devesinin bir mucize olduğu anlatılırken bunun beyyine olduğu belirtilmesi,[84] Hz. İsa'ya verilen mucizelerden de beyyine ve beyyinât diye bahsedilmesi,[85] mucizenin bir takım ayetlerde beyyine veya beyyinât kelimeleriyle ifade edildiğini göstermektedir.

2. 3. 4. MUCİZENİN BURHAN ANLAMINDA KULLANILMASI

Arapçada "berraklaştırmak, açıklığa kavuşturmak; delil getirmek suretiyle ispat etmek" anlamına gelen "brh veya brhn" kökünden türediği kabul edilen burhan kelimesi; "hiçbir kapalılığı olmayan apaçık söz veya hiçbir gizliliği bulunmayan iş, durum" anlamına gelir.[86] Kur'an-ı Kerimde, hak ile batılı birbirinden ayıran kesin delil anlamında kullanılmıştır. Nitekim "Yoksa O'ndan başka ilâhlar mı edindiler? De ki: Kesin delilinizi getirin. İşte benimle beraber olanların kitabı ve benden öncekilerin kitabı. Hayır, onların çoğu gerçeği bilmezler de onun için yüz çevirirler." ayeti de bu manaya işaret etmektedir. [87] Kelam literatüründe ise "mukaddimeleri kesin olan delil" anlamında kullanılır.[88]

Kur'an-ı Kerim'de, birden fazla yerde geçen burhan kelimesi, bir yerde Hz. Musa'nın, Allah tarafından gönderilmiş gerçek elçi olduğunu ispat eden "asa ve parıltılı el" mucizelerine isim olmuştur.[89] Hz. Muhammed'in son ilahi din olan islamın mümessili ve tebliğcisi olması hasebiyle ona da "burhan" denildiği görülmektedir.[90]

[83]Bkz. Â'raf, 7/105; Kasas, 28/36; Ankebut, 29/39; Mü'min, 40/28.
[84]Â'raf, 7/73.
[85]Bakara, 2787, 253.
[86]Ragıb el-İsfahanî, *a. g. e.*, 193; Yavuz, "Burhan", *DİA*, VI, 429.
[87] Enbiya, 21/24.
[88]Topaloğlu, *Kelam İlmi Giriş*, 73.
[89]Kasas, 28/32.
[90]Nisa,4/174; Elmalılı, *a. g. e.*, II, 1539.

2. 3. 5. MUCİZENİN SULTAN ANLAMINDA KULLANILMASI

Delil, hüccet, burhan, kuvvet, yetki mucize gibi anlamlara gelen sultan kelimesi Kur'an'da birkaç farklı manada kullanılmıştır.[91] Sultan kelimesi Kur'an ayetlerinin çoğunda mucize anlamında kullanılmakta ve peygamberlerin doğruluklarını gösteren kesin delil diye takdim edilmektedir.[92]

Sultan terimi, "üstün akli delil, burhan, hüccet gibi anlamlara gelir. Kur'an'da sultan kelimesinin ya peygamberlerden istendiği ya da onlara verildiği belirtilen mucizelere denildiğine sık sık rastlanmasına rağmen, bu kelime peygamberlerin, kendilerine karşı kelimeleri "Allah'ın haklarında hiçbir delil (sultan) indirmediği şeylere tapmakla" suçlamalarındaki tasvirlerinde görülür.[93] Zira müşriklerin bu azgınlıklarının büyük bir cehaletin sonucu olduğu, hiçbir delil ve hüccete dayanmadığı vurgulanır ve bu husus sultan terimiyle ifade edilir. Örneğin Âd kavmi, kendilerini Allah'a kulluğa davet eden peygamberleri Hz. Hud'a atalarının taptıkları putları terk etmeyeceklerini söylemiş ve kendisiyle korkuttuğu azabı bir an önce getirmek suretiyle doğruluğunu ispat etmesini istemişlerdi. Bunun üzerine Hz. Hud, "Haklarında Allah'ın hiçbir sultan indirmediği, sadece sizin ve atalarınızın taptığı kuru isimler" hususunda tartışmaya girdiklerini söyleyerek onların bu konuda akli ve mantıki delillerin bulunmadığını açıklamıştır.[94] "Ey cin ve insan topluluğu! Göklerin ve yerin bucaklarından geçip gitmeye gücünüz yeterse geçip gidin. Fakat bunu "sultan"dan (yani ilimde kök salmış bir yetki ve güçten) başka bir şeyle yapamazsınız."[95] ayeti kerimesine Elmalılı, "bütün göklerin ve yerin kuvvetlerini mağlıp edecek başkaca bir kuvvet ve saltanat olmadıkça çıkamazsınız" yorumunu getirerek sultan kavramının yetki, kuvvet ve akimiyet anlamında kullanıldığını ifade etmiştir.[96]

---

[91] Bulut, *Kuran Işığında Muzize ve Peygamber,* 38.
[92] Nisa, 4/153; Hûd, 11/96; Zâriyât, 51/38.
[93] En'am, 6/81; Hacc, 22/71; Necm, 53/23.
[94] Â'raf, 7/71.
[95] Rahman, 55/33.
[96] Elmalılı, *a. g. e.,* VII, 4682.

2. 4. HADİSLERDE MUCİZE KAVRAMI

Hadis-i şerif'lerin bir çoğunda, mucizeye delalet eden kelimeler "ayet" lafzı ile ifade edilmektedir.[97] Bu şekilde kulanıldığına birkaç örnek verecek olursak; Hiçbir peygamber yoktur ki kendisine beşerin inanacağı kadar bir ayet (mucize) verilmiş olmasın. Mekke ahalisi, Resulullah'tan kendilerine bir ayet (mucize) göstermesini istediler. O da ayın iki defa yarıldığını gösterdi.[98]

Ayet kelimesi, Kuran'da olduğu gibi hadislerde de mücmel anlamda kullanılmıştır. Hz. Peygamber, "her peygambere kitleleri etkileyip iman etmelerine vesile olan mucizeler verilmiştir. Bana verilen mucize (ayet) ise Allah'ın gönderdiği vahiyden ibarettir." Buyururken bunu ayet kelimesiyle ifade etmiştir. Yine birgün Hz. Peygamber, müşriklerin baskılarından bunalmış mahzun bir şekilde dururken Cebrail (a.s) ona gelir ve "sana bir ayet (mucize) getireyim mi"? diye sorar Hz. Peygamber evet deyince Cebrail, vadinin uzak tarafında bulunan bir ağacı kendisine çağırmasını söyler. Hz.Peygamber söyleneni yapar ve ağaç ayaklarının dibine kadar yürüyerek gelir bunun üzerine Allah resulü "Bu bana ayettir" der.[99] Sahabe de Hz. Peygamberden gördükleri olağan dışı hadiseleri ayet diye isimlendirmiştir. Nitekim Abdullah b. Mes'ud Hz. Peygamberden zuhur eden harikaları "ayet" diye nakletmiştir. [100]

Sahih rivayetlerle peygamberimizden bize kadar ulaşan birçok mucize vardır. Bunlar, muteber hadis kitaplarında dağınık yerlerde çeşitli vesilelerle zikredilmişlerdir. Binaenaleyh, sahih olan hadislerin bu konuda verdikleri haberler, tarihi olaylardan ibarettir ve bu mucizelere inanmak mecburiyeti vardır.[101] Bu rivayetlerin hepsi ayrı ayrı mütalaa edildiklerinde ahad yollarla nakledilmiş olarak karşımıza çıkarlar. Yalnız bu mucizelerin, ahad yollarla rivayet edilmiş olmaları, onların kesinlikle sahih olmadıklarına delalet etmez. Zira bu rivayet yoluyla tespit

[97] Karadeniz , *a. g. e.*, 30.
[98] Buhari, Menakıb, 28; Muslim, el-Munafikin, 46.
[99] İbn Mace, Fiten 23; Ahmet b. Hanbel, *a. g. e.*, III,113.
[100] Buhari, Menakıb, 25; Tirmizi, Menakıb, 6.
[101] Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, I, (Çev.: Salih Tuğ), İrfan Yay., İstanbul, 2001, 125.

edilen aynı veya farklı cinsten rivayetler, bir araya getirildikleri ve bütünüyle değerlendirildikleri zaman, mutlak manada mucizelerin vuku bulması açısından meşhur, hatta tevatür derecesine ulaşabilmektedir.[102]

Peygamberimizin nübüvvet öncesi alametlerine gelince, onların sağlam bir rivayet zinciri ile tespiti güç, hatta imkansız gibidir. Buna sebep olarak, rivayetlerin toplanmaya başladığı devirlerde, o hadiseleri gören şahısların bizzat hayatta olmamaları gösterilebilir. Elimizdeki sahih hadis kitaplarında peygamberimizin, nübüvvet sonrası mucizeleri çokça yer alması yanında, nübüvvet öncesi alametlerin bulunmayışı hep bu rivayet silsilesinin kesikliğinden ileri gelmektedir. Fakat bu arada, mucizelerden çok meşhur olmuş rivayetler de yok değildir. Bunlar sonradan, daha çok delail ve siret yazarları tarafından esrelerine alınmış ve böylece zamanımıza kadar meşhur olarak nakledilegelmiştir. Bu arada, peygamberimizin bizzat kendisinden anlatılmış irhasları da unutmamak gerekir. Mesela, annesi Amine'nin rüyası olduğunu; süt kardeşleriyle beraber hayvan otlatırken, beyaz elbiseli iki adamın (melek) gelerek göğsünü yarıp kalbini temizlediklerini bildirmişlerdir.[103]

2. 5. MUCİZENİN ÖZELLİKLERİ

Harikulade bir tarzda meydana gelen bir olayın nübüvvet iddiasında bulunan şahsın doğruluğuna kanıt sayılabilmesi için bazı özellikler taşıması gerekir. Çünkü bu özellikler dikkate alınarak gerçek nebiler ile nebi olmayan yalancıları ayırt etmek mümkündür. Yoksa peygamberlik iddiasında bulunan herkes, ortaya çıkan olağanüstü hadiselerin kendilerini tasdik etmek için meydana geldiğini iddia edebilir. Mucize peygamberlere has bir iş olduğu için peygamberler dışındaki kişilerde zuhur eden harikalara mucize denilmez. Bunlar keramet, istidraç vb. şeklinde isimlendirilir. Unutmamak lazım ki her mucize, bir harikadır; fakat hert harika bir mucize değildir.

---

[102] Karadeniz , *a. g. e.*, 224.
[103] Karadeniz, *a. g. e.*, 225.

İlahi dinlerin temelinde nübüvvet müessesesi vardır. İlahi emir ve yasakların insanlığa ulaştırılması ancak bu şekilde mümkün olabilir. İnsanlık tarihine bakıldığında, peygamberler zümresi diye bilinen seçkin bir topluluğun varlığı dikkat çekmektedir. Tarihin farklı zaman ve mekanlarında Allah'ın emir ve nehiylerini, insanlara açıklamakla görevli olduklarını bildiren peygamberler varolmuştur. Ancak burada önemli bir problem ortaya çıkmıştır ki o da Allah'ın Resulü olduğunu iddia eden bir kimsenin doğru sözlü olduğunun nasıl anlaşılabileceği hususudur. Nübüvvet toplumdaki insanların tecrübe edebilecekleri bir hadise olmadığından, ispat edilebilmesi için akılla veya duyu organları vasıtasıyla idrak edilebilecek bir takım delillere ihtiyaç duyulmuştur. Gerçek peygamber ile yalancı peygamberi ayırt etmeye yarayan bir kritere ihtiyaç vardır. Bu durumda ya peygamberlik iddiasında bulunan şahıs diğer insanların hiçbirisinde bulunmayan ve bulunma imkânı olmayan farklı bir özelliğe sahip olmalıdır. Ya da getirdiği mesajın bir insan tarafından meydana getirilmesi imkansız olmalıdır. Bu noktada Allah Teala, elçilerine verdiği güç, yani mucize vasıtası ile onların doğru sözlü olduklarını kanıtlamaya çalışmıştır.[104] İşte, bir peygamberin "Benim hak peygamber olduğuma delilim şudur: Ben yerimden kalkacağım, ellerimi başımın üzerine koyacağım, fakat siz bunları yapamayacaksınız" şeklinde iddiada bulunsa ve Peygamber dediğini yaptığı halde muarızlarının yapmak istedikleri halde belirtilen vakitte bunu yapamamaları mûcize kabul edilir."[105]

Mucizede asıl olan, onun başkalarını acze düşürmesi ve bunun tabii neticesi olarak peygamberlik iddiasında bulunan zata karşı münazaranın yapılamamasıdır. Peygamberlerin ortaya koyduğu mucizelerle, sihir, keramet, tılsım ve diğer riyaziyat arasında gayet açık bir fark vardır. Mucizelerden bir kısmı kalıcıdır. Kur'an örneğinde olduğu gibi benzersizdir.[106] Mucizeler hile yoluyla değildir. Kazanç sağlanamaz, mucizeyi, muhalif kimseler ister ve ona meydan okumak için gösterilir. Mucize, tüm bu yönleriyle öteki harikuladelerden farklılık arzeder.[107]

---

[104] Bulut, "Mucize'nin İmkan ve Delaleti Konusunda İleri Sürülen İtirazlar*" SÜİFD*, Konya, S. 4, 173-174 ; Turan Dursun,"Mucize" Mad., *Kuran Ansiklopedisi*, VIII, İstanbul, 1994, 283.
[105] Bakıllani *a. g. e.,* 54-57.
[106] Bkz., En'am, 6/7; Yunus, 10/70; İsra, 17/93.
[107] Yüceer, *Son Peygamberlik Ve Nübüvvetin Delillerle İspatı*, 81.

Mucizelerin harikulade özelliğine sahip olmaları, kendilerini ispat etme zorluğunu ortaya koymaktadır. Şöyle ki; Kâinatta mevcut olan her şeyin normal bir âdeti ve seyri vardır. Her şey bir kanuna göre hareket eder. Bu bakımdan etrafımızda cereyan eden bütün hadiselerin illet- netice zincirine bağlı olduğunu ve belli bir sebeple meydana geldiğini müşahede etmekteyiz. Her cismin kendine mahsus bir özelliği ve tabiatı vardır. Ateş yakar, su söndürür, zehir öldürür. Ağaç, taş ve hayvanlarda konuşma yeteneği yoktur. Bütün bu alışkanlıklarımız sebebiyle onlarda zıt bir özellik görsek hayret eder ve inanmak istemeyiz. Ateş yakmaz, su söndürmez ise onlarda müşahede ettiğimiz kendilerine has bu özelliklerin değiştiğini ve kâinattaki özelliklerin altüst olduğunu hayretle ifade ederiz.[108]

Belli özellikleri taşımadığı taktirde peygamberlik iddiasında bulunan kimseler, ortaya çıkan olağanüstü olayların kendilerini tasdik etmek için meydana geldiğini iddia edebilirler. Bu taktirde ise peygamberlik konusunda birçok ihtilaf söz konusu olurdu. Peygamber olduğunu iddia eden kimsenin bu iddiasının doğruluğunu tasdik etmek için Allah-u Teala, onun vasıtası ile insanların benzerini yapmaktan aciz kaldıkları olaylar meydana getirmiştir. Delil olarak sunulan bu olayların herhangi bir karışıklığa sebep olmaması için bir takım özelliklere sahip olması gerekir. Bu özelliklerin belli başlıları şunlardır:

2. 5. 1. İLAHİ BİR FİİL OLMA VASFI

Mucizenin, peygamberliğin doğruluğuna delalet edebilmesi için Allah tarafından ortaya konulmuş olması gerekir. Bu bakımdan mucize yalnızca Allah’ın irade ve kudreti dahilindedir. Kulların gücü, mucize gibi bir işi meydana getirmede söz konusu olamaz.[109] Çünkü Allah, fâil-i muhtar'dır; yani dilediğini yaratır. Ancak, kendi tarafından yaratılan bir fiilin doğruluğunu tasdikeder. Meselâ, Hz. Musa'nın elindeki asayı yılana çevirmek, İsa (a. s)'ın ölüyü diriltmesi gibi mucizelerdeki fiiller, Hak Teâlâ'nın irade ettiği ve yarattığı fiillerdir. Bunların peygamberlere nisbeti

[108] Karadeniz, *a. g. e.*,134.
[109] Karadeniz, *a. g. e.*,38.

mecazîdir. Yani mucizeyi Allah, peygamberin elinde yaratır, yoksa peygamberin kendisi mucizeyi meydana getiremez.

Peygamberlik iddiasında bulunan kimsenin, doğru olduğunu ispatlayan mucizelerin bazı şartlar ve özellikler taşıması gerekir. Bu şartlar yalancı olan kişi ile gerçek olan peygamberi ayırt etmemizde bize yardımcı olur. Eğer bu şartlar konulmazsa peygamberlik iddiasında bulunanın elinde harika olaylar meydana gelse, bu harikaların mucize olduğunu anlamamız mümkün değildir. Buna göre delil olarak sunulan olayın karışıklığa sebebiyet vermemesi için, iddia sahibinin doğruluğuna işaret edecek şekilde meydana gelmesi şarttır.[110]

Mucizenin Allah'ın bir fiili değil de, mucizenin kişinin zatından, nefsinden kaynaklanan bir durum olduğunu öne sürenler de olmuştur. Mesela İbn-i Sina bunu nefsin bilgi, irade ve fiillerle ilişkisi bulunan muharrik güçlerle izah etmiştir. Nefis, nasıl ki bulunduğu beden üzerinde etkili oluyursa başka cisimler üzerinde de etkili olabilir. Mesela, nefis dışarıda herhangi bir etki bulmaksızın vucudun ısısını yükseltip düşürebilir. Vehim gücü ise hastalık ve iyileşmeye sebep olabilir. Bu alemdeki şeyler, nefsin tesirini kabul ederler. Nebi'lerde de bu nefis vardır[111] dolayısıyla mucize bir yerde Peygamberin kendi nefsinden, zatından kaynaklanan bir hadisedir. Kur'an-ı Kerim'de, bu sebepten dolayı, peygambere atfedilen ayetler vardır.[112]

Mucizenin, Allah'ın bir fiili olmasıyla ilgili ayetlerden deliller vardır. "Ona, Rabbinden başka ayetler indirilmeli değil miydi?" dediler. De ki: O mucizeler ancak Allah'ın katındadır. Doğrusu ben sadece apaçık bir uyarıcıyım."[113] Bu ayet mucizenin Allah'ın bir fiili olmasına bir delildir. Kelam kaynaklarında, mucizenin "Allah'ın bir fiili olması" şartını en önemli şart olarak kabul edilir.[114] İslam filozofları ve bazı kelamcıların, mucizenin gerçekleştirilmesinde nebinin bizzat kendi nefsinin etkili olduğu ve bu nefsin maddeler üzerindeki tasarrufundan dolayı

---

110 Razi, *a. g. e.*, 489.
111 Necip Taylan, *İslam Düşüncesinde Din Felsefesi,* MÜİFV., Yay., İstanbul, 1994, 216.
112 Bakara, 2/49; Maide, 5/110; Â'raf, 07/108.
113 Ankebut, 29/50-51; Bkz., Alî İmran, 3/49; Maide, 5/110; A'raf, 6/35, 57; Hud, 11/33, 80, 88.
114 Bakıllani, *a. g. e.*, 54; Teftâzânî, *Şerhu'l- Mekasıd,* II, 176; Razi, *Kelama Giriş,* 475.

mucizeyi Allah'ın bir fiili değil de, nebinin nefsine yüklerler. Ancak, Bakıllani bu konuda bazı kelamcılar ve İslam filozoflarına katılmamış farklı izah tarzları getirmiştir.

Bakıllani, mucizenin ancak Allah'ın irade ve kudretiyle meydana gelebileceğini belirtir. Mucizenin insanın kudreti dahilinde olmadığını belirtmek için, insanların normal yaptıkları fiillerin terk edilmesini de mucize sayar. Peygamberin normal yaptığı fiillerin, başkalarının ise bunu yapmayışına örnek verir ve şu şekilde bunu izah eder. Peygamberin elini hareket ettirmesi ve bunu diğerlerinin yapmayışı olağanüstüdür. Her zaman yapılmış olagan bir fiil olmasına rağmen meydan okuma sonunda bu fiili yapmayış mucizedir. O halde mucize Allah'ın tek başına yaptığı, buna kulun gücünün yetmediği bir hadisedir.[115]

2. 5. 2. OLAĞANÜSTÜ BİR OLAY OLMA VASFI

Mucize, bilinen tabiat kanunları ve âdetler üstü bir harika olmalıdır. Ancak o zaman o fiil Allah katından bir tasdik derecesine ulaşır. Tabiat kanunlarına ve kâinatın normal nizamına göre meydana gelen (güneşin doğması gibi) hadiselerde fevkalâdelik özelliği yoktur.

Kelam kaynaklarında, mucizede bulunması gereken özelliklerden en önemli olanlarından bir tanesi de mucizenin Allah'a ait bir fiil olma özelliğidir.[116] Mucizenin Allah'ın fiili olması şartı, mucizenin tartışılmaz şartlarından biridir. Güneşin doğması, baharın gelmesi, kuşların ötmesi gibi olağan şeyler, tabiat kanunlarının dahilinde olduklarından, nebinin doğruluğuna delalet etmez.[117]

Mucize, olağanüstü olmalıdır. Çünkü mucize, peygamber olduğunu iddia edenin Allah tarafından sözlü olarak tasdik edilmesi yerine geçer. Sıradan insanlar

---

[115]Gölcük, Şerefeddin, *Bakıllanî ve İnsan Fiilleri*, TDV., Yay., Ankara, 1997, 112.
[116] Nesefi, Ebu'l-Muın Meymun b. Muhammed, *Tabsıratü'l-Edille fi Usuli'd-Din*, I, Ankara, 2004, 469.
[117] Yavuz, *İslam Düşüncesinde Nübüvvet*, 77.

tarafından yapılması mümkün olan bir şeyin nübüvvete delil olması mümkün değildir. Onun için bir kimse, benim mucizem yarın güneşin dogudan doğmasıdır ve batıdan batmasıdır demesi ile mucize olmaz, çünkü bu, doğru söyleyeni tasdik için yeterli değildir ve bununla da yalancı ile doğrunun ayırt edilmesi de imkansızdır.[118] Eğer peygamberlik iddiasında bulunan kişi benim delilim yarın güneşin doğması veya batmasıdır şeklinde olursa mucize olur. Aksi taktirde mucize olmaz. Dolayısıyla iddia sahibinin iddia ettiği şeyin normal tabiat kanunlarının dışında, âdiyât dediğimiz hadiseler dışında gerçekleşen bir olay olması gerekir.

Mucize, ancak kulların dahilinde olan fiillerin, benzerini geçmişte görülmemiş bir şekilde ortaya koymak suretiyle tabiatın dışına çıkıldığı zaman, söz konusu olur. Onun için mucize yaratılmışların dahilinde olmamalıdır. Dolayısıyla mucize, benzeri daha önce yapılmamış olan bir şeye muktedir kılınmak suretiyle ortaya çıkmaktadır.[119] Mucize, olağanüstü bir olaydır. Kur'an-ı Kerim de, olağanüstü olduğu için insanlar onun bir benzerini meydana getiremezler. Çünkü, onun benzerini meydana getirme hususunda insanlar ve cinler aciz kalmışlardır.[120] Nitekim Allah Teâla, şöyle der: "Eğer kulumuz (Muhammed)'e üzerine parça parça indirdiğimizden şüphe ediyorsanız haydi onun benzerinden siz de bir sure getiriniz.[121] "Fakat bunu yapamazsınız."[122] Bu ayetlerden de anlaşılacağı üzere insanların bir fiili meydana getirmede aciz kalmaları o fiilin, o şeyin olağanüstü bir olay olduğunu gösterir.

Harikulade olma özelliği taşımayan bir fiilin, yalancı biri tarafından ileri sürülebilmesi imkan dahilinde olmadığından, böyle bir olayın delil olma özelliği de yoktur. Bu sebeple, peygamberin nübüvvetini ispat etmek gayesiyle ortaya konulan delillerin alışılmışın dışında zuhur etmesi şarttır. Ancak böyle olursa harikulade olan fiil, peygamberlik iddiasında bulananın, Allah tarafından tasdik edilmesi yerine geçer. Aksi taktirde o kişinin yalancılığı ortaya çıkmış olur.[123]

---

[118] Cürcânî, *Şerhu'l- Mevakıf*, Mısır, 1907, VIII, 222-225.
[119] Bakıllani *a. g. e.*, 68.
[120] Ömer Nesefi, *İslam İnancının Temelleri Akaid*, (Haz.: M.Seyyid Ahsen), Bayrak Yay.,İstanbul, 1995, 168.
[121] Bakara, 2/23.
[122] Bakara, 2/24.
[123] Bulut, *a. g. e.*, 48.

2. 5. 3. TEHADDİ İLE BİRLİKTE MEYDANA GELMESİ

Tehaddi, mucizenin şartlarından olup, meydan okumak anlamındadır. Bu şartın mucizenin şartlarından sayılmasının sebebini kelam alimleri farklı şekillerde izah etmiştir. Kelamcılardan, Fahreddin er-Razi, Tehaddiyi şöyle tarif etmiştir; "Meydan okumaktan amaç, yalancı birinin geçmiş herhangi bir kimsenin mucizesini kendisine mal etmemesidir."[124] Taftâzânî ise, "meydan okumaktan kasıt velinin kerametlerini mucizenin tanımından çıkarmaktır" diye ifade etmiştir.[125]

Cürcânî ise, tehaddiyi, "muarızları peygamberin doğru mu yoksa yalancı mı olduğunu ayırmak için peygamberlerden mucize talep ederler. Allah Teâlâ da peygamberini doğrulamak için mucizeyi indirir. Bu da tehaddi ile birliktedir".[126] Böylece tehaddi mucizeden ayrı düşünülemez.

Bakıllani'ye göre, tehaddi, "peygamberlerin insanların kendi mucizesinin benzerini meydana getirmeleri ile onlara meydan okuduğu, bu mucizenin ise kendisinin peygamberliğinin bir alameti olduğunu iddia ettiği ve kendisine karşı çıkanların böyle bir şeyi yaratmaktan aciz olacaklarını iddia etmesidir ve bunun da meydana gelmesidir."[127]

Bir hadisenin mucize sayılabilmesi için tehaddi özelliğini de taşıması gerekir. Kur'an örneğinde olduğu gibi aksi taktirde, keramet, istidraç, tılsım gibi olağanüstü olayları mucize saymamız gerekecek ki bunun mümkün olmadığını, her olağanüstü hadisenin mucize olamayacağını daha önce izah etmiştik.

---

[124] Razi, *Kelama Giriş*, 207.
[125] Teftâzânî, *Şerhu'l-Akaid*, 176.
[126] Cürcânî, *Şerhu'l-Mevakıf*, VIII, 222-225.
[127] Bakıllani, *el-Beyan*, 78.

2. 5. 4. İDDİAYA UYGUN BİR ŞEKİLDE ORTAYA ÇIKMASI

Mucizeler, diğer normal olaylar gibi Allah'ın izniyle meydana gelir. Ancak, Allah kendi elçisini sadece olağanüstü olaylarla destekler. Dolayısıyla bir kimse Allah'ın elçisi olduğunu iddia eder, sonra da diğer insanların aciz kalacakları bir olay ortaya koyarsa, bu hadise onun gerçek bir peygamber oluşu için istidlalli bir bilgi ifade eder.[128] Mucizenin bir nübüvvet iddiasında doğruluğa delalet edebilmesi, onun iddiaya uygun olarak ortaya çıkmasına bağlıdır. Yoksa peygamber, bu iddiasında yalancı duruma düşer ve bu iddiasını hiçbir zaman kabul ettiremez.[129]

Mucize, peygamberin ileri sürdüğü davaya uygun olmalıdır. Buna örnek verecek olursak, Hz. İsa'nın, ben ölüleri diriltirim, körleri ve kötürümleri iyi ederim Allah'ın izniyle benim mucizem budur[130] demesiyle peygamberlik iddiasını ortaya koyar. Allah, peygamberini mucizeyle desteklemediği anda onun peygamberliği düşer. Zira, mucizelerin verilmesindeki hikmet peygamberi te'yid ve tastiktir.[131] Mucizenin nebinin iddiasına uygun olması gerekir.[132] Çünkü, mucizenin Allah tarafından o zatın nübüvvetini tasdik için yaratıldığı bilinir. Mesela; peygamberlik iddiasında bulunan kişi mucizem şu ölüyü diriltmektir derse, bunun üzerine oradaki bir dağ konuşsa, bu husus onun doğruluğuna delalet etmez.[133] Bilakis, o elçi yalancı durumuna düşer ve ileri sürdüğü şey iddiasına uygun bir şekilde meydana gelmemiş olur. Ama bir peygamberin 'Benim hak peygamber olduğuma delilim şudur: Ben yerimden kalkacağım, ellerimi başımın üzerine koyacağım, fakat siz bunları yapamayacaksınız" şeklinde iddiada bulunsa ve Peygamber dediğini yaptığı halde muarızlarının yapmak istedikleri halde belirtilen vakitte bunu yapamamaları mûcize kabuledilir.

Sonuç olarak, peygamberin peygamberliğini ispat etmek için bir mucize göstermesi ve bu mucizeyi de bir iddia üzerine gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu

---

[128] Bulut, *a. g. e.*, 52.
[129] Karadeniz, *a. g. e.*, 41.
[130] Nesefi, Ömer, *Akaid*, 169.
[131] Gölcük, *a. g. e.*, 119.
[132] Cürcânî, *Şerhul Mevakıf*, VIII, 222-225.
[133] Cürcânî, *a. g. e.*, 224; Bağçeci, *Ayet ve Hadislerle Peygamberlik ve Peygamberler*, İstanbul, 1997, 206.

iddia, herhangi bir şey veya herhangi bir neden için olabilir, Ben bu kayadan deve çıkaracam, benim mucizem şu taşın yürümesidir gibi peygamber bu iddia ile ortaya çıkarsa, o zaman onun iddiasının aynen tealluk etmesi gerkmektedir, eğer bu idia tam tersi bir şekilde zuhur ederse, nübüvvet iddia edenin yalancılığına delalet eder. Onun için peygamberin mucizesi, iddia ettiği şeye uygun bir şekilde meydana gelmelidir ki onun doğruluğuna delil olsun.

2. 5. 5. MUCİZENİN PEYGAMBERİ YALANLAMAMASI

Ortaya çıkan olağanüstü olay, peygamberlik iddiasında bulunan kişiyi yalanlamamalıdır. Eğer iddia sahibi benim mucizem şu kelerin konuşmasıdır derse, keler de o iddia sahibini yalanlarsa, o zaman o iddia sahibinin doğruluğu bilinmez, aksine onun yalancı olduğu anlaşılır. Zira kendisini yalanlayan harikanın bu tarzda ortaya çıkışı, aleyhine delil teşkil eder.[134]

Peygamber olduğunu ilan eden kimsenin göstermiş olduğu mucize kendisini yalanlamamlıdır. Müseylemetül kezzab peygamberlik iddiasında bulundu bu iddia üzerine kendisinden mucize gösterilmesi istendi, ancak bu yalancı kişi, bir gözü kör olan birini iyileştireceğine, diğer gözünü de kör etmiştir.[135] Böylece Allah Teala, yalancının iddiasını tam tersine çevirmiş olur. Kelamcılar, ölünün dirilip peygamberi yalanlaması konusunda değişik görüşler ileri sürmüşlerdir. Kelamcılar arasında, ölünün dirilip, peygamberi yalanlaması konusunda bazı görüş ayrılıkları vardır, bu farklılıklar kısaca şu şekildedir.

Peygamberlik iddiasında bulunan bir zat benim mucizem şu dağın konuşmasıdır dese, dağın konuşması, her ne kadar harikulade olaylardan olsa da, eğer olay iddia sahibini yalanlarsa bu iş o zatın yalancı olduğuna delalet eder. Fakat, bu hal ve hadise bu şekilde bir dağın konuşması şeklinde değil de, ölü olan bir insanın konuşması şeklinde olmuş ise o taktirde konuşan ölü; “o kişi yalancıdır”

---

[134] Cürcânî*, Şerhu'l- Mevakıf,* VIII, 224.
[135] Nesefi, Ömer, *Akaid*, 169.

dedikten hemen sonra tekar ölürse, yine peyganberlik iddiasında bulunan zatın da yalancı olduğuna hüküm verilir. Ancak, konuşan ölü, iddia sahibinden sonra dünyada yeni bir yaşama devam ederse, o zaman dava sahibinin yalancılığına hüküm verilmez ve bu mucizenin mucize oluşuna zarar vermez, çünkü dirilen insan iddia sahibidir. O insan dirildikten sonra, kendi isteği ve iradesiyle öyle söylemiştir. Bundan dolayı peygamberlik iddiasında bulunan zatı yalanlamış olabilir.[136]

2. 5. 6. PEYGAMBERLİK İDDİASINDAN ÖNCE OLMAMASI

Nübüvvetin doğruluğuna delalet edebilmesi için mucize, inanmayanlara karşı peygamberlik iddiasından once olmamalı mucizenin peygamberin elinde zuhur etmesi gerekir. Çünkü, mucizenin nübüvvet iddiasında bulunanın, doğru olduğuna delil teşkil edebilmesi için, peygamberin elinde zuhur etmesi şarttır.[137] Muhakkak ki mucize peygamberlik iddiasında bulunanın, elinde meydana gelmeli. Mucizeye böyle bir kaydın konulmasının sebebi cihetine gelince, daha önceden olmuş bir mucizenin veya aynı dönemde yaşayan başka bir nebinin mucizesine yalancı bir kimsenin sahiplenmesinin önüne geçmek içindir.[138]

Mucizenin, peygamberin elinde zuhur etmesindeki maksat, mucizenin bizzat peygamberin elinde gerçekleşmesi olmayıp, olayın meydana gelişinde, nebinin olaya bizzat müdehalesidir. Çünkü mucizelerin çoğu, peygamberin kendisinin dışında veya inkarcıların üzerinde meydana gelmiştir. Bu itibarla nübüvvet iddiasıyla birlikte olağanüstü bir delil ortaya koymak, peygamberin elinde meydana gelmesi anlamını da taşımaktadır.Mucizeler, peygamberlerin elinde ortaya çıkmalıdır. Mucize gerçekleştiği sırada peygamberin ona müdahalesi olmalıdır. Daha önceden herhangi bir müdahale olmaksızın olmuş bitmiş bir olay delil olarak gösterilemez. Örneğin güneşin her gün doğuşu mucize gösterilemez. Çünkü bunda iddia sahibinin müdahale hakkı yoktur. Doğacak dese de demese de güneş zaten her sabah vakti geldiğinde

[136] Cürcânî, *a. g. e.*, VIII, 224.
[137] Cürcânî, *a. g. e.*, 225.
[138] Teftâzânî, *Şerhu'l-Akaid*, 176, 178.

doğacaktır. Ancak güneşin seyir halinde olduğu bir sırada peygamber'in onu Allah'ın izni ile ters yönde hareket ettirmesi, onun doğruluğunun delilidir. Zira güneş belli bir yörüngede hareket etmektedir. Ters yönde hareket etmesi tabiat kanunlarına aykırı bir olaydır.[139] Onun için mucize peygamber olduğunu ileri süren kişinin bizzat kendisinden zuhur etmelidir ki bu mucize onun davasını ispat etmiş olsun.[140]

2. 5. 7. İSTENİLDİĞİ ZAMAN MEYDANA GELMESİ

Mucizenin, peygamberin meydan okuması esnasında zuhur etmesi gerekir, iddiadan önce veya iddiadan sonra gerçekleşmesi ile mucize olmaz. Mucizenin, peygamberlik iddia edenin, davasıyla birlikte meydana gelmesi yakini bir ilim doğurur. Çünkü bu fiil Allah'a ait bir fiildir, bu fiili ondan başkasının meydan getirmesi mümkün değildir. Bu ise iddia sahibinin peygamberliğini tastikten ibarettir. Bunda herhangi bir şüphe yoktur.[141] Eğer istenildiği zamanın dışında meydana gelirse, iddia sahibinin doğruluğuna şüphe düşmüş olur.

Mucize, peygamber olduğunu iddia edenin davası ile birlikte olup daha önce olmamalıdır. Çünkü mucize peygamberi tasdik içindir. Tasdik ise davadan önce düşünülemez. Benim mucizem daha önce zuhur etmiştir demesi, o kimsenin doğruluğuna delil teşkil etmez.[142] Mesela, Peygamber eskiden olan bir volkanik patlamayı örnek veremez, ancak bununla birlikte önceden olmuş bitmiş bir olayı haber vermesi mucize sayılır. Nübüvvet esnasında meydana gelen olaylar bu özelliklere sahip olmadıkça mucize kabul edilmezler, bunlar, keramet, sihir veya aynı dönemde yaşamış başka bir nebinin mucizesi olarak değerlendirilir.[143]

---

[139] Muhammed İbn Muhammed, *Altıparmak Tam Peygamberler Tarihi*, (Çev.: Sabri Yılmaz), İstanbul, 1985, 1339.
[140] Nesefi,*İslam İnancının Temelleri Akaid*, 169.
[141] Nesefi, *Tebsiratu'l-Edille*, 471.
[142] Nesefi, Ömer, *a. g. e.*,169.
[143] Bulut, *Kuran Işığında Mucize ve Peygamber*, 54-55.

Eğer gecikme kısa bir an için ise, örfen onun benzeri sayılır ve mucizeyle beraberdir. Şayet gecikme uzun zaman olmuşsa, mucize ile beraber şart koşanların nezdinde bu beraberlik sözlüdür çünkü, mucize gaybi haber vermektir. Mucizeyi, gerçekleşecek olan şeyin bizatihi kendisi olarak kabul edenler bu beraberliği şart koşmazlar. Her iki durumda da peygamberin dine sarılmakla insanları davet etmesi uygun düşmez. Fakat, peygamber ahkamı açıklarsa ve ona sarılmayı olağanüstü olaya bağlarsa Cüveyni'ye göre caiz olur.[144] Ancak Bakıllani'ye göre bu caiz olmaz.[145]

İddia sahibinin, benim mucizem bir ay sonra meydana gelecektir demesinden sonra, uzun bir zaman geçerse ve bu mucize bu uzun süreden sonra meydana gelirse, bunun mucize oluşunda da herhangi bir ihtilaf yoktur. Yalnız nübüvvetin sübuti yönüyle ihtilaf vardır.[146] Mucizenin iddiadan önce olmaması gerekir. Tasdikin davetten önce olması düşünülemez. Eğer iddia sahibi, benim mucizem önceden elimde meydana gelen mucizemdir dese, bu onun doğruluğunu göstremez. İnkarcılar iddia sahibinin harikulade bir olay veya bir başka delil getirmesini ister, şayet iddia sahibi bundan aciz kalırsa, kesinlikle yalancı durumuna düşer.[147]

Mucizenin iddia ile birlikte olması gerktiğini söyleyenlerle birlikte, buna muhalif olarak, mucizenin iddiadan sonra da olacağını söyleyenler vardır bunlar görüşlerine dayanak olarak da mucizenin kendisi mucizedir görüşüne meyl etmişlerdir. O zaman ikinci görüşe göre, uyulması gereken tekliften uzaklaşılır. Bu iki zaman arasında iddia sahibinin iddiasını ve nübüvvetini tasdik etmek vacip değildir. Teklifin şartı nübüvveti tastiktir, ona uymaktır. Doğru olan görüş birinci görüştür.[148] Bu bağlamda bakıldığı zaman birinci görüş daha tutarlıdır çünkü, nübüvvet iddiasında bulunan zatın, doğruluğunu tasdik etmek için elinde meydana gelen olağanüstü olay ne daha önce nede daha sonra meydana gelmelidir. Tam zamanında olmalıdır. Ancak bu şekilde meydana gelirse iddia sahibini tasdik etmiş olur. Çünkü zamanın sübut yönünden doğruluğu, peygamberin sözünün sübutluğunun doğruluğuna da delildir.

---

[144] Teftâzânî, *Şerhu'l- Akaid,* 177.
[145] Bakıllani, *a. g. e.*,116.
[146] Cürcânî, *Şerhu'l- Mevakıf,* 222-225.
[147] Cürcânî, *a. g. e.*, 222-225.
[148] Cürcânî, *a. g. e.*, 222-225.

2. 6. KONU VE AMAÇLARI BAKIMINDAN MUCİZE ÇEŞİTLERİ

İslam alimleri, özellikle kelamcılar Kur'an ve Hadis kaynaklarında zikredilen mucizelerin daha iyi anlaşılması için onları konu, şekil ve amaç bakımından bazı tespitlere tabi tutmuşlar. Bu kısımda mevcut malzemenin farklı açılardan değerlendirilmesi ve sınıflandırılması yapılacaktır.

2. 6. 1. HİDAYET MUCİZELERİ

Bu mucizeler, kelam literatüründe tarihi süreç içerisinde terimleşen mucize kelimesinin bütün özelliklerini taşırlar. Genellikle peygamberlerin tebliğe başladıkları ve daha ziyade akli deliller kullandıkları ilk dönemin hemen ardından inkarcıları ikna etmeye yönelik ortaya konulan harikulade olaylardır. Tehaddi şartı çerçevesinde inkarcıların gözü önünde ve onları acze düşürecek şekilde zuhur eden mucizelerdir. Hidayet mucizelerinin hedefi, peygamberlik iddiasında bulunan nebinin doğruluğunu ispat etmek ve insanları ikna etmek suretiyle inanmaya teşvik etmektir. Hidayet Mucizeleri, Peygamberlerin, inkarcıların gözleri önünde onları acze düşürecek şekilde ortaya koydukları mucizelerdir. Tevhit dinine davet ederken onları inandırmak amacıyla gösterdikleri mucizeler, ön yargısız ve doğruları kabule meyilli olan kimseler tarafından kabul ediliyor ve iman etmelerine vesile oluyordu. Aynı zamanda inkarlarında ısrar edenleri kızdırıyordu. İnkarcılar, mucize gösteren peygambere inanan kimseleri alıkoymak için her yola başvuruyorlardı.[149]

Bu tür mucizeler, insanların yakin ve kanatları üzerinde etkili olur; doğruları kabule meyilli, önyargıdan uzak, akıllı, mantıklı ve sağduyu sahibi kimselere tesir ederler. Bunlara inanmayanların hemen helak edilmeleri söz konusu olmayıp inkarcılara düşünme ve ibret almaları için mühlet verilir. Hidayet mucizeleri, Peygamberin yaşadığı dönem ve toplumun ilgili olanıyla yakından alakalıdır. Allah,

[149] İsmail Karaçam, *Sonsuz Mucize Kur'an*, İstanbul, 1990, 33.

bütün elçilerini toplumlarında yaygın olan fikir, fen ve sanat türünden harikalarla desteklemiş ve onların peygamberliklerini bu şekilde teyit etmiştir. [150]

Kur'an-ı Kerim'de zikri geçen hidayet mucizelerini hissi, akli ve haberi olmak üzere üç şekilde tasnif etmek mümkündür. Buna göre Hz. Salih'in devesi,[151] Hz. Musa'nın âsasının ejderhaya dönüşmesi,[152] elinin beyaz bir ışık saçması,[153] Hz. İsa'nın çamurdan yaptığı kuşu canlandırması, doğuştan körlerle alacalı hastaları iyileştirmesi, ölüleri diriltmesi,[154] hissi hidayet mucizelerine; Hz. İbrahim'in hücceti ve Hz. Muhammed'in Kur'an mucizesi[155] de akli hidayet mucizelerine örnek teşkil etmektedir. Diğer taraftan Hz. İsa'nın evde yenilen ve biriktirilen her şeyi bileceğini söylemesi ve Hz. Muhammed'in Rumların galibiyetini bildirmesi de haberi hidayet mucizelerindendir.[156]

2. 6. 2. HİSSÎ VE KEVNÎ MUCİZELER

Peygamberlerden bahsedilince akla gelen ve Kur'ân-ı Kerim'de bazı peygamberlerin gösterdiği bildirilen mucizeler, genellikle bu çeşit hissî ve kevnî mucizelerdir. Her peygamber, Hak Teâlâ'nın elçisi olduğunu ispat etmek için genellikle göze hitap eden hissî mucizeler göstermiştir. Bu fevkalâde hadiseler, her peygamberin içinde yaşadığı dönem gereği ve insanların anlayışına göre emsalsiz sayılan ve başkalarının benzerini yapmakta aciz kalarak hayret edecekleri türden mucizelerdir. Mahiyet ve keyfiyeti bakımından hissî ve kevnî olan bu mucizelerin çoğu Kur'ân-ı Kerim'de açıklanmıştır.

Bu tür mucizeler, Allah'ın tabiata her an müdahale edebileceğini gösteren ilahi fiiler olup inanmayı tercih edenlerin inancını, inanmak istemeyenlerin de inkarlarını kuvvetlendirirler. Hissi mucizeler, Peygamberlerin yaşadığı dönemdeki

[150] Bulut, *Kuran Işığında Mucize ve Peygamber*, 62.
[151] A'raf, 7/73; Kamer, 54/27.
[152] A'raf, 7/107; Ta-ha, 20/19-21; Neml, 27/10.
[153] A'raf, 7/108; Ta-ha, 20/22; Kasas, 28/32.
[154] Âl-i İmran, 3/49; Maide, 5/110.
[155] Bakara, 2/23-24; Hud, 11/13-14; İsra, 17/88.
[156] Bulut, *a. g. e.,* 63.

insanlara hitap eden zaman ve mekanla sınırlı nadir olaylardır. Sonraki nesillerin bunu tespit etmesi ancak haber yoluyla mümkündür. Doğru bir haber kanalıyla mucizelerden ve onları gösteren peygamberlerin varlığından haber olanların da bunları onaylaması insanlığın ortak kabulüyle oluşan ve gerçeğe ulaşmanın kaçınılmaz bir kaynağını teşkil eden bilgi anlayışının bir gereğidir.[157]

Kur'an'ın haber verdiğine göre bu tür mucizeler, bazen hidayet, bazen nusret/yardım ve bazen de helak mucizeleri şeklinde pek çok defa vuku bulmuştur. Hz. Slih'in dişi devesi[158] Hz. Musa'nın değneğinin yılana dönüşmesi,[159] elinin beyaz bir ışık saçması,[160] Hz. İsa'nın çamurdan yapıtğı kuşları canlandırması, ölüleri diriltmesi, anadan doğma körlere, alacalı hastaları iyileştirmesi,[161] gibi harikalar Kur'an'da zikredilen hissi hidayet mucizeleridir. Nemrud tarafından ateşe atılan Hz. İbrahim'i ateşin yakmaması,[162] Hz. Musa'nın İsrailoğullarını susadıklarında kayadan su çıkartmak suretiyle sulamaları,[163]acıktıklarında kudret helvası ve bıldırcın etiyle doyurması,[164] Hz. İsa'nın havarilerin isteği üzerine gökten yiyecek dolu bir sofra indirmesi,[165] gibi hadiselerde hissi nusret mucizelerine örnek olarak verilebilir. Bunlardan ayrı olarak Nuh kavminin tufan ile helak edilmesi,[166] Semud,[167] Ad[168] ve Medyen[169] halkının korkunç bir gürültü ile yok edilmesi; Lut kavminim zelzele ile cezalandırılması,[170] Firavun ve ordusunun denizde boğulması,[171] gibi olaylar Kur'an'da bildirilen hissi helak mucizeleridir.

Kur'an-ı Kerim, geçmiş peygamberlerle ilgili hissi mucizelerin varlığını haber vermekte ancak, Hz. Muhammed'in bu tür mucizeleri Kur'an'da yer almaz. Hz. Peygambere yöneltilen mucize talepleri karşısında[172] evrende mevcut düzenin işleyişine ve bunların sürekliliğine dikkat çekilir ve düşünen insanlar için, Kur'an'ın

---

157 Yavuz ,Yusuf Şevki, *"Haber"*, *DİA*, XIV, 348-349.
158 Â'raf, 7/73; Hud, 11/64; Kamer, 54/27.
159 A'raf, 7/107; Ta-ha, 20/19-21; Neml, 27/10.
160 A'raf, 7/108; Ta-ha,20/22; Kasas, 28/32.
161 Âl-i İmran, 3/49; Maide, 5/110.
162 Enbiya, 21/67-70; Ankebut, 29/24; Saffat, 37/97-98.
163 Bakara, 2/60; Â'raf, 7/160.
164 Bakara, 2/57; Â'raf, 7/160, Ta-ha, 20/80.
165 Maide, 5/112-115.
166 Yunus,10/71-73; Hud,11/42-43; Ankebut, 29/14, 40; Nuh, 71/25-26.
167 Â'raf, 7/78; Hud, 11/59-60; Furkan, 25/38; Fussilet, 41/17-18.
168 Â'raf, 7/72; Hud, 11/65-67; Furkan, 25/38; Fussilet, 41/15-16.
169 Â'raf, 7/85-93; Hud, 11/94-95; Hicr, 15/78-79; Furkan, 25/38; Şu'ara, 26/189-191.
170 Â'raf, 7/80-84; Hud, 11/81-83; Hicr, 15/61-66; Enbiya, 21/74; Furkan, 25/40; Şu'ara, 26/170-175; Neml, 27/56-58.
171 Bakara, 2/50; Â'raf, 7/136-137; Enfal, 8/54; Yunus, 10/90; İsra, 17/103-104; Zuhruf, 43/48-50; Duhan, 44/23-31.
172 En'am, 6/50; Rad, 13/7, 27.

yeterli olacağı belirtilir.[173] Çünkü son peygamberin hidayet mucizesinin belli bir zaman ve mekanla sınırlı kalmayıp bütün insanlara ve zamanlara hitap etmesi ilahi hikmete daha uygundur.[174]

Kur'an'ın bu açık tavrına rağmen hadis kaynaklarında Hz. Peygambere atfedilen birçok hissi mucize rivayetlerde mevcuttur. Kelamcılar, hadis literatürüne dayanarak Hz. Peygamberden zuhur ettiği nakledilen hissi mucizelere eserlerinde yer verirler. Kelamcıların eserlerinde yer verdikleri belli başlı hissi mucizeler şunlardır: Ayın ikiye yarılması, ağacın yürüyüp Hz. Peygamberin yanına gelmesi, taşın onunla konuşması, ağaç kütüğünün inlemesi, devenin şikayeti, kızartılmış koyun etinin zehirli olduğunu haber vermesi gibi zatının dışında meydana gelenler; bir de peygamberin fizyonomisiyle ilgili olarak zatında bulunanlar ve ahlaki açıdan peygamberin sahip olduğu üstün faziletler şeklindeki mucizelerdir.[175]

2. 6. 3. AKLİ MUCİZELER

Akli mucizeler, insanların akıl ve idraklarına hitap eden, onları düşünmeye ve gerçekleri kavramaya sevk eden ve bu şekilde peygamberliğin doğruluğunu kanıtlayan en güçlü delillerdir. Kelam kaynaklarında, hissi mucizenin dışındaki bütün delil ve alâmetlere genel olarak akli mucize denilir. Akli mucizeler bazen manevi mucizeler olarak da kullanılmıştır. Günümüzde ise bu mucizeler, bilgi mucizesi olarak isimlendirililirler.[176] Peygamberin doğruluğunu ve davasının yüceliğini gösteren kanıtların hepsi akli mucize kapsamına dahildir.

Peygamberlerin güvenilir, doğru, samimi, cesur, güzel ahlak sahibi, merhametli ve kararlı olmaları, temiz bir aileden, asil bir nesilden gelmeleri, fizyolojik açıdan insanların nefretine sebep olacak noksanlıklardan uzak olmaları mesajlarının akla ve mantığa uygunluğu, peygamberlik öncesi dönemde nübüvvetle

---

173 Bakara, 2/209; Nisa, 4/82, 166,174; Fussilet, 41/52-54.
174 İsfahani, *a. g. e.*, 131-132.
175 Sâbuni, *a. g. e.*, 48-49; Teftâzânî, *Şerhu'l-Mekasıd*, V, 37.
176 Topaloğlu, Bekir -Yavuz,Yusuf Şevki— Çelebi, İlyas, *İslamda İnanç Esasları* , İstanbul, 1989, 176-180.

ilgili bir araştırma yapmamış olmaları ve benzeri özellikler onların davalarında doğru olduklarını gösteren akli delillerden bazılarıdır.[177] Hz. Muhammed'e verilmiş olan ve onun en büyük mucizesi olarak kabul edilen Kuran-ı Kerim akli bir mucizedir. Kuran, her zaman ve her mekanda onun peygamberliğini kanıtlayan her devirde geçerli olacak mucize bir kitaptır.[178] Bütün bu mükemmel vasıfların peygamberlik iddia eden bir kimsede bulunması onun doğruluğunu kanıtlayan akli mucizelerden kabul edilir.

2. 6. 4. HABERİ MUCİZELER

Haberi mucizeler, vahiy mahsulü olarak bildirilen haberlerdir. Bu mucizeler, Peygamberlerin falcılık, kahinlik ve benzeri herhangi bir yönteme başvurmadan doğrudan doğruya Allah'tan melek aracılığıyla aldıkları vahilere dayanarak verdikleri haberlerden oluşur. Peygamberlerin isyankar toplumların başlarına felaket geleceğini önceden bildirip, helak mucizelerinin vukuundan önce kavimlerini uyarmaları bu türdendir. Bunun yanında Hz. İsa'nın insanların evlerinde ne yediklerini ve ne sakladıklarını haber vermesi,[179] Hz. Peygamberin Bizanslıların İranlıları savaşta mağlup edeceklerini haber vermesi,[180] Kisra'nın saltanatının yıkılacağını önceden haber verip bunların daha sonra aynen gerçekleşmesi[181] geleceğe yönelik haberi mucizelerdendir. Bir de geçmişe yönelik haberi mucizeler vardır ki, bunlar önceki kavimlerin başına gelen olayları ve bu olaylarda cereyan eden konuşmaların ayrıntılı olarak nakledilmesidir. Kur'an kıssaları bu tür mucizelere örnektir.[182]

---

[177] İsfehani, *a. g. e.*, 128-129.
[178] Ali Arslan Aydın, *"*Mucize*"*, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, IV, İstanbul, 1991, 227.
[179] Maide, 5/110.
[180] Rum, 30/1-4.
[181] Buhari, Menakıb, 25; Nesai, Cihad, 42.
[182] Sabuni, *a. g. e.*, 51-52; Teftâzânî, *a. g. e.*, V, 35.

2. 7. NUSRET YARDIM MUCİZELERİ

İnananların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olarak zuhur eden ilahi yardımlardır. Bu tür mucizeler hemen her peygamberin hayatında görülür ve ona bağlanan mü'minlerde manevi bir şevk ve itminan meydana getirir. Bu tür mucizeleri peygamberler önceden bildirmeden ve tehaddide bulunmadan bunları gösterirler. Hz. Musa'nın Allah'ın emriyle kayadan su çıkartması,[183] gökten kuvvet helvası ve bıldırcın eti indirmesi, kavminin gölgelenmesi için bulut getirmesi,[184] Hz. İsa'nın gökten yiyecek dolu bir sofra indirmesi,[185]Bedir ve Hendek gazvelerinde meleklerin Müslümanlara yardım etmesi,[186] çeşitli münasebetlerle suyun çoğalması ve yemeğin bereketlenmesi[187] bu türdendir. Kur'an'da bu tür hadiseler "nusret" kelimesiyle ifade edilir.[188]

Nusret / yardım mucizeleri; peygamberlerin diğer mucizelerinden farklı olarak fevkalade ameli sonuçlar meydana getirmemişitir. Örneğin, asanın ejderhaya dönüşmesinde israiloğulları için ameli bir fayda yoktu, fakat Hz. Musa, asayla kayadan pınarlar fışkırttığı zaman israiloğulları bundan su içmiş ve hayatlarını devam ettirmişlerdir.[189] Dolayısıyla bu tür mucizeler İnananların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olarak zuhur edip, mü'minlerde manevi bir şevk ve itminan meydana getirmektedir.

2. 8. HELAK MUCIZELERI

Helak mucizeleri, inkarda ısrar eden kavimlerin cezalandırılmasına yönelik mucizelerdir. Kur'an'daki açıklamalara göre helak mucizeleri şiddetli fırtına,

---

[183] Bakara, 2/60.
[184] A'raf, 7/ 160.
[185] Maide, 5/112-115.
[186] Al-i İmran 3/1233-127, Ahzab, 33/9.
[187] Buhari, Menakıb, 25.
[188] Bakara, 2/214; Ali İmran, 3/ 123; Enfal, 8/10; Tevbe, 9/ 25; Rum, 30 / 47.
[189] Mevlana Şibli, *Asr-ı Saadet*, II, (Trc.: Ömer Rıza Doğrul), İstanbul, 1977, 360.

korkunç bir gürültü, tufan zelzele gibi tabii afetler tarzında gerçekleştiği gibi[190] düşmanlar tarafından katledilmek şeklinde de görülmüştür.

Hiç şüphe yok ki peygamberler, öncelikle akli delillere dayanarak kendi toplumlarını imana davet etmiş ve bu süreç içerisinde çeşitli irşad mucizeleri de göstermişlerdir. Buna rağmen peygamberlere inanmayan, onları ısrarla inkar edip aşağılayan ve eziyet edip öldürmeye teşebbüs edenler kendilerini yok edecek helak mucizelerini talep etmişlerdir.[191] İman etmeye meyilleri olan bütün insanlar inandıktan sonra, geride küfürde ısrar edip bu tutumlarını hiçbir şekilde değiştirmeyeceğini açıklayan inkarcılar kalmış ve peygamberler son seçenek olarak onların helak edilmesini talep etmişlerdir. Nuh kavminin tufanla,[192] Semud,[193] Ad[194] ve Medyen[195] halkının korkunç bir gürültüyle Firavun ve ordusunun denizde boğulmak suretiyle yok edilmesi[196] bunlardandır. Peygamberlerin birçok delil ve mucizelerine rağmen inanmamakta ısrar eden inkarcıların helak edilmesi Allah'ın süregelen ve değişmeyen bir kanunudur.[197] Bu tür mucizeler, inatçı kafirlere bir ceza olduğu gibi sonraki nesillere de bir ibret nişanesi taşır.[198] Son peygamber Hz. Muhammed'in helak mucizesi önceki peygamberlerde görüldüğü gibi toplumsal bir cezalandırma değil Kureyş'in ileri gelen azılı katillerinin Bedir savaşında katl edilmesi şeklinde olduğu kabul edilir.[199]

Neticede Hz. Peygamber, kendisine maddi ve manevi işkence yapan müşrik liderlerin isimlerini tek tek sayarak lanetlemiş ve cezalandırılmalarına dilemişti.[200] Onun bu talebinin Bedir savaşında gerçekleştiği, isimlerini zikrettiği müşrik liderlerin orada katledildiği görülmüştür. Hz. Peygamberin helak mucizesinin toplumsal olmamasının elbette birçok sebebi vardır. Bunların en önemlileri, O'nun

---

190 Ankebut, 29 /40.
191 En'am, 6/57-58; A'raf, 7/70, 77; Hud, 11/8, 32.
192 Nuh, 71/26.
193 Â'raf, 7/78; Hud, 11/65-67.
194 Â'raf, 7 / 72; Hud, 11/59-60.
195 Â'raf, 7 /85-93; Hud, 11, /94-95.
196 Yunus, 10/88.
197 Şibli, *Asr-ı Saadet*, II, 368-370.
198 Bağçeci, *Peygamberlik ve Peygamberler*, 221-222.
199 Bulut, *Kuran Işığında Mucize ve Peygamber*, 67.
200 Buhari, Vudu, 69; Salat, 109.

rahmet peygamberi olması, kavmi için böyle bir helakı temenni etmemesi ve kavminden hiçbir zaman ümidini kesmemesinden ileri geldiği söylenebilir.[201]

2. 9. TEKLİFİ MUCİZELER

Peygamberler, insanlara ilahi emir ve öğretileri tebliğ etmek için gönderilmişlerdir. Peygamberler insanları kendilerine inanmaya davet ederken öncelikle akli ve mantıki deliller kullanmışlardır. Peygamberlerin kullanmış oldukları bu delilleri gören kalp gözü açık, gözlerine perde inmeyen insanlar peygamberleri tasdik etmişlerdir. Fakat insanların bir kısmı iman etmeyip bir takım mucize taleplerinde bulundu. Bunun üzerine peygamberler, bir takım hidayet mucizeleri göstermişlerdir. Göstrerilen hidayet mucizeleri neticesinde bir takım insanlar iman etmiş, bir kısmı ise hakikatı görmemekte ısrar etmiştir. Bunlar, inanmak için peygamberden başka hissi mucizeler getirme talebinde bulunmuşlardır. Bunların bu talepleri neticesinde ortaya teklifi mucizeler çıkmıştır. Kur’an’da, Peygamberin öğretisi ve bunu destekleyen mucizevi kanıtlara rağmen, inanmayan ve başka deliller isteyen inkarcıların bu talepleri reddeilmiştir.[202]

2. 10. KUR’AN’IN HİSSİ MUCİZELER KONUSUNDAKİ TAVRI

Kur’an’da, bütün peygamberlere hidayet mucizelerinin verildiği, peygamberlerin bu mucizelerle muhataplarına meydan okudukları ve doğruluklarını bu delillere dayandırarak ispat etrmeye çalıştıkları anlatılır.[203] Önceki peygamberlerin hidayet mucizeleri çoğu defa hisi mucize türünden olurken, aynı durumun Hz. Peygamber’de akli, manevi veya bilgi mucizesi şeklinde tezahür ettiği görülür. İslam alimleri, önceki peygamberlere verilen hidayet mucizelerine benzer

---

201 Şibli, *a. g. e.,* II, 370.
202 Bulut, *Kuran Işığında Mucize ve Peygamber,* 156.
203 Maide, 5/32; İbrahim, 14/9; Fatır, 35/25.

mucizelerin Hz. Peygamber'e verilip verilmediği hususunda farklı görüşler ortaya koymuşlardır.

Hz. Peygamber'e hissi mucizeler verildiğini kabul edenler, bu görüşlerini desteklemek üzere onlarca mucizeyi örnek gösterirken, bu görüşün karşısında olanlar ona hiçbir mucizenin verilmediğini ileri sürmüşlerdir. Bunların en önemli tezi, Kur'an'ın hissi mucizeler karşısındaki olumsuz tutumudur. Nitekim Kur'an'ı Kerim'de mucize olarak bir melek getirmesini isteyen Mekke'li müşriklere, "Eğer bir melek indirseydik, iş bitirilmiş olurdu, artık kendilerine hiç göz açtırılmazdı"[204] denilerek teklifi mucize taleplerinin korkutma ve cezalandırma boyutuna dikkat çekilir.[205] Peygamberlere verilenin bir benzerinin kendilkerine de verilmesini isteyen inkarcılara, "Allah, peygamberliği kime vereceğini daha iyi bilir."[206] Şeklinde cevap verilir. Müşriklerin ısrarlı mucize talepleri karşısında bunalan ve bazen onların isteklerini yerine getirmeyi arzulayan Hz. Peygamber, "iyi bil ki sen ancak bir uyarıcısın Allah ise her şeye vekildir."[207] şeklinde uyarılmıştır. Benzer bir istek sebebiyle de "Sen ancak bir uyarıcısın, her toplumun bir yol göstericisi vardır."[208] Ayetler (mucizeler) Allah'ın yanındadır. Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım.[209] Şeklinde asli görevinin tebliğ etmek olduğu belirtilir, harikulade şeyler yapmanın tamamen Allah'ın kudret ve iradesiyle ilgili olduğuna işaret edilir.

Bazı İslam alimleri, peygamberlere hissi mucizelerin verilmediğini ileri sürerler bu gerekçelerine de belli başlı sebepler sayarlar. Önceki ümmetler, genellikle peygamberlerin göstermiş oldukları mucizeler sonucunda onları ilahlaştırma çabası içerisine düşmüşlerdir. Allah, bu ümmetlerin böyle yanlış bir itikada düşmesini istememiştir. Peygamberlerin asıl vazifesi kendilerine verilen emir ve görevleri yerine getirmektir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de bu hususa işaret etmektedir. İnkarcılar genel olarak peygamberleri zor durumda bırakmak, onların itibarlarını zedelemek için olmadık tekliflerde bulunmuşlardır. Allah, hidayet mucizelerini gördükleri halde inanmayan ve başka deliller isteyen inkarcıların bu isteklerinde

[204] Enam, 6712.
[205] İsra,17/59.
[206] Enam, 6/124.
[207] Hud, 11/12.
[208] Rad, 1377.
[209] Ankebut, 29/50.

samimi olmadıklarını bildiği için mucize tekliflerini geri çevirmiştir. Mucize verildikten sonra inanmayan kavimlerin helek edileceği bildirilmiş ve bunun değişmeyen ilahi bir kanun olduğu belirtilmiştir.[210] Onun içindir ki hissi mucize taleplerine cevap verilmemesi inkarcılar için bir lütuf ve mühlettir. Allah, insanı yaratmış, ona akıl vermiş neyin iyi, neyin kötü olduğunu bildirmiştir. İnsana irade verilmiş insan bu iradeyle doğruyu ve yanlışı kendisi tercih eder. Hissi mucizeler, inanç hürriyetini kısıtlayan ve insanları inanmaya zorlayan delillerdir. Bunun için mucizeler insanlara sadece bir fikir sunabilir. Kur'an defaatla aklın önemine işaret ederek insanları düşünmeye sevk etmektedir. Böylelikle Kur'an'ın düşünen kimseler için yeterli bir mucize olacağı belirtilir. Çünkü Kur'an, bizatihi akli bir mucizedir ortada böyle açık bir mucize varken başka akli mucizeler talep etmek yersiz ve anlamsız bir talep olacaktır.[211]

Sonuç olarak Kuran-ı Kerim'de geçmiş peygamberlerin duyu organları ile algılanan mucizelerinin birçok defa meydana geldiği bildirildiği halde Hz. Muhammed'in bu tür mucizelerine açık olarak yer verilmediği anlaşılmaktadır.[212] Hadis literatüründe ise bu türden mucizeler tüm ayrıntıları ile açıklığa kavuşmuştur. Ağacın yürümesi, taşların selam vermesi, koyun etinin zehirli olduğunu bildirmesi, ölülerin konuşarak peygamberliğini doğrulaması Mekke'nin fethedileceğini haber vermesi yiyeceklerin bereketlenmesi, Hastaların iyileştirilmesi, gaybtan haber vermesi gibi Hz. Muhammed'in birçok mucizesi rivayet yoluyla aktarılmıştır.

---

[210]İsra,17/59; Elmalılı, *a. g. e.*, V, 3184.
[211] Bulut, *Kuran Işığında Mucize ve Peygamber*, 227-231.
[212] Bulut, "Mucizeler", *DİA.*, XXX, 350; Bağçeci "Mucizenin İmkanı ve Tabiat Kanunlarının Zorunsuzluğu", *EÜİFD.*, I, Kayseri 1983, 169.

3. MUCİZENİN PEYGAMBERLİĞE DELİL OLUŞU

Yalancı peygamberle gerçek peygamberi ayırt etmek için delillere ihtiyaç olduğunu ifade eden kelâmcılar, nübüvvet iddiasında bulunan zatın sözlerinin doğruluğuna delil olmak üzere, tehaddî (meydan okuyan) ile birlikte, insan gücünü aşan ve genel-geçer tabiat kanunlarına (adetullah) aykırı olarak zuhur eden bir delil yani mûcize getirmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.[213] Klâsik kelâm eserleri bu sebeple nübüvvetin ispatını kanıtlamada, öncelikle mûcize üzerinde durmaktadırlar. Çünkü mûcize, nübüvvet iddiasıyla ortaya çıkan kimseyle, yalancı kişiyi ayırt edici en açık kriterdir. O, temel olarak, Allah'ın fiilidir ve meydana geldiği sırada Nebî'nin dışındakileri acze düşürücü özelliğinden dolayı bu isimle isimlendirilmiştir.[214]

Mûcizenin amacı, nübüvvetin sıhhatini ve peygamberin söylediklerinin doğruluğunu ispat etmektir. Peygamberin doğruluğunu bilmenin ilk şartı olarak peygamberin elinde mûcizenin zuhur etmesi konusu İslâm âlimlerinin üzerinde ittifak ettikleri bir konudur.[215]

Mu'cize, peygamberin davasını ispat veya münkirleri ikna etmek içindir; icbar etmek için değildir. Öyle ise nübüvvet davasını işitenler için, ikna edecek bir derecede mu'cize göstermek lazımdır. Sair taraflara göstermek veyahut icbar derecesinde bir bedahetle meydana çıkarma, Hakim-i Zülcelal'in hikmetine zıt olduğu gibi, sırr-ı teklife (dünyaya gelip vazife sahibi olmanın sırrı) dahi muhaliftir. Çünki "Akla kapı açmak, ihtiyarı elinden almamak" sırr-ı teklifi gerektiriyor.[216]

Peygamberin, mucizeyi göstermesiyle onun doğru söylediği ve peygamber olduğu kesin olarak anlaşılmış olur. Çünkü Allah Teâlâ, mucizenin hemen ardından; onu görenlerde, peygamberin sâdık, sözünün doğru olduğuna dair bir bilgi yaratır. Mesela bir zât, bir topluluğa gelerek; "Ben, şu kralın size gönderdiği elçiyim" dese,

---

[213] Bulut, *Kur'an Işığında Mûcize ve Peygamber,* 96.
[214] Bâkıllânî, *a. g. e.,* 47.
[215] Bakıllani, *a. g. e.,* 44-47.
[216] Said Nursi, *Mektubat*, Söz Yay., İstanbul, 2003, 298.

sonra orada bulunan krala dönerek, "Eğer beni kendine elçi tayin etmekte sadık isen, âdetine muhalefet et; üç defa yerinden kalk ve âdetine aykırı bir yere otur" dese, kral da bunu yapsa; toplulukta, o zâtın doğru söylediği, kralın elçisi olduğu hususunda zorunlu ve kesin bir bilgi hasıl olur.[217]

Burada şunuda belirtmekte fayda vardır mucize; insanların her türlü güçleri dışında kalan, çalışarak elde edilemeyen ve ancak Hak Teâlânın yüce iradesi ve verdiği ilâhî güçle yapılan fevkalâde bir hadisedir. Bu yönüyle mucize, bazı kişilerin ilmini ve usûlünü öğrenerek değişik hilelere başvurarak yaptıkları sihirden ayrılır. Yani mucize vehbidir çalışmayla, bilgiyle elde edilmez; Sihir ise kesbidir, belli bir çalışma ve bilgi neticesinde yapılabilir.

Her hangi bir nebinin doğruluğuna delalet eden bir mucizesinin mutlaka bulunması lazımdır. Bir tek de olsa mucizesi o kişide açıkça gerçekleşirse bu onun doğruluğuna ve itaatinin gerekliğine delalet eder.[218] Peygamberler, Allah tarafından bir amaç için gönderilmiş olan elçilerdir. Bu elçilerin, kendine has özelliklerinin bulunması gerekir. Peygamberlerde, Allah tarafından gönderilkiklerinin işareti vardır ki bu işaretlerin ilki mucizelerdir. Peygamberin inkarcılara karşı nebiliğini mutlak olarak ispat etmesinin tek yolu mucizedir.[219] Müslüman kişilerin, Allah'ın insanlara elçi olarak göndermiş olduğu resullerin davalarının doğruluğuna, peygamberlerin Allah ile bir bağlarının bulunduğuna peygamberlerin O'nun tarafından desteklendiğini belgeleyen mucizeler verdiğine inanması zorunludur. Hiçbir Peygamber yoktur ki, kendisine mucizeler verilip ve bu mucizeyle insanların iman etmelerinin zorunlu olduğunu ortaya koymasın. [220] Peygamberler, o kadar çeşitli mucizeler ortaya koyarlar ki bu mucizelerin arzın yapısal özelliğine vakıf olmakla gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Mucizeyi ancak bu olağanüstü olayların bütün özelliklerine vakıf olan Allah bahşetmiştir. İşte bütün bu vasıflar peygamberin peygamberliğini kanıtlaması anlamına gelir.[221]

---

[217] Teftazani, *Şerhu'l-Akaid,* 295.
[218] Yüceer, "Ehl-i Sünnet İnancı," *YYÜİFY.*, 4, Van, 1995, 89.
[219] Maturidi, Ebu Mansur, *Kitabut-Tevhid Tercümesi*, (Çev.: Bekir Topaloğlu), İsam Yay., Ankara, 2002, 236.
[220] Erkul, *a. g. e.,* 262.
[221] Maturidi, *a. g. e.,* 233.

3. 1. MUCİZEYİ PEYGAMBERLİĞİN İSPATINA DELİL OLARAK GÖRENLER

Mucize, Allah'ın peygamberin elinde yarattığı bir fiildir. Mucize, Allah'ın adetinin, sünnetinin başka bir deyişle tabiat kanununun peygamberin elinde bir an için bozulmasının, harikulade bir sonucudur. Mucizenin peygamberin ismetiyle, onun fazilet ve kemaliyle bir ilgisi yoktur. İsmet, fazilet ve kemal sahibi olmak peygamber olmanın şartıdır. Mucizenin isbat değeri vardır ve onunla peygamberin nübüvveti tasdik ve teyid olunur, onaylanır, doğrulanır. Ehl-i Sünnet kelâmcıları mucizeyi bir tasdik, teyid ameliyesi olarak kabul ederler ve onu nübüvvetin delili olarak benimserler. Mucize, peygamberin doğruluğunun delilidir, onunla hak ve yalancı peygamber birbirinden ayrılır. Peygamberin sahip olduğu bütün ahlâkî, ilmî, amelî üstünlük, kemâl ve faziletler mucizeye raci olduğundan nübüvvetin delili mucizedir. Nübüvvet insanlara bildirildikten sonra mucize gösterilerek peygamberin doğru ve hak olduğu ispat edilir. Bu konuda kelâm kitaplarında sık verilen misâl, hükümdar ve elçisi örneğidir. Hükümdar elçisini tasdik makamında, elcinin arzularını, âdetinin hilafına yerine getirmesi, elcinin doğruluğuna delâlet eder.[222] Mucize, zahir olduğu peygamberde onun delili ve âyetidir. Peygamberin Allah'ın elçisi oluşu, bir mucizeyle teyit olunmasıyla sahih olur, çehresiyle ve kendi sözüyle onun nübüvveti geçerli olmaz. Bu, benim mucizem diye söyler ve muhatapları ondan aciz kalırlarsa iddiası doğru olur. Aksi takdirde delili kendisi için burhan olmaz. Çünkü mucize, ancak benzerini getirmeleri için peygamberin meydan okuduğu şeydir. Nübüvvetle mucize arasındaki bağlantı şöyledir. Allah Peygamberini bir şeye güçlü kılar ve diğer insanlar bunun benzerini yapmaktan men olunurlar. Bu, özellikle Kur'an mucizesinde böyledir.[223] Bütün Ehl-i Sünnet kelâm alimleri mucizeyi peygamberlikte ispat değeri olan bir tasdik ve teyit hadisesi olarak kabul ederler ve onu Allah'ın peygamberin elinde yarattığı olağanüstü fiil olarak değerlendirirler. Mucize, peygamberin nübüvvetine aynı zamanda bir delildir. [224]

---

[222] Cuveyni, *el-İrşad*, 313-325; Taftazani, *Şerhu'l-Makasıd*, II, 178.
[223] Bakıllani, *a. g. e., 8-9*; Gölcük, *Kelâm Açısından İnsan ve Fiilleri,* 110 vd.
[224] Gölcük,Toprak, *Kelam*, 307-309.

Genellikle kelamcılar, mucizenin aklen mümkün olduğunu kabul etmektedirler. Mucize, bunların iddia ettiği gibi, harikulade oluşu sebebiyle aklın imkansız gördüğü bir iş değildir.[225] Çünkü, kainatı mükemmel bir düzen içinde yaratanın sonsuz irade ve kudrete sahip olduğuna inandıktan sonra, onun her ne suretle olursa olsun bir hadiseyi sebebsiz olarak meydana getirmesi veya ezeli ilminde o hadisenin nasıl vukuu bulacağını bildiği halde bir sebebe bağlı olarak yaratması imkansız görülmez. Kaldı ki Allah Teala'nın kainatı ilk defa yaratması, nutfeyi insandan ve insanı da nutfeden meydana getirmesi vb. hadiseler, imkansız kabul edilen mucizelere kıyasla daha az hayret verici değildir.

Kelamcılar nübüvvet iddiasında bulunan zatın sözlerinin doğruluğuna delil olmak üzere, tehaddiyle birlikte, insan gücünü aşan ve tabiat kanunlarına aykırı olarak zuhur eden bir delil getirmeleri gerektiğini şart koşmaktadırlar. Bu delil mucizedir. Mucizelerin peygamberliğin ispatına çok büyük faydası olduğu muhakkaktır, ama peygamberlerin nübüvvetine delalet etme noktasında sadece mucizenin yeterli olmadığını mucizeyle birlikte diğer bir takım şartlarında gerekli olduğu kesindir.[226] Kelamcıların nübüvveti ispat metodunu iki kısımda mütalaa etmek mümkündür. Birincisi; genel olarak peygamberlik müessesinin ispatı; diğeri ise özel olarak Hz. Muhammed'in Peygamberliğinin ispatı.[227]

Mâtürîdî, Gazzâlî ve Fahreddin er-Râzî gibi bazı kelâmcılar peygamberliğin ispat edilmesinde mûcizeyi mutlaka gerekli bir delil olarak görmezler ve mûcizeler olmadan da nübüvvetin ispat edilebileceğini savunurlar. Onlara göre peygamberliğin ispatı konusunda tek yol mûcize değildir. Zira her kavim, kendilerine gönderilen peygamberlerin mûcizeleri olmasa bile onun söylediklerini kabul etmeyi gerektirecek bir çok doğruluk alâmetlerine şâhit olmuştur. Bu düşünceye göre peygamberlik mûcizeyle sabit olduğu gibi başka delillerle de ispat edilebilmektedir. Mâtürîdî, ilâhî fiillerde hikmet prensibinden hareket eder. Ona göre Allah'ın yaratması ve peygamberlerin mucize göstermelerinde insanların maslahatlarına yönelik birtakım hikmetler ve faydalar bulunmaktadır. Ancak peygamberlerin nübüvvetine delâlet

---

[225] Bulut, *a. g. e.,* 80
[226] Matüridi, *Kitabu't-Tevhid*, 187.
[227] Ahatlı, *a. g. e.,* 55 -56.

etme noktasında sadece mûcize göstermek yeterli değildir. Mûcize ile beraber peygamberlerin ahlâkî yapıları ve getirdikleri öğretilerinin sağlamlığının da önemi vardır.[228] Dolayısıyla peygamberliğin ispatında mûcize mutlaka bulunması gerekli bir şart olarak değerlendirilemez. Ona göre Hz. Peygamberin hem mesajı, hem ahlâk ve sîreti, hem de mûcizeleri bir arada mütalaa edilmelidir.

Kayadan devenin çıkmasını, Musa (a.s.)'ın asasının yılana dönüşmesini ve benzeri bir çok olayların peygamberlerin doğruluğuna delalet ettiğini belirten Nesefi Mucizenin âdeta muhalif olarak peygamberin hemen iddiasının ardından zuhur etmesinin kesin bilgi ifade ettiğini söyler.. Çünkü, Allah'tan başka hiçbir varlığın böyle bir işi yapmaya gücü yoktur. Bu durum, peygamberin nebiliğini doğrulamaktadır.[229]

Allah'ın peygamberine delil olarak mucize vermesini, elçi, bir sarayda bir ağaç bulsa, ve herkes tarafından o saraydaki ağacı padişahtan başkasının onu hareket ettirmeyeceğini bilse, sonra bu saray ahalisinden biri, bu beldenin insanlarına elçi olarak gitse ve padişahın emir ve yasaklarını bildirse ve padişahın elçisi olduğunu söylese, sonra o ahali bu elçiyi yalanlasa, elçi de, padişahın kendisini işittiğini bildiğinden şöyle dese: Ey! Padişah senin emir ve yasaklarını halkına ilettim, ancak bu konuda beni yalanladılar. Eğer beni bunlara gönderen sensen ve ben de senin elçinsem ve bu da doğru ise senden başkası, saraydaki ağacı hareket ettirmediğine göre, benin senin elçim olduğumun doğruluğu olarak, ağacı hareket ettir. Ağaç, elçinin isteğinden sonra ahalinin gözü önünde hareket etse, bu durum elçinin doğruluğuna delil olur diyen Nesefi Bu mucize gerçekleştiği zaman peygamberin iddiası doğrultusunda yakini bir bilgi ifade eder. Çünkü, bunu Allah gerçekleştirmiştir.şeklinde görüşünü ifade eder..[230]

Mucizenin peygamberliği ispatı hususunu kabul eden Bakıllani bunu kabul etmeyenlere de "Mucizenin, nübüvvete delil olmayacağı, tabiat kanunları açısından mı imkansızdır, yoksa Allah'ın kudreti açısından mı imkansızdır. Allah'ın kudreti

---

[228] Mâtürîdî, *Kitâbü't-Tevhîd,* 236-238, 254 vd.; Gazzâlî, *el-Münkız,* 54-55.
[229] Nesefi, *a. g. e.,* I, 470-471.
[230] Nesefi, *a. g. e.,* I, 470- 471.

açısından kabul edilirse, bu iddia sahipleri dinlerini terk etmiş olurlar. Yok şayet tabiat kanunları açısından bu fiilleri imkansız kabul edecek olursak, Allah'ın tabiat kanunlarını değiştirmesini ve peygamberin eliyle mucizeler yaratmasını inkar etmiş olurlar şeklinde cevap verir..[231] Allah, peygamberlerini mucize ile teyit etmelidir. Eğer Allah peygamberini teyit ettirmezse, peygamberin sözünü kabul etmek vacip olmazdı, çünkü bu davada doğru ile yalan söyleyen ayırtedilmezdi.[232]

Mucize dışında hiçbir şey, hiçbir şekilde nübüvveti ispat konusunda delil olmaz diyen maturidiler, sadece mucize, nebinin risaletini ispat bahsinde yakini bilgi sağlar görüşünü savunurlar.[233] Peygamberlerin ancak mucize ile teyit edebileceğini belirten Sırrı Giridi ise, mucizeyi, peygamberlik davalarında doğru olduklarına delil için meydan okuma esnasında, Allah'ın adaletine muhalif olarak, ellerinde meydana gelen harikulade bir iştir diye ifade etmiştir.[234] Peygamberler mucize ile desteklenmeselerdi sözlerinin kabul edilmesinin vacip olmayacağını savunmuştur. Yine peygamberlik iddiasında bulunanların hangisinin yalancı hangisinin doğru sözlü olduğunun bilinemeyeceğini sözlerine eklemiştir. Nübüvvetin ispatı delilsiz olmaz bu deliller de mucizelerdir her bir resulun risaleti o nebinin göstermiş olduğu mucizelerle ispat olur.[235]

Mucize, peygamberin doğru olduğuna dair Allah katından bir tasdik fiilidir diyen Mutezile imamları, peygamberin meydan okuyarak mucize göstermesi onun değerini ve itibarını arttırır, onun ne kadar doğru olduğunu ortaya koyarak mucizenin peygamber için çok önemli olduğuna vurgu yapmışlardır. Mucizeyle peygamber, Allah'ın elçisi olduğunu, yalan söylemediğini ispat etmiş olur. [236]

Mucizeyi, nübüvvetin ispatına delil görenler bunu şu şekilde izah ederler. Eğer bir insan çıksa peygamber oplduğunu iddia etse, ondan Allah'ın elçisi olduğuna dair bir iz, bir işaret göstermesi istenirse, o insan da bunu yapmazsa o zaman onun

---

[231] Bakıllani, *a. g. e.,* 54-55.
[232] Bağçeci, *a. g. e.,* 212-213.
[233] İmam Ebu Yusuf Muhammed Pezdevi, *Usulu'd-Din*, (Çev.: Şerafettin Gölcük, Ehli Sünnet Akaidi), Kayıhan Yay., 1988, 138.
[234]Selim Özarslan, "Sırrı Giridi ve Nakdu'l- Kelam*" FÜİFD*., 5, Elazığ, 1998, 257;
[235] Özarslan, *a. g. e.,* 258; Pezdevi, *a. g. e.,* 138; Nesefi, *a. g. e.,* 468.
[236] Toprak - Gölcük, *Kelam,* 318.

Allah'ın elçisi olduğuna o ahali itimat etmez, bu itibarle peygamberin delil göstermesi şarttır.

Mucizenin ispat değerine genel olarak baktığımızda İslam filozofları ve bir kısım tabiatçılar hariç diğer ilim ehli mucizeyi peygamberliğin ispatında delil olarak görmektedirler. Ehl-i Sünnet alimleri mucizeyi bir tasdik, ispat olarak kabul ederler. Mucize, peygamberin doğruluğunun bir delilidir, onu yalancıdan ayırır. Peygamberin sahip olduğu ahlaki, ilmi, amali üstünlükler kemal ve faziletleri mucizeye raci olduğundan, nübüvvetin delili mucizedir.[237]

3. 2. MUCİZEYİ PEYGAMBERLİĞİN İSPATINDA DELİL OLARAK GÖRMEYENLER

İslam filozofları içerisinde nübüvvet ve mucizeleri kabul etmeyen dehriler ve maddiyyunlar dışındaki tüm filozofllar kendilerine göre birer yorum yapmak suretiyle mucize ve peygamber hakkında görüşlerini ortaya koymuşlardır. Onlara göre peygamberlik müessesi vardır ve onlardan mucizeler zuhur edebilir. Ancak onlar peygamberlik Allah vergisi midir yoksa insan tarafından elde edilen bir makam mıdır? gibi bir takım fikirler ileri sürerek bazı tartışmalara sebebiyet vermişlerdir.[238] İslâm filozofları mucizeyi, peygamberin değer kazanma sebebi olarak görürler. Ancak mucize, peygamberin insan gücünün eseridir. Onun mükemmel varlık oluşunun sonucudur. Mucize Peygamberin, yani bu fevkalade gelişmiş insanın güçlerini aşmaz, onun sınırları içinde meydana gelir. Mucize beşeridir, ilahi değildir. Mucize, peygamberin nefsî kudretinin eseridir, o istediği zamanda kendi gücünün eseri olarak mucize ortaya koyar.[239]

Mucizenin, peygamberin nübüvvetini tastike yönelik bir işlevi yoktur, tehaddi, meydan okuma da mucizenin bir aslı veya cüz'ü sayılmaz. Peygamberden

---

[237] Gölcük, *Kelam,* 319; Bakıllani, *a. g. e.,* 69.
[238] İsmail Erdoğan, "İslam Filozoflarına Göre Nübüvvet ve Mucize" *FÜİFD.,* I, Elazığ, 1996, 449.
[239] Gölcük-Toprak, *a. g. e.,* 318..

zahir olan garip tasarruf ve harikalar, onun kendi öz fiili olduğundan, peygamberin mucize ile muaraza talebine ihtiyaç yoktur.[240]

Gazzali ise bir bakıma Kur'an, Tanrı'nın evrende iş görmesinden ve mucizelerden bahsetmesine rağmen, "sizler şayet vahye inanıyorsanız, onun söylediklerine de inanmak zorundasınız" diyerek; felsefeyi vahyin bildirdiği şeylere inanmamakla suçlamaktadır. Gazali ve birçok teoloğun mucizelerin kanıtlanması hususunda doğrudan vahye dayandığı, hiçbir kanıt olmasa dahi Tanrı, onlardan bahsettiği için mucizelerin "şer'an" kabul edilmesi gerektiği düşüncesinde olduğu görülür. Vahiysel önermelerin harikulade olaylar ve mucizelerden bahsettiği reddedilemez bir gerçektir, özellikle de vahiysel önermeler, Tanrı'nın inanmayanlar için peygamberine mucizeler verdiğini bildirir.

Gazzali, mûcizeyi nübüvvetin tespiti için yeterli ve yegâne delil olarak kabul etmez. Nübüvvetin ispatında mûcize, müstakil olarak ortaya konulabileceği gibi, insanlar tecrübe yoluyla, peygamberlerin bildirdiği hususları bizzat yaşayarak ve sonuçlarını müşahede ederek nübüvvetin doğruluğuna ulaşabileceklerdir.[241]Gazali'in mucize hakkındaki görüşleri özetle şu şekildedir: Peygamberin doğruluğu kendiliğinden meydan çıkmayıp, sadece mucize ile ortaya çıkar. Mucize, sihir, keramet ve tahayyülden farklıdır. İnsan, mucizenin peygamberin doğruluğuna nasıl delalet ettiğini bildiği zaman, kendi emniyetini de sağladığını bilmiş olur. Mucize Tanrı'nın fiilidir, bu fiil beşerin, yaratıkların kudreti dışında bulunmaktadır ve nübüvvet davasına iliştiğini bilindiği zaman bu fiilin doğruluğunu bilmek zorunlu bilgi haline gelir. Eğer olağanüstü olay, meydan okumak suretiyle meydana geliyorsa, buna mucize adı verilir. Mucizeler tevatür haberle bilinir.[242] Mucizeyi, temelde, Tanrı'nın peygamberini doğrulamak için, evrene ilişkin âdetini bozması ve peygamberin karşısındakilerin aciz bırakılması olarak algılayan Gazzâlî, bunu örneklendirmeyi de ihmal etmez. Onca mucize, tıpkı hükümdarın, halk içinde at üstünde gezme âdetini, elçisini doğrulamak için değiştirmesi ve yaya yürümesi ya da elçisinin sözü üzerine, âdetini değiştirip, ayağa kalkması gibidir. O, Hz. Muhammed

[240] Ebu Zeyd Abdurrahman b. Muhammed, İbn Haldun, *Mukaddime*, (Çev.: Süleyman Uludağ), Dergah Yay., İstanbul, 1988, 94.
[241] Sabri Yavuz, *İslâm Düşüncesinde Nübüvvet,* 184, 198.
[242] Gazzâlî, *el-İktisâd fî el-İ'tikâd,* (Çev.: Kemal Işık, İtikadda Orta Yol), AÜİF., Yay., Ankara, 1971, 195-201.

söz konusu olduğunda, Kur'an'ın mucize olduğunu söyler ve okuma yazma bilmediğini (ümmî) söylediği peygamberin, onu ortaya koymasının, onun doğru sözlülüğünün kanıtı olduğunu ifade eder.[243]

İslâm filozofları mucizenin nübüvveti isbat değerini kabul etmeyip onu peygamberin şahsi fiili olarak değerlendirdiklerinden peygamberin itibar kazanma sebebi şeklinde benimsemişlerdir. Mucize, peygamberin kendi güç ve fili olduğundan peygamberin mucize ile muaraza talebine de ihtiyaç yoktur. İslam filozoflarına göre mucize, nübüvvete delalet etmez [244]

Mucize hakkında filozofların genel görüşünü en güzel şekilde İbn Sina izah etmiştir. O'na göre "mucize tabii akışı kesintiye uğratmayan ve daha çok peygamberlerin hayal gücüne ait yeteneğini ortaya koyan bir delildir. Yoksa mucizeler olağanüstü bir durum olmayıp, Allah'ın kurmuş olduğu bu düzen içerisinde zaten mevcut olan bir hadisedir. Peygamberler geleceği bildikleri için olacak şeyleri de önceden haber vermektedirler. Yoksa onlar yeni bir hadise meydana getirmemektedirler. Allah'ın kurmuş olduğu bu düzen içerisine yerleştirdiği ve olağanüstü gibi görünmesine rağmen tabii bir durum olan mucize aslında normal süreç içerisinde zaten mevcuttur." Peygamberler gayba ait bilgi sahibi oldukları için bu olacak olan şeyleri önceden bilmek suretiyle mucizelerini izhar etmektedirler. mucize ile peygamber ilişkisini yani mucizenin peygamberlik için bir delil olamayacağını savunmaktadır. Çünkü O'na göre akıl peygamberlik ile mucize arasındaki irtibatı kavrayamaz. mucize ancak peygamberlik fiili nevinden olur ve bu da başka kimsede bulunmazsa akıl da bunu defalarca müşahade ederse ancak o zaman mucize peygamberlik için bir delil olur. Bütün filozofların üzerinde ittifak ettikleri konulardan birisi de peygamberlerin bir takım sembollerle cahillere hakikatleri anlatmalarıdır. Onlara, ancak peygamberler göndermek suretiyle hakikatlar kavratılmaya çalışılır. Filozoflar ise bu hakikatlere akıl vasıtasıyla ulaşabilirler.[245]

---

[243]Gazzali, *İhyau Ulumi'd-Din*, I, (Trc.: Ahmet Serdaroğlu), Bedir Yay., İstanbul, 1975, 105-106.
[244] Gölcük, Toprak, *Kelam*, 316.
[245] Erdoğan , *a. g. m.*, 450; Gölcük, Toprak, *a. g. e.*, 36.

İbn-i Sina ise; mucizeyi tabii akışı kesintiye uğratmayan ve dah çok peygamberin hayal gücüne ait yeteneği ortaya koyan bir delil olduğunu söyler. Ona göre mucize, olağanüstü bir şey olmayıp, Allah'ın bu düzende ortaya koymuş olduğu bir olaydır. Peygamberler geleceği bildikleri için olacak şeyleri de önceden haber vermektedirler. Yoksa onlar yeni bir şey ortaya koymamaktadır. İbn-i Sina mucizenin olağanüstü görünmesine rağmen, bu düzen içerisinde normal bir durum ve süreç olduğunu vurgulamıştır.[246]

İbn Rüşd'ün görüşleri ise şu şekildedir. Mucizeden önce tanrısal vahiy ve bu konudaki haber ortada olmadığı için onu nakille yani haberle kanıtlamaya çalışmak, sadece bir kısır döngüdür. Yani nakli mucizeyle mucizeyi de nakille kanıtlamaya çalışmaktır. Ona göre kelâmcılar, imkanı, yani cehalet ve bilgisizlikten kaynaklanan olanağı, varlığın yerine koymuşlar, sonra da, elinde mucize zuhur eden herkes peygamberdir demişlerdir. Oysa bu yargı doğru değildir. Ona göre, bir kimsenin peygamber olduğuna mucizevî olgular değil, sadece ameli ve ahlaki erdemler delalet eder. O şöyle demektedir: Mucize ve harika şeyler peygamberliğin (kesin) delili olamaz. Çünkü akıl peygamberlikle mucize arasındaki ilişkiyi idrak edemez. Çünkü tedavinin tıbba ait fiillerden birisi olarak kabul edilmesi gibi, mucizenin peygamber ait bir fiil olduğu kabul edilemez. İbn Rüşd, bu açıklamaların ardından Kur'an'dan pek çok ayet aktararak, harici-hissi-kevnî mucizelerin Hz. Muhammed için söz konusu olmadığını göstermeye girişir. Hz. Muhammed'in gerçek mucizesinin Kuran olduğunu söylemeye yönelir. Kur'an'ın Hz. Muhammed'in nübüvvetine delil oluşu, yılan haline gelen asanın Musa'nın nübüvvetine, ölüyü diriltmenin, abraş hastalığına tutulanlarla anadan doğma körleri tedavi etmesinin, İsa'nın peygamberliğine delil olması türünden değildir. Çünkü bu hususlar, her ne kadar peygamber olanlardan başkasından zuhur etmeyen fiillerden olup, halkı inandırıcı ve ikna edici nitelikte olsalar bile, tek başlarına kaldıkları vakit kesin delil değildirler. Çünkü bu gibi fiiller, nebiye nebi isminin verilmesine sebep olan sıfatın fiillerinden değildir. [247] şeklinde ifade eder.

---

[246] Hilmi Ziya Ülken, *İslam Felsefesi*, Kültür Yay., İstanbul, 1993,132.
[247] İbn Rüşd, *el-Keşf an Minhâci'l-Edille*, (Çev.: Süleyman Uludağ, Felsefe Din İlikileri), Dergah Yay., İstanbul, 1985, 307-309.

İbn Rüşd, mucizeyi peygamberlik için bir delil olarak kabul etmemektedir. Ancak yine de mucizeyi sadece peygambere ait bir fiil olarak telakki etmektedir. Mucizenin nübüvveti ispatladığını kabul etmek için şartları vardır, bunlardan ilki mucize cinsinden olan fiil başka hiçbir kimsede bulunmayacak, diğeri ise akıl da bunu defalarca müşahade edilmiş olmalıdır.[248]

Filozoflar genellikle mucizeleri, gizli sebep şartına bağlı olarak kabul etmektedirler. İslam filozoflarına göre illet- netice zincirinin bozulması demek, ilmin bir manada alt üst olması demektir. Bu bakımdan İslam filozofları için olaylar arasındaki sebepler zorunludur. Bunun neticesinde Allah, her hadiseyi zorunlu olarak illetlere bağlamak şartıyla yaratmaktadır. Mucizeleri de önceden hazırlamış olduğu illetlere bağlı olarak izhar eder.[249]

İslam filozofları mucizeyi, insan tarafından meydana getirilmesi imkânsız, fakat kendi özü itibarıyla mümkün olarak görmektedirler. İslam filozoflarına göre peygamberler imkansız olan bir şeyi meydana getirmiyor, bilakis kendi özünde yapılması mümkün olan bir şeyi yapıyor.[250]

Genel olarak toparlamak gerekirse, İslam alimlerinin büyük bir çoğunluğu, Ehl-i sünnet, Mu'tezile ve İslam filozoflarının ekseriyeti peygamberin tanınıp bilinmesinde, emir ve yasaklarının geçerlilik kazanmasında, muhataplarının dini sorumluluk altına girmesinde mucizenin gerekli olduğu kanaatindedirler. Her ne kadar mucizenin dışında peygamberlerin doğruluğuna delalet eden başka deliller olsa da bunlar ancak mucizenin zuhuru ile anlam kazanmakta olup, tek başına kesin bilgi ifade etmezler.

Peygamberlik iddiasında bulunan bir kimsenin doğruluğuna delil olarak bir mucize getirmesi gerekmektedir. İnsanlar, ancak bu şekilde onun peygamber olduğuna şehadet edebilirler. Çünkü, peygamberler de birer insan olup normal şartlar altında normal insanlardan ayırt edilmeleri mümkün değildir. Bunun için de Allah

---

[248] İbn Rüşd, *a. g. e.*, 322.
[249] Karadeniz, *a. g. e.*,144.
[250] Yavuz, *a. g. e.*, 186.

Teala elçilerinin doğruluklarını tasdik eder cisten, deliller meydana getirerek insanların zihinlerindeki şüpheleri giderir.

Gazzali, Peygamberliğin ispatında mucizenin gerekli olduğunu, ancak yalnız başına yeterli olamayacağını söyleyerek sadece değneği ejderha yapmak, ayı ikiye bölmek gibi mucizelere bakarak mucizenin peygambere delaleti kafi gelmez. Çünkü, peygamberin nübüvvetine delalet eden sadece mucizeler yoktur, aksine birçok karineler vardır. Gazzali mucizenin sadece karinelerden bir tanesi olduğunu söylemektedir. Böylece insanoğlunda belli bir dayanağı zikredilmeyen zaruri bir ilim ortaya çıkmış olur.[251]

Söz konusu İslam filozofları mucizeleri peygamberlerin kendi fiilleri olarak görmüşlerdir. Allah Teala, her insana farklı yapıda bir vucut vermiştir. Nitekim peygamberler, Allah tarafından verilmiş bir takım özelikler taşımaktadırlar. Allah'ın kendilerine vermiş oldukları bu özellikler sayesinde, varlıklar üzerinde tasarruf etme yetkisine sahiptirler. Filozoflara göre mucize, nebilerde kendiliğinden sadır olan bir eylemdir. Mucize, bu açıdan nübüvvete delalet etmeyip, kendilerinde bulunan bu özellikler sayesinde, alemde nebilerin tasarruf kuvvetlerinin bulunduğuna delalet eder.[252]

Tabiatçılar, nübüvvetin imkanını caiz görmekte, ancak peygamberin iddiası üzerine bina ettiği mucize, tabiatın dışına çıkarak gerçekleştireceği bir mucizenin mümküm olmayacağını dile getirmiştir. Bu hal, bir delil değil, ancak şüphe ifade eder. Tabiat kanunlarının bozulması imkansız olduğundan, peygamberi doğrulayan herhangi bir delil de yoktur.[253]

Mucize, tabiat kanunlarının üstünde fevkalede bir olaydır. Tabiat olaylarına aykırı olması mucizenin tabiatı gereğidir. Bunun içindir ki, mucizenin tabiat olayları çerçevesinde açıklamaya çalışılması, mucizenin, mucize olmaktan çıkması ve normal

---

[251] Gazzali, *el- Munkız Mine'd- Delal*, (Çev.: Hilmi Göngör), MEB., Yay., İstanbul, 1994, 69.
[252] İbn Haldun, *Mukaddime*, I, (Çev.: Süleyman Uludağ), Dergah Yay., İstanbul, 1988, 402.
[253] Nesefi, *a. g. e.*, I, 445.

bir olay, fiil haline gelmesidir ki o zaman mucizenin ispat değeri ortadan kalkmış olur.

Nesefi, tabiatçılara cevap olarak, mucize Allah'ın bir fiilidir. Bunun içindir ki alemi yaratan Allah için mucize yaratmakta imkansız bir taraf yoktur. Tabiat ve tabiat kanunlarını yaratan Allah olduğuna göre, bunların dışına çıkmak olan mucizeyi, Allah'ın gücünün dışında saymanın, mümkün olmayacağını savunmuştur.[254]

Tabiatçılar, itirazlarına devam ederek mucizenin, tabiatın dışına çıkarak yapılması, Allah'ın gücü dahilindedir. Ancak sihirbazlar ve ilizyonistler de bunu başarabilir, bunları birbirinden ayırabilecek bilgi olmadığından insanlar bunların arasındaki farkı anlamayacak duruma gelirler ki, gerçek peygamberler ile peygamber olmayanın birbirinden ayrılması imkansız hale gelir, tezini savunmuştur. Bu teze karşı Nesefi, Allah Teala böyle kimseleri başarısız kılar. Bunu yapması da Allah'ın hikmeti gereğidir. İnancı olmayan kişilerin sihirbazla, illizyonistlerin göstermiş olduklarını, mucizeyle ayırt edebileceğini ileri sürmüştür.[255]

Kısaca şunu söyleyebiliriz ki kâinatta meydana gelen hadiseler, tabiat kanunları dâhilinde ve haricinde olmak üzere iki tarzda tezahür eder. Birinci kısımdakiler, sebep-netice zincirini bozmayan ve tabiat kanunlarıyla izah edilebilen, Sünnetullaha uygun olarak meydana gelmektedir. İkinci kısımdakiler ise, aksine, sebep-netice zincirini bozan, tabiat kanunlarıyla açıklanamayan ve Sünnetullaha aykırı olarak yine Allah'ın diğer bir sünneti ile ortaya çıkar.[256]

Herhangi bir şeyin önce illetini, sonra da neticesini yaratmakla, sebebe ihtiyaç duymadan neticeyi yaratmak veya sebebi yaratıp neticeyi yaratmamak arasında Allah için hiçbir fark yoktur. Kâinat, ilkin yaratıldığında ve kanunlar teessüs ettiğinde hangi sebep söz konusu idi. Bunun bilgisine sahip değiliz. O halde sebeplerini bilmemek aklen ve naklen mümkün olmadığı manasına gelmez. Neticede daha önce

---

[254] Nesefi, *a. g. e.,* I, 476-477.
[255] Nesefi, *a. g. e.,* I, 478-479.
[256] Karadeniz, *a. g. e.,* 88-89.

sebebini bilmediğimiz birçok hakikat şuan gün ışığına çıkmıştır. Toparlamak gerekirse mucizenin aklen imkanı konusunda ortaya atılan görüşleri dört grupta toplamak mümkündür. Mucize, aklen mümkün ve bir vakıa olarak sabittir diyenlerin görüşü; Kelamcılar bu görüştedir. Mucize, harikulade bir tarzda cereyan etmeyen; sadece sebebi bizce bilinmeyen ve gizli olan bir iştir diyenlerin görüşü, İslam filozofları bu görüştedir. Mucize, ne aklen mümkün, ne de bir vakıa olarak naklen sabit değildir; ayrıca tabiat kanunlarını ihlal ettiği için ilmen imkansız bir hadisedir diyenlerin görüşüdür. İnkarcılar, materyalister, te'vilciler bu görüştedir. Mucizeye aklen mümkün gözüyle bakılabilir, fakat bir vakıa olarak gerçekte sabit değildir. Çünkü mucizeler hiç bir dönemde mütevatir bir şekilde nakledilmemiştir dolayısıyla mucizeye şüpheli bakılabilir diyenlerin görüşleridir.[257] Bu saymış olduğumuz dört grubu irdelediğimiz zaman aslında bunların temel iki gruptan oluştuğu anlaşılır. Bu gruplar mucizeyi kabul edenler ve inkar edenler şeklindedir.

3. 3. MUCİZENİN AKLİ VE NAKLİ DELİLLERLE İSPAT EDILMESİ

Yüce Allah hakiki bir müessir'dir. Dünyaya elçileri göndermiş, bunların kendisinin elçileri olduğunun kanıtı olarak kainattaki var olan kanunlarını bir an değiştirerek alemetler yaratmış ve deliller ortaya koymuştur.[258] Alem, Allah'ın dilemesi ve yaratmasıyla meydana gelmiştir. Allah, istediği zaman tabiat kanunlarını değiştirir. Allah, tabiat kanunlarına bağlı değil, bilakis tabiat kanunları Allah'ın kudretine ve gücüne bağlıdır. Nitekim Hz. Meryem'e, Hz. İsa'yı dünyaya getireceği bildirilince Hz.Meryem şöyle dedi; "Ey Rabbim! Bana bir beşer dokunmamışken benim nasıl bir çocuğum olabilir? Allah Dedi; Öyle, Allah ne dilerse yaratır. Bir işe hükmedince o işe ol der o da oluverir."[259] Hz. İbrahim'in hanımı Hz. Sare de Allah tarafından bir oğlan doğuracağı müjdesini alınca "Vay kendim bir kocakarı şu eşim de bir ihtiyar iken ben mi doğuracam, bu cidden çok şaşılacak bir şey dedi. (Melekler) Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? dediler."[260]

---

[257] Karadeniz, *a. g. e.,* 145-156.
[258] Bağçeci, *a. g. e.,* 170.
[259] Âl-i İmran, 3/47.
[260] Hud, 11/72-73.

Allah nebiyi doğrulamak, için davetinin gerçekliğini kanıtlamak üzere kendisine mucize vermiştir.[261] Mucizeler, peygamberlerin nübüvvetini destekleyen delillerdir. Bu harika olayların meydana gelmesi aklen menedilmiş değildir, ancak böyle bir tarz normalde adet olmadığı için insanda hayret uyandırır.[262]

Mucizenin meydana gelmesi, peygamberin söylediğinin doğal olarak kesinlik kazanmış olmasıdır. Mucizenin Allah tarafından, tasdik maksadı için olmaması veyahut yalancı olanı tasdik olma imkanı vardır gibi, akla dayanan ihtimaller bir itiraz olarak ileri sürülemez. Nitekim ateşin sıcak olmaması ihtimali mümkündür denilmek suretiyle, ateş hakkında hisse dayanan zaruri bilgi itiraz ve tenkit konusu yapılamaz. Burada ateşin sıcak olmaması ihtimali mümkündür, cümlesi sıcak olmadığı farz edilirse bundan bir imkansızlık ortaya çıkmaz manasına gelmektedir. Kelamcılara göre tabiat kanunları mümkündür. Zaruretlerini ve vücupluğunu ise Allah'tan almaktadır. Mucize, mahiyeti itibarıyla pozitif ilimlerle izah edilemez. Bu çeşit olaylar eğer pozitif ilimlerle açıklanabilse, o zaman mucize olmaktan çıkar, normal bir olay haline gelir.[263]

Mucize için yapılan itirazlarda mucizenin başka bir gaye için yaratılmış olabileceği gibi itirazlar normal sayılabilir, bu gibi faraziyeler mucizenin meydana gelmesinden sonra ortaya çıkan zaruri bilgiyi ortadan kaldırmak için yeterli değildir. Şu halde mucizenin meydana geliş tarzı, hadisenin özünde tasdikin bulunduğuna işaret ettiği için bununla başka bir maksadın olduğunu ileri sürmek de anlamsızdır.[264] Mucize aklen imkansız değildir. Çünkü, bilinen tabiat kanunlarına muhalif görünen bir şeyin meydana gelmesini imkansız kılan bir delil yoktur. Madem ki kainatı Allah yaratmıştır. Öyleyse, o zaman olağanüstü kanunlar yaratmış olması da imkansız değildir. Bunu zayıflatacak hiçbir akli delil de yoktur. Allah Teala tabiatta olmayan bir şey yaratırsa, bu durum akla aykırı değildir. Akıl o zaman olaya yeni bir sebebin girdiğine hükmeder.[265]

---

[261] İsmail Hakkı İzmirli*, İslam'da Felsefe Akımları*, Kitapevi Yay., İstanbul, 1995, 311.
[262] Bilmen*, Muvazzalı İlmi Kelam*, 132.
[263] Teftâzânî, *Şerhu'l-Akaid,* 295-296.
[264] Bulut, *a. g. e.,*100.
[265]Emrullah Yüksel, *Kelam Dersleri (*İlahiyat ve Nübüvvet), Erzurum, 1986, 59-60.

Mucize imkansız olan bir şeyi var etmek değil, akıl açısından gerçekleşmesi mümkün olan bir şeyin ilahi iradeyle varolmasıdır. Mucize, tabiatta hüküm süren kanunların üstünde olan bir olaydır. Ancak bununla beraber, mucizenin gerçekleşmesi mümkündür. Bunun meydana gelebilmesi için sadece tabiatüstü bir güce ihtiyaç vardır.[266] İnsanlarda ise bu tabiat kanunları tecrübe ile keşfedilir ve bu kanunlar hüküm olarak ifade edilir. Bu hüküm ise mutlak suretle zaruri değildir. Çünkü bu zorunluluk insanlar için söz konusu olup gerçekte izafidir.

Alemlerin rabbı olan Allah'a olağanüstü olayları halketmek, şu yeryüzünü ve gökyüzünü yaratmaktan daha zor gelmemektedir. Zaten bu alemde ilk olarak meydana gelen her şey adeta muhalif olarak meydana gelir, sonra ise insanlar bunun normal bir şey olduğunu kabul eder, onları hüküm haline getirip, onu olağan ve sıradan bir şey, gibi kabul eder.[267]

Mucizelerin, aklen ve naklen mümkün olamayacağını savunanların gerekçelerinin bazıları şu şekildedir: Mucizeleri caiz görmek safsatadır, çünkü dağın altına, denizin yağa; şu şahsın bu şahsa dönüşmesi caiz olsaydı, dağın altına; denizin yağa; şu şahsın da başka bir şahsa dönüşmesi caiz olurdu. Ve yine mucize kabul edilse bile mucize anında, orada olmayanları bağlamayacağını ileri sürerek, mucizenin aktarılmasının en büyük yolu tevatürdür diyerek tevatürün de yakin ifade etmeyeceğini savunmuşlardır.[268]

Bu gerekçelere, şu şekilde cevap verildiği görülmektedir. Harikulade olaylar aklen mümkün olmayan işlerin meydana gelmesidir. Bu işlerin yaratılması arz, sema ve her ikisinin arasındaki varlıkların yaratılmasından zor değildir. Bu işlerden bazılarının olmayacağına hükmetmek, mesala yukarıda geçtiği gibi, öne sürülen dağın altına dönüşmesi gibi. Ancak Allah Teala dileseydi bunlar da değişirdi, o zamanda mucize olarak kabul edilirdi. Şu halde harikulade olayların meydana gelmesi caizdir asla safsata değildir.[269]

---

[266]Murtaza Mutahhari, *Kur'an'i Araştırmalar*, (Çev.: Cafer Bayar), İstanbul, 1998, 124.
[267] Bilmen, *Muvazzalı İlmi Kelam*, 131.
[268] Teftâzânî, *a. g. e.*, II, 177.
[269] Teftâzâni, *a. g. e.*, II, 177.

Mucize, Allah'ın bir fiili değildir, o sadece peygamberin kendi yaratılışından dolayı peygamberin madde üzerindeki tasarrufundan meydana gelen bir olaydır diyen İslam filozoflarına, Taftazani'nin cevabı Varlık aleminde Allah'tan başka müessirin kabul edilemeyeceğini biliriz, özellikle ölüleri diriltmek, asayı yılana çevirmek gibi, Allah isteneni ortaya koymada, manileri ortadan kaldırmada yeterlidir.şeklinde olmuştur.[270].

Peygamberin doğruluğunu ispat etmesi bakımından, mucize Allah'ın şahadetidir. Kur'an'da mucizeler, peygamberlerin doğruluğunu ispat eden deliller olduğu için ayet, beyine ve burhan olarak zikredilmiştir.[271] Bazı ayetlerde ise peygamberin doğruluğuna açıkça delil olmasıyla mucizeden sultan'um-mubin[272] olarak bahsedilmiştir. Şu halde mucize peygamberin nübüvvetini açıkça ispat eder. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de bütün kavimlere Peygamber gönderildiği, bunların mucizelerle desteklendiği açıklanmıştır.[273] Kur'an peygamberlik iddiasında bulunanların delil getirmelerinin zorunlu olduğunu açıklamış, bu durumu ise kıssalarla açıklamıştır. Bu kıssalar ise Hz. Musa'nın parıltılı eli ve asası, Hz. Salih'in devesi, Peygamberimizin Kur'an mucizesi gibi. Bu mucizelerde tehaddi öne çıkmakta ve bununla da mucizenin Nübüvvete delil olduğu açıkça anlaşılır hale gelmektedir.[274]

Peygamberin nübüvvet iddiasında bulunması, mucize göstermesi ve bu mucizenin müşahade sonucu tevatürle nakledilmiş olması kesin hükümlerdendir. Çünkü tevatür edenlerin yalan haberi naklettikleri âhâd olsun veya topluca olsun görülmemiştir. Büyük bir topluluğun yalan üzere birleşmesi görülmemiş ve bunun olması da çok zor bir olaydır.[275]

İrdelemiş olduğumuz delillerden yola çıkarak mucizenin aklen ve naklen mümkün olamayacağını ileri sürmenin herhangi bir delil ve dayanağının olmadığını, aksine tutarsız bir iddiadan öteye geçemediğini görmekteyiz. Filozofların mucizeyi

---

270 Teftâzânî, *a. g. e.*, II, 179.
271 Bulut a. g.e., 24,30.
272 Naziat, 79/20-21; Taha, 20/72.
273 Bkz. A'raf, 7/103-126; Taha, 20/47, 74; Şuara, 26/29-42. Maide, 5/32; Yunus, 10/74; İbrahim, 14/9; Nahl, 16/43-44.
274 Bulut, *a. g. e.,* 92.
275 Karadeniz, *a. g. e.,* 155.

Allah'ın fiili değil de peygamberin kendi fiili olarak görmelerinde mantık sorunu vardır. Çünkü buna yapılacak en küçük itiraz bu düşünceyi boşa çıkarır. Mucizenin, naslarla ispatına gelince bu daha kolay bir iştir. Çünkü Allah Teala Kur'an'da mucizeyi elçisi için apaçık bir delil kıldığını[276] belirtmiş bunu yaparken de açık delil kılma işinin kendisene ait olduğunu belirtmiştir. Mucizeye itiraz edenlere cevap olarak en büyük mucizenin Kur'an-ı Kerim olduğunu göstermek yeterli olacaktır. Halen hiçbir harfinin bozulmaması ve ilk günden bu zamana kadar bir süresinin, bir ayetinin bile bir benzerinin getirilememesi, mucize olarak peygamber olduğunu iddia edenin iddiası için yeterlidir. Apaçık bir şekilde hem akli hem de nakli ispatlarla mucize peygamberlik iddia edenin doğruluğuna delildir.

Allah'ın bir yalancının davsını doğrulaması mümkün değildir. Yalancıyı doğrulamak ise yalancının davasını doğrulamak olur ki, bu ise kendi kendini yalanlamktır. Allah'ın yalan söylemesi muhaldır. O halde peygamber olduğunu iddia eden kimsenin bu davada bulunduğu sırada meydana gelen mucizeler gösterildiğinde zaruri olarak, Allah'ın mucizeyi peygamberin davasında doğru olduğunu doğrulamak için meydana getirdiğini biliriz. Mucizenin meydana gelmesi kendisine peygamberlik verilen kimsenin peygamber olduğunun doğruluğunu doğrulayan delillerdendir. Peygamber Allah'ın emirlerini tebliğ ettiğini ispatlamak isrerse bunu mucize ile ispat eder ve Allah'da o anda mucize göstermesiyle onun peyganberlik davasında doğru olduğunu teyit eder. [277]

3. 4. MUCİZE VE TABİAT KANUNLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Mucize, bilinen tabii sebeplere bağlanamayan, tabiat kanunlarıyla açıklanamayan, yani tabii bir sebebin neticesi olmayan, dolayısıyla da tabiat kanunlarına muhalif, neticede ilahi bir müdahaleyle açıklanan bir olaydır. Mucize tabiat kanunlarının bir bozulmasıdır. Yani kullanılan vasıtaların tabii gücünü aşan bir

---

[276] Bkz. A'raf, 7/103-126; Taha, 20/47, 74; Şuara, 26/29-42. Maide, 5/32; Yunus, 10/74; İbrahim, 14/9; Nahl, 16/43-44.
[277] Muhammed Abduh, *Tevhid Risalesi*, Fecr Yay., (Çev.: Sabri Hizmetli), Ankara, 1996, 133.

olaydır.[278] Her ne kadar farklı ifadelere sahip olsalar bile İslam kelamcılarının tanımlarından mucizeyi söyle özetleyebiliriz. Mucize, nübüvvet iddiasında bulunan zatın, sözlerinin doğruluğuna delil olmak üzere peygamberliğini ilan ettiği sırada beşer kudretinin üstünde ve tabiat kanunlarına aykırı olarak meydana getirdiği olaylardır.[279]

Kâinatta mevcut olan her şeyin normal bir âdeti ve seyri vardır. Her şey bir kanuna göre hareket eder. Bu bakımdan etrafımızda cereyan eden bütün hadiselerin illet-netice zincirine bağlı olduğunu ve belli bir sebeple meydana geldiğini müşahede etmekteyiz. Her cismin kendine mahsus bir özelliği ve tabiatı vardır. Ateş yakar, su söndürür, zehir öldürür ağaç, taş ve hayvanlarda konuşma yeteneği yoktur. Bütün bu alışkanlıklarımız sebebiyle onlarda zıt bir özellik görsek hayret eder ve inanmak istemeyiz. Ateş yakmaz, su söndürmez ise onlarda müşahede ettiğimiz kendilerine has bu özelliklerin değiştiğini ve kâinattaki özelliklerin altüst olduğunu hayretle ifade ederiz.[280]

Mucize, tabiat kanunlarının yıkımı, bozulması olarak görülürken diğer taraftan ise bu kanunların bir ihmali olmadığı vurgulanmaktadır. Öncelikle tabiat kanunları tesadüf ve tabiat üstü prensiplerle açıklanmaya karşı doğmuş olup, bilimsel düşüncenin temeli olarak görülür. Bu anlamda mucize daha da önem taşımaktadır. Çünkü mucize, tabiat kanunlarının askıya alınması anlamını içermektedir.

Mucize, Allah'ın adeti gereği peygamberini teyit içindir. Tabiatı altüst etmek veya bu kanunları bozmak için değildir. [281] Demek ki kanunların zorunluluğunu kabul etmek yerine, bunu alışkanlık bağlantısı olarak ifade etmek ve tabiat olaylarının zıtlarının meydana gelmesini veya gelmemesini kabul etmek daha geçerli bir savunma olur. Çünkü alemde tek faili muhtar Allah'tır. Buna binaen ateş ile pamuk karşılaştığı zaman Allah'ın, bunu yakması da yakmaması da mümkündür.[282]

[278] Karadeniz, *a. g. e.*, 32.
[279] Bulut, *a. g. e.*, 24.
[280] Karadeniz, *a. g. e.*,134.
[281] Yüksel, *a. g. e.*, 58.
[282] Yüksel, *a. g. e.*, 8-9.

Sünnet-i İlahiyye, önce sebebi sonra da neticeyi yaratma tarzında cereyan etmektedir. Şu kadar var ki, Allah dilerse, herhangi bir sebebe bağlı kalmadan da neticeyi yaratır; bunun gibi sebebi yarattığı halde bazen neticeyi yaratmaz. İşte harikulade olaylar, bu iki şekilden biri üzere gerçekleşmektedir. Kısaca şunu söyleyebiliriz ki kâinatta meydana gelen hadiseler, tabiat kanunları dâhilinde ve haricinde olmak üzere iki tarzda tezahür eder. Birinci kısımdakiler, sebep-netice zincirini bozmayan ve tabiat kanunlarıyla izah edilebilen, Sünnetullaha uygun olarak meydana gelmektedir. İkinci kısımdakiler ise, sebep-netice zincirini bozan, tabiat kanunlarıyla açıklanamayan ve Sünnetullaha (sünnet-i amme) aykırı olarak yine Allah'ın diğer bir sünneti ile (sünnet-i hasse) ortaya çıkar.[283] Burada üzerinde durmamız gereken asıl mesele, Allah'ın hikmetine binaen koymuş olduğu sünneti değiştirip değiştiremeyeceği hususudur. İslam kelamcıları, mucizelerin imkânı konusunda, sebeplerle müsebbepler arasındaki nispetin zaruri olmadığına ve bu sebeple bu çeşit işlerin aklen mümkün ve naklen de vaki olduğuna dikkati çekmişlerdir. Allah, bir işi zaruri olarak değil, ihtiyari olarak yapar. Aksi bir iddia, Allah'ın kudretini sınırlama ve iradesini iptal etme manasına gelebilir. Bu umumi hüküm kabul edilmekle beraber, Allah'ın koymuş olduğu âdeti bozmayacağı, bu bağlılık zaruri olmasa bile herşeyi bir sebebe bağlı olarak yarattığı görüşünü kabul edenlere göre,"Allah'ın sünnetinde asla bir değişiklik bulamazsın"[284] ayeti kendi görüşlerini doğrulayan apaçık bir delildir.

İslam âlimlerince kabul edilen, "Allah bir şeyi murad ettiği zaman sebeplerini de yaratır" düsturu, kesin bir hüküm halini almıştır. Bu âlem, sebepler âlemi olduğu için Allah, her şeyin varlığını bir sebebe bağlamayı kendine sünnet edinmiştir. Bu noktadan, sünnet-i ilahiyye'de değişme (tebdil-tahvil) bulunmamaktadır. İşte bu da Cenab-ı Allah'ın umumi hikmeti gereğidir.[285] Evrende bilimsel birçok verinin ve yasanın olduğu gerçektir. Bilimin geldiği noktada inkâr edilemez gerçeklerin içerisinde bir takım yorumlar yapılırken tutarlı ve hayalî olmayan açıklamaları ortaya koymak gerekir. Tabi ki bu verilerin insan duyusunun ve aklının ürünleri olduğunu da unutmamak gerekir.

---

[283] Karadeniz, *a. g. e.,* 88-89.
[284] Karadeniz, *a. g. e.,* 91.
[285] Ülken, *İslam-Türk Ansiklopedisi*, I, 74.

Allah, insanı abes ve başıboş olarak yaratmadığına[286] göre insanın hayatı tesâdüflere bırakılmamıştır. Şu halde insan hayatı, Allah'ın yarattığı koşullar içinde, Allah'ın gözetiminde ve Allah'ın koyduğu yasalar (Sünnetullah) çerçevesinde, insanın kendi hür iradesiyle, kendi eylemeleriyle devam etmektedir. Sünnetullah tabiri, Allah'ın insan davranışlarıyla ilgili koyduğu yasaları ifade etmektedir. Allah'ın sünnetinde (davranış yasalarında) değişme yoktur.[287] Bu yasalar, genel hatlarıyla bütün insanlar için aynen işlemektedir. Bu bağlamda nedensellik ile Sünnetullah kavramları birbiriyle alakadar görünmektedir. Nedensellik, her sebebin bir sonucu olduğunu, her sonucun da bir sonraki sonucun sebebi olduğunu ileri süren bir görüştür. Sünnetullah kavramını hatırdan çıkartmamak koşuluyla ve sebep-sonuç ilişkisini düzenleyenin Allah olduğunu kabul etmek şartıyla bu görüş kabule şayandır. Fakat unutmamak gerekir ki her sebebin ve her sonucun bir gayesi vardır hiçbir şey abes olarak yaratılmamıştır.

Tabiat kanunlarının zorunluluğunu kabul etmek mutlak zaruri değildir, bunlar tecrübeye dayanan ifadelerdir mesela aynı tohumdan, aynı nebatın meydana gelmesi zorunlu değildir bu tohumun farklı nebatat meydana getirebilmesi de mümkündür. Kanunların zorunluluğuna, ancak tabiatın oluşumunda veya tabiat olaylarının hepsine muktedir olmakla, onlara hakim olmakla böyle bir sonuca varılabilir. [288]

Bazı filozoflar, doğal düzen ilişkisi çok iyi anlaşılmadığı için doğal olanla, olağanüstü olaylar arasındaki ayırımı, yapmamızı sağlayan bir ölçünün olmadığını belirtmektedirler. Böyle bir ölçünün olmayışı, mucize kavramının varlığını sürdürmesinde en büyük etkendir. Bilimsel alandaki deneyler, bize düzen içinde birbirini kovalayan olayların olduğunu gösteriyor. Ancak, söz konusu düzenin mutlak olarak sabit olup olmadığı ve neden ile sonucun biribirini izlemesinin metafizik anlamda, zorunlu olup olmadığını bilemeyiz.

Mucizeleri, tabiat kanunları içinde ele aldığımızda bunlarda aklen herhangi bir çelişki yoktur. Mesela ateşin yakması tabiî ki imkanla mümkündür. Ancak ateşin

---

[286] Mü'minun, 23/115.
[287] Fatır, 35/43.
[288] Bilmen, *a. g. e.*, 132-133.

yakmamasından bir çelişki lazım gelmez. Çünkü, bunlar mümkün olan şeylerdir, mümkünlerin ise kendisinin zat ve özü gerktirmediğinden bunun mevcudiyeti için dışarıda bir müessire ihtiyaç vardır. Bu müessir ise Vacibu'l-Vucut Allah'tır. Ondan başka olan her şey mümkündür. Öyle ise, her şey Allah'ın dilemesiyle meydana gelmiştir. Allah isterse tabiattaki kanunları değiştirir.[289]

Tabiat olayları arasındaki bağ Sünnetullah'a aykırı değildir diyen Gazzali; Sebep ile sonuç arasında herhangi bir zorunluluk yoktur. Ateş ile yanmak arasındaki sebep-sonuç ilişkisi zorunlu değil alışılmış münasebettendir. Burada bizim sebep dediklerimiz, vesile ve adetle cariden düzenlerdir. Bir biri ardına gelen olayları, Allah Teala yaratır. Allah Teala sebep sonuç ilişkilerini bir arada bileceği gibi bunların bir arada olamamsını da bozabilir demektedir. Böylece Gazzali, tabiat kanunlarına aykırı olmak kavramıyla, bu olayların aklen çelişmesi kavramlarını birbirinden ayırarak mucize olayının daha iyi anlaşılabilmesini açıklamış olur.[290]

Tabiat kanunların zorunluluğunu savunanlardan biri de deterministlerdir. Onlar, birbirini izleyen her şey, başka bir ihtimali olmamak üzere, bir olaya bağlıdır bunun içindir ki, tabiatta ihtimallere yer yoktur. Buna binaen, insanın irade özgürlüğü de yoktur[291] ve yine biz neden-sonuç arasındaki ilişkiye bakınca burada da bir zorunluluk görmekteyiz. Bir şeyin nedeni ile diğer bir şeyin sonucu arasındaki ilişki zorunludur.[292] Bu görüşleriyle tabiatçılar, tabiattaki zorunluluğu Kabul etmektedirler.

Kelamcıların, Allah alemdeki bütün işlerde fail-i muhtardır sözleri tabiat kanunlarının zorunsuzluğunu ortaya koymaktadır. Bu faili muhtar, istediği zaman aleme müdahale edebilir. O zaman, Allah bizim alışageldiğimizin dışında bir sebep yaratabilir. Doğal olarak, biz görünen maddenin arkasında akıl ve doyu üstü bir gerçekliliğin olduğunu kabul ederiz. Sadece maddenin dış gerçekliliği ile hareket

---

[289] Bağçeci, "Mucizenin İmkanı ve Tabiat Kanunlarının Zorunsuzluğu*", EÜİFD.*, Kayseri, 1983, 168-170.
[290] Bağçeci *, a. g. e.,* 172.
[291] Hüseyin Atay, *İrade ve Hürriyet*, Ankara, 2002, 10.
[292] Atay*, a. g. e.,* 21.

etmeyiz. Aklın üstünde olan gerçekleri aklımızla ölçmeye kalkışmamız, kendi gücümüz dışındaki şeyleri ölçmeye kalkışmak olur bu da abesle iştigaldir.[293]

Tabiat kanunlarının insanı yanıltma ihtimali her zaman vardır. Tabiatın özünde bulunmayan şeyler deneylerle ona eklenmiştir. Olaylar arsındaki belirlenmiş durumların meydana gelişi, tabiatta gözlendiği için bunların sözle ifadesi olan tabiat kanunları, temel anlamda ifade olunurlar, değişmezler, ancak bunlar varlıkların özünden çıkarılmadığı için mutlak olarak zorunlu değildir. Deneyler sonucu ortaya çıkardığımız genelleme, ilerde çıkabilecek bir duruma ters olabilecek bir şey bu genellemeyi yıkabilir. Mesela bakır, demir gibi madenlerin ısıtıldığında genleştiğini görürüz. Diğer bütün madenler için de bir genelleme yapılarak ısınan madde genleşir genellemesi ortaya atılmıştır.[294] İleride eğer ısı karşısında genleşmeyen bir maden bulunursa, bu genelleme kanunu değişebilir. O halde, genleşme kanunu mutlak olarak kati değildir, zaruridir. Kanunun ifade ettiği sebep-sonuç ilişkisi kainatın her yerinde başka bir ihtimale yer vermeyecek şekilde zorunlu değildir.[295] Bilimsel düşünce, dini düşüncenin bilimsel kalıplarla anlaşılmayan, gaybi hakikatlerin gerçeklğinden kurtulmanın, zorunlu bir olgu olduğunu ifade eder.[296] Çünkü ilim maddi konularla ilgili dışa yönelik tecrübelerden başka bir şey değildir. Biz olayların biribirinin arkasına geldiğini görebiliriz, ancak bunları birbirine bağlayan asıl bağı göremiyoruz. Öyleyse bu bağın bizden gizli kalmasının sebebi, O'nun kainatta eşi benzeri bulunmayan ilahi bir şey olmasıdır.[297]

Bütün doğal olaylarda tek etken yalnızca Allah'tır. Allah, birbiri ardınca gelerek alemin devam etmesini sağlayandır. O'nun eylemleri bir an olsun kesilmez, he ran yenilenir. Allah her an bir yerde bulundurduğu normal düzenini bozarak, mucize dediğimiz olayları ortaya çıkarır. Doğa yasaları uzayıp giden bir eylem üzerinde kurulmuştur, bunlar Allah'ın dilemesiyle olur. Böyle bir ditrilme ise, mucize için yeterlidir.[298]

---

[293] Yüksel, *a. g. e.,* 62.
[294] Bağçeci, *a. g. e.,* 174.
[295] Bağçeci, *a. g. e.,* 174.
[296] Ramazan Said el- Buti, *İslam Akaidi*, (Çev.: Mehmet Yolcu- Hüseyyin Altınalan), Madve Yay., İstanbul, 1986, 231.
[297] Buti, *a. g. e.,* 225, 236.
[298] İzmirli, *İslam'da Felsefe Akımları*, 195.

3. 5. İNSANLARIN PEYGAMBERLERDEN MUCİZE TALEP ETMELERİ

Mucize, Allah'ın fiilidir. Peygamberler istediği zaman istediği mucizeyi gösteremezler. Mucize, Allah'ın fiili olduğundan ayeti kerimede Hz. Muhammed'e hitaben hiçbir peygamberin Allah'ın izni olmadan mucize getirmesinin mümkün olamayacağının belirtilmesi, peygamberlerin mucizede edilgen durumda olduğunu gösterir. Mucizelerde peygamberler etken değil edilgen konumundadır. Mucizenin ilk şartı, ortaya çıkan olayın Allah'ın fiili olmasıdır. Peygamberler istedikleri anda kendi kudretleri ile mucize gösteremezler. Mucizeler peygamberlerin istedikleri anda gösterdikleri olaylar değil, ancak Allah'ın dilemesi, izni ve kudreti ile olan olaylardır.[299] Hz. Muhammed müşriklerin iman etmelerini çok arzulamış, onlar da ısrarlı bir şekilde ondan mucize getirmesini istemişlerdir. Hz.müşrikler belki müslüman olurlar ümidiyle Allah'ın kendisine hissi mucize vermesini arzulamıştır. Ancak Allah, Hz. Muhammed'in bu isteğini yerine getirmemiş ve Allah, böyle bir şeyin olamayacağını açık bir şekilde bildirmiştir. Allah bunu bildirirken de mucize isteği konusunda ısrarcı olmamasını Hz. Muhammed'den istemiş ve "sakın cahillerden olma" diyerek onu açık bir şekilde uyarmıştır.[300]

Kur'an-ı Kerim'de peygambere yöneltilen birçok mucize talebi mevcuttur. İnkarcıların dile getirdikleri bu talepler daha ziyade hissi mucize talebi şeklinde olmuştur. Peygamberlerden neler istendiği ve bunlara ne şekilde cevap verildiği, Kur'an çerçevesinde hissi mucize kavramının özellik ve mahiyetinin anlaşılmasında belirleyici olacağı kanaatindeyiz. Bu doğrultuda, ilk olarak önceki peygamberlerden istenilen mucizeler izah edilecek sonra da Hz. Peygamber'e yöneltilen mucize talepleri ve bunlara verilen cevapla rüzerinde durulacaktır.

---

[299] Bkz. Ra'd, 13/38; Mü'min, 40/78; İbrahim, 14/11.
[300] Bkz. En'am, 6/33-35.

3. 5. 1. GEÇMİŞ PEYGAMBERLERDEN İSTENEN MUCİZELER

Kur'an'da, hayatlarından bahsedilen bir kısım peygamberlerden inkarcıların, mucize isteğinde bulundukları belirtilmiştir. Bunlar arasında öne çıkanlar Nuh, Hud, Salih, Lut, Şuayb, Musa, ve son olarak da Hz. Muhammed'dir. Bu örneklerden anladığımız kadarı ile hayatlarının detaylarından bahsedilmeyen diğer peygamberlerden de kavimleri bu tür taleplerde bulunmuş olabilir. Her birinin değişik yönlerinden ibret alınsın diye peygamberlerin hayatlarının değişik yönleri anlatılmıştır. Bu örneklerden bir kaçı şunlardır: Hz. Nuh'u başta oğlu olmak üzere kavmi yalanlamış, O'da Allah'ın emriyle gemi yapmış, kavmi onunla ve ona inananlarla alay etmiş, sonunda inanmayanların hepsi yağan yağmurla yok edilmiştir.[301] Aynı şekilde Nuh'un kavminin yerine getirilen Hud kavmi de peygamberlerini yalanlamışlar, "Eğer doğrulardan isen, bizi tehdit ettiğin azabı bize getir" diye meydan okumuşlar,[302] Allah da, ard arda yedi gece, sekiz gün onların üzerine musallat ettiği uğultulu, kasıp kavuran bir fırtına ile onları mahvetmiştir.[303] Aynı şekilde Salih, Lut, Şuayb ve Musa peygamberlerin kavimleri, onların yalanlamaları ve Allah'a meydan okumaları sonucu ve gösterilen mucizeleri inkar etmeleri sebebi ile yok edilmiştir.[304]

Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerin hayatları incelendiğinde bunların hayatları ve dolayısıyla kavimleriyle yaptıkları mücadeleler hakkında çok az bilgi olduğu görülür. Allah'ın elçisi olduğu bildirilen bazı peygamberlerin, kavimlerini ikna etmek için hangi mucizeleri doğruluklarına şahit tuttukları ve inkarcıların onlardan ne tür deliller istedikleri belirtilmemiştir. Bununla birlikte özellikle büyük peygamberlerin şahsında hissi mucizelere önemle işaret edilmiş ve söz konusu mucizelerin tevhide yaptıkları katkıya vurgu yapılmıştır. Kur'an-I Kerim'de mucize talebiyle karşılaşan peygamberlerden ne tür mucizeler istendiği konusunda şu bilgilere yer verilmiştir.

---

[301] Hud, 11/28-44.
[302] A'raf, 7/65-72.
[303] Hakka, 69/-7.
[304] Hud, 11/61-68; Ankebut, 29/28-30; Hud, 11/77-83; A'raf, 7/85-93; A'raf, 7/103-136.

Kur'an'da, adı geçen peygamberlerden bir kısmına verilmiş olan hissi mucizeler detaylı bir şekilde ele alınmış, konu ile ilgili pek çok ayet nazil olmuştur. Bu ayetlerde kendilerine peygamber gönderilen bir kısım kavimlerin, peygamberlerine inanmadıkları, inanmaları için peygamberlerinden mucize göstermelerini talep ettikleri bildirilmektedir. Ancak, mucize gösterilmesine rağmen onların çok azı hariç büyük çoğunluğunun yine inkara devam ettikleri açıklanmıştır. İnkarcılar daha da ileriye giderek, peygamberleri alaya alarak, kendisiyle korkuttuğu azabı getirmesi hususunda peygamberlerine ve dolayısıyla Allah'a meydan okumuşlardır. Peygamberler de kavimleri ile mücadele edecek güçleri kalmayınca, Allah'tan onları yok etmesi için yardım talep etmiştir. Neticede Allah'ın kudreti ile peygamberler mucizeler gösterince hala inkara devam edenler şiddetli bir şekilde cezalandırılmıştır. Onlar, böylece tarih sahnesinden silinip yok olmuşlardır. Kur'an'da, hayatlarından bahsedilen ve kendilerine mucize verilen çok sayıda peygamberin adı zikredilir biz çalışmamızın kapsamını aşmamak için Kur'an' da isimleri ve mucizeleri çokça zikredilen bazı peygamberleri işlemeye çalışacağız.

3. 5. 1. 1. HZ. NUH VE MUCİZELERİ

Naslardan anladığımız kadarıyla Hz. Nuh, kendisinden azap mucizesi istenilen ilk peygamberdir.[305] O, peygamber olarak kavmine gönderilince onlara öğütler vermiş,[306] Allah'tan başkasına tapmamalarını, O'nu bir bilip sadece O'na kulluk etmelerini istemişti.[307] Fakat kavmi onun öğütlerini dinlememişti.[308] Onlar peygamberlik iddiasında bulunan bir kimsenin melek olması gerektiğini; kendileri gibi yemek yiyen, çarşıda-pazarda dolaşan bir beşerden Peygamber olamayacağını düşünüyorlardı. Nitekim Nuh'un kavminden, ileri gelen bir grup inkarcı şöyle itiraz etmişti: "Biz seni de bizim gibi bir insan olarak görüyoruz ve sana bizim basit görüşlü ayak takımımızdan başkasının uyduğunu görmüyoruz. Sizin bize karşı bir

---

[305] Hud, 11/32.
[306] Nuh, 71/5-12.
[307] Hud, 11/25-26; Nuh, 71/2-4.
[308] Â'raf, 7/59-64; Yunus, 10771-73; Hud, 11/25-34; Şu'ara, 26/105-118; Nuh, 71/1-20.

üstünlüğünüzü de görmüyoruz; tersine sizi yalancı sanıyoruz."[309] Bu sebeple kavmin ileri gelen beyin takımı, daha ziyade toplumun alt tabakasından olan fakir, kimsesiz, zayıf ve güçsüzlerin Hz. Nuh'a tabii olmasını bahane ederek onlarla aynı seviyede olmayı gurur ve kibirlerine yedirememiş, Hz. Nuh'tan onları yanından kovmasını istemişti.[310] Hz.Nuh' da, onlara seslenerek şöyle vevap vermişti:"Ey kavmim; üstelik bu mesaj(ı size ulaştırdığım) için sizden bir çıkar da ummuyorum; benim (çabalarımın) karşılığı ancak Allah katındadır. Ayrıca, ben imana erişenler(in hiç birini) yanımdan kovmayacağım. Çünkü onlar Rablerine kavuşacaklar(ını biliyorlar); ama size gelince, sizin (doğrudan eğriden habersiz, yol yordam) bilmez bir topluluk olduğunuzu görüyorum! Hem, ey kavmim, eğer onları yanımdan kovarsam, söyleyin, Allaha karşı kim korur, kim savunur beni? Bunu hiç aklınıza getirmiyor musunuz?[311]

Nuh Peygamber, inkarcıların sert tavırlarıyla karşılaşmasına rağmen davetine devam etmiş ve onları ikna etmeye çalışmıştı. Bunun üzerine kavmi ondan bazı mucizeler getirmesini istemişti Hz. Nuh da onlara "Öte yandan, size Allahın hazineleri benim yanımdadır demiyorum, insanın duyu ve algı alanının ötesini bilirim de (demiyorum), bir melek olduğumu da söylemiyorum; sizin o hor gördüğünüz kimselere Allah'ın bir hayır ulaştırmayacağını ise zaten söyleyemem, çünkü onların kalplerinde olanı Allah daha iyi bilir. (Ve eğer bu kabil şeyler söyleyecek olsaydım) kuşkusuz, zalimlerden olurdum."[312] şeklinde cevap vermiştir. Çünkü Hz. Nuh Bir peygamberdi ve mucizelerin ancak Allah'ın izniyle gerçekleşebileceğini gayet iyi biliyordu. Bunu neticesinde inkarcılar boş durmuyor ve bu sefer de Hz. Nuh'dan inkarcıların ileri gelenleri:) "Ey Nûh, bizimle çok tartıştın, tartışmayı (gereksiz yere) fazla uzattın" dediler, "eğer doğru sözlü kimselerdensen artık getir şu bizi tehdit edip durduğun şeyi!" deyip kendilerine azap indirmesini talep ettiler. Hz. Nuh ise "Eğer dilerse" dedi, "onu size ancak Allah getirebilir ve siz de yakanızı kurtaramazsınız çünkü size öğüt vermek istesem de, eğer Allah sizin azgınlık içinde kalmanızı dilemişse, benim öğüdümün size hiçbir yararı olmaz. Rabbiniz O'dur ve hepiniz er geç O'na döneceksiniz."[313] şeklinde

[309] Hud, 11/27.
[310] Hud, 11/30.
[311] Hud, 11/29-30.
[312] Hud, 11/31.
[313] Hud, 11/33-34.

onlara cevap vermiştir. Hz.Nuh'un bütün uyarılarına kulak tıkayan inkarcıları Canab-ı Allah onlara küçümseyip durdukları azabı göndermiş ve onların hepsini tufan ile boğarak helak etmiştir. İnkarcıların, Hz.Nuh'un doğruluğuna delil olmak üzere azabın gelmesini istemeleri teklifi hissi mucizeye örnektir.

3. 5. 1. 2. HZ. HUD VE MUCİZELERİ

Hz. Hud, Âd kavmine gönderilmiş bir peygamberdi.[314] Âd kavmi, putların Allah'ın şeriki olduğuna ve kendilerine şefaatçı olacaklarına inanarak onlara tapmaktaydı. Hz. Hud, kavmini putlara tapmamaları için uyarmış ve onları Allah'a kulluk yapmaya çağırmıştı. Ancak bu şekilde kıyamet gününün azabından korunabileceklerini haber vermişti.[315] Âd kavminin ileri gelenleri, bu daveti sebebiyle Hz. Hud'u hakir görmüş ve "Biz seni bir beyinsizlik içinde görüyoruz ve seni yalancılardan sanıyoruz" diyerek onu tutarsızlıkla ve yalancılıkla itham etme yoluna gitmişlerdi.[316] Hz. Hud ise, "Ben beyinsiz değilim, fakat ben alemlerin Rabbinin gönderdiği bir elçiyim![317] diyerek onlara cevap vermişti.

Hz. Hud, Allah'ın verdiği nimetleri hatırlatarak kavmini doğru yola çağırıyordu. İnkarcılar ise, kendilerini uyarmak için yine kendi içlerinden bir kimsenin elçi olarak göndrilmesine hayret etmiş,[318] Hud Peygamberin bütün öğütlerine karşı Âd kavmi, "Sen öğüt versen de vermesen de bizce birdir" diyerek onun sözlerine itibar etmeyeceklerini söyleyip durmuşlardır.[319]

Hz. Hud, kavmini ikna etmek için bir takım akli ve mantıki deliller kullanmıştır. Hud Kavmi, kendilerini fiilen iman etmeye zorlayacak bir kuvvet görmedikçe bu gibi akli delil ve karinelere önem vermedikleri için Hz. Hud'dan

---

[314] Bkz. Â'raf 7/65; Hud 11/50; Mu'minün, 23/32; Ahkaf, 46/21.
[315] Â'raf 7/65; Ahkaf, 46/21.
[316] Â'raf, 7/66.
[317] Â'raf, 7/67.
[318] Â'raf, 7/69.
[319] Şu'ara, 26/136.

duyularına hitap eden bir mucize getirmesini ısrarla talep etmişlerdi.[320] (Soydaşları:) "Ey Hûd!" dediler, "Bize (peygamber olduğunu kanıtlayan) açık bir delil, bir belge getirmedin; bu yüzden, senin bir tek sözünle tanrılarımızı bir kenara atıp sana inanacak değiliz. Seni tanrılarımızdan biri fena çarpmış demekten başka sözümüz yok sana!" demişlerdi."[321] Bunun üzerine Hz. Hud "Allah'ı tanık tutarım, ve siz de tanık olun ki, kesinlikle uzağım ben, sizin yaptığınız gibi tanrılar edinmekten; yani, O'ndan başkalarını! Haydi, bana karşı topunuz (istediğiniz kadar) tuzak kurun, elinizden geleni ardınıza komayın! Ama unutmayın ki, ben, benim de sizin de Rabbiniz olan Allah'a güvenip dayanıyorum; çünkü hiçbir canlı yoktur ki ipini O tutuyor olmasın. Rabbimin yolu elbette (yolların) dosdoğru olanıdır! (Bu yoldan) dönüp gitmeyi seçerseniz, o zaman, (bilin ki) ben, size ulaştırmakla görevlendirildiğim mesajı size duyurdum; (artık bundan sonra, dilerse) Rabbim başka bir kavmi sizin yerinize getirir; bu konuda O'na hiçbir şekilde engel olamazsınız. Çünkü, muhakkak ki her şeyin gözetimi O'nun elindedir!"[322] diyordu.

Böylece Hz. Hud, Allah'ı şahit tutarak kavminin taptıkları putlardan uzak olduğunu, Allah'ın her şeye gücünün yetiğini ve görevini yerine getirdiğini söyleyerek onların mucize taleplerini geri çevirmiştir. Âd kavmi Hud peygamberden ve onun davetinden rahatsız olmuş, nasihatlerinden bıkmış, putlara tapınmaktan da vazgeçmemişlerdi. Bunun akabinde peygamberlerine meydan okuyup, haber verdiği azabı getirmesini istemişler ve şöyle demişlerdi: "Bir tek Allaha kulluk edelim de atalarımızın kulluk edegeldiği bütün öteki tanrıları bırakalım diye mi geldin bize? Eğer doğru sözlü biriysen, haydi getir (de görelim) bizi tehdit edip durduğun azabı!"[323] Kur'an'da belirtildiğine göre Âd kavmi, azabın gelmesini isteyerek peygamberine meydan okumuş ve onun iddiasında doğru olup olmamasını haber verdiği azabın gerçekleşmesine bağlamıştı. Halbuki azap geldiğinde inkarcılardan hiç birine mühlet verilmeyecekti. Sonunda Allah, Hud'u ve ona inananları kurtardı.[324] Âd kavmini ise uğultulu, kasıp kavuran bir fırtına ile helak etti. [325]

[320] Elmalılı, *Hak Dini*, IV, 2791.
[321] Hud, 11/53-54.
[322] Hud, 11/ 54-57.
[323] Â'raf, 7/70.
[324] Hud, 11/58.
[325] Â'raf, 7/72; Hud, 11/59-60; Mu'minün, 23/41; Furkan, 25/38; Kamer, 54/18-22; Hakka, 69/6.

3. 5. 1. 3. HZ. SALİH VE MUCİZELERİ

Allah'ü Teâlâ, Salih Salih peygamberi Semud kavmine göndermiştir.[326] Semud kavminin su içecek yalnız bir pınarları vardı. Hepsi de o pınardan su içerlerdi. Ondan başka suları yoktu. Hepsi de putlara tapmaktaydılar. Yüce Allah'da onlara Slih peygamberi gönderdi. Bu gerçek Kur'an-ı Kerimde şöyle dile getirilir. "Biz semud kavmine kardeşleri Salih'i gönderdik". Salih (a.s) onlara; Semud kavmi kendilerine gönderilen elçiyi yalanlamış ve Allah'a kulluk etmeyi kabul etmemişlerdi Onlar maddi zevklerde aşırı gitmiş bir topluluktu. İsrafın her türlüsünü yapmaktaydılar.[327]. İnkarcılar, Hz. Salih'in öğütlerini kabul etmeyip, onun kendileri gibi bir beşer olduğunu iddia etmiştir. Hz. Salih'in kavmi neticede "Eğer doğru söyleyenleden isen, haydi bize bir mucize getir![328] diyerek kendisinin Allah elçisi olduğunu kanıtlamasını istiyorlardı Hz. Salih, İnkarcıların bu taleplerine karşılık "İşte şu, Allah'ın devesi size bir ayettir![329] diyerek nübüvvet davasında doğru söylediğinin delili olarak deveyi göstermiş, deveye dokunmamalarını, ona eziyet etmemelerini, sırtına binmemelerini ve onu kesmemelerini emretmişti.[330] Aksi taktirde Allah'ın azabının yakın olduğunu onlara haber verdi.

Hz. Salih'in tüm uyarılarına rağmen o inkarcı kavim deveyi öldürdüler. [331] Sonra alaycı bir şekilde Hz. Salih'e "Eğer sen gerçekten peygamber isen tehdit ettiğin azabı bize getir"[332] demişlerdir. Bunun üzerine Hz. Salih, "Yurdunuzda üç gün daha yaşayın (sonra helak olacaksınız)" diyerek onları uyarmıştı.[333] Bu süre dolduktan sonra Allah semud kavminin hepsini helak etti,[334] Hz. Salih ve ona inananları ise kurtadı.[335] Nitekim Yüce Allah bu hakikate şöyle işaret etmektedir.

---

[326] Bkz. Â'raf, 7/73; Hud11/61; Şura, 26/143; Neml, 27/45.
[327] Bkz. Hicr,15/82; Fussilet, 41/17.
[328] Şura, 26/154.
[329] Â'raf, 7/73.
[330] Şura, 26/156.
[331] Â'raf 7/73; Hud,11/64-65.
[332] Â'raf, 7/46.
[333] Â'raf, 7/77; Hud, 11/65.
[334] Bkz. Â'raf, 7/78; Hud, 11/65-67; Hicr, 15/83; Furkan, 25/38; Neml, 27/51.
[335] Hud, 11/66.

“Zalimleri, korkunç bir ses alıp götürdü. Hepsinin oldukları yerde, korkudan canları çıktı.”[336]

Hz. Salih’in deve mucizesi diğer peygamberlerin hidayet mucizeleriyle aynı konumdadır. Teklifi mucizelerin zuhur etmesi durumunda inkarcıların inanmak veya helak olmak şeklinde yalnızca iki seçeneklerinin olduğu hususu dikkate alınırsa, devenin bir hidayet mucizesi olduğu daha iyi anlaşılır. Zaten Semud kavminin helak edilmesi, deve mucizesine inanmamaları sebebiyle değil Salih’in uyarılarına rağmen deveyi öldürmelerinden dolayıdır.[337]

3. 5. 1. 4. HZ. LUT VE MUCİZELERİ

Hz. Lut sodom kavmine gönderilmiş bir peygamberdir. Sodom ahalisi, hayasızlık, ahlaksızlık ve sapıklıkta çok ileri gitmiş daha önce hiçbir kavmin yapmadığı çirkinlikleri yapmıştı.[338] Allah onları yapmakta oldukları çirkinlikten kurtarmak ve doğru yola iletmek için Hz. Lut’u peygamber olarak göndrmişti. Hz. Lut kavmine varıp, Allah’ın elçisi olduğunu, kendisine uymaları gerektiğini, bu görevi karşısında onlardan herhangi bir ücret istemediğini, kötü ve çirkin şeylerden uzak durmalarını, kadınları bırakıp erkeklere yanaşmamalarını söylemişti.[339] Hz. Lut’un tavsiyelerine uymayan kavmi ona tehditler savurmuş ve “Ey Lut! Bu davadan vazgeçmezsen iyi bil ki, sürgün edilmişlerden olacaksın” demişlerdi.[340]

Hz. Lut’un bütün uyarılarına kulak tıkayan Lut kavmi, onunla alay etmeye başlamış ve “(Yaptıklarımızın kötülüğü ve azaba uğrayacağımız konusunda) doğru söyleyenlerden isen, Allah’ın azabını getir bize!” demişlerdi.[341] Bütün uyarılarına rağmen inkar ve inatlarından vazgeçmeyen Lut kavmi Hz. Lut’a Allah’a ilticadan

---

[336] Hud, 11/67.
[337] Bulut, *a. g. e.*, 132.
[338] Ankebut, 29/28.
[339] Şuara, 26/160-165.
[340] Şuara, 26/159.
[341] Ankebut, 29/29.

başka çare bırakmamış.[342] Neticede Hz. Lut'un duası üzerine Allah, genç delikanlılar suretinde melekler gönderdi. Lut kavminin sapıkları bu gençlere de tecavüze yeltendiler ama Allah onları helak etti,[343] Hz. Lut'u ve ona inananları ise kurtardı.[344]

3. 5. 1. 5. HZ. MUSA VE MUCİZELERİ

Allah, Hz. Musa ile Hz. Harun'u bazı ayet ve mucizelerle destekleyerek firavun kavmine peygamber olarak göndermişti.[345] Onların görevi, İsrailoğulları'nı Mısırdan çıkarıp, vadedilen topraklara götürmekti.[346] Hz. Musa ve Hz. Harun Firavun'a gelerek kendilerinin Allah tarafından gönderilen birer elçi olduklarını söylediler. Fakat Firavun Hz. Musa'yı mecnunlukla suçlamıştı. Çünkü Firavun kendisini ilah olarak tasavvur etmekte ve insanlara da kendisinden başka ilah olmadığını empoze etmeye çalışıyordu. Aralarındaki mücadele sonucunda Firavun, Hz. Musa'ya hitaben "Eğer bir mucize getirdiysen ve gerçekten doğru söylüyorsan onu göster bakalım"[347] diyerek delil istemişti. Bunun üzerine Hz. Musa peygamberliğin delaleti olarak kendisine verilen asa ve parıltılı el mucizelerini göstermişti.[348] Hz. Musa peygamberlikle görevlendirildiği zaman onun doğruluğunu desteklemek üzere bu iki mucize kendisine verilmişti.[349]

Aslında Firavun'nun vasıfları belirtilen harikulade bir olay değil de Musa'nın doğruluğunu gösteren her hangi bir delil getirmesini istemesi dikkat çekicidir. Buradan hareketle onun peygamberliği ve mucizenin gerekli olduğunu bildiği sonucuna varılabilir. Firavun'nun böyle bir istekte bulunması, aşırılık olmayıp makul ve mantıklı bir davranıştır. Zira Peygamberin mesaj ve öğretisinden hareketle onun doğruluğunu anlamayan kimselerin bu tür hidayet mucizelerine ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaca binaen Allah, bütün peygamberlerini hidayet mucizeleriyle desteklemiştir.

[342] Ankebut, 29/30.
[343] Bkz. Â'raf, 7/80-84; Hud, 11/81-83.
[344] Hud, 11/81.
[345] Â'raf, 7/103; Neml, 27/10-12.
[346] Â'raf, 7/105.
[347] Â'raf, 7/106.
[348] Â'raf, 7/107-108; Ta-ha, 20/18-23; Şuara, 26/30-34.
[349] Ta-ha, 20/17-23; Kasas, 28/31-32.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda Firavun'nun bu mucize isteğine, teklifi mucize talebi denilmez. Şayet özellik ve keyfiyetini bizzat Firavun'nun belirlediği bir mucize istenilmiş olsaydı, Hz. Musa'da Allah'ın izniyle bunu gerçekleştirseydi, bu taktirde Firavun ve adamlarnın ya inanmaları veya helak olmaları söz konusu olurdu. Hz.Musa'nın delil getirmesinden sonra Firavun ve adamlarına zaman verilmiş olması, Allah'ın bu konudaki adeletini ortaya koymaktadır. Bu itibarla Musa'ya verilen âsa ve parıltılı el mucizeleri tıpkı Hz. Muhammed'e verilen Kur'an mucizesi gibi hidayet mucizesidir.[350]

Hz. Musa'nın göstermiş olduğu bütün mucizelere rağmen Firavun inkarında ısrar etmiş. Hz. Musa'yı "bir sihirbaz"[351] olarak tanıtmıştı. Allah Firavun ve kavmini yapılan uyarılardan ders almaları için onları yıllarca süren kuraklık ve kıtlık ile cezalandırmıştı.[352] Fakat onlar doğru yoldan o kadar çok uzaklaşmışlardı ki, Hz. Musa'ya "Bizi büyülemek için ne tür mucize getirirsen getir, sana inanacak değiliz[353] demişlerdi. Bunun üzerine Allah, Firavun ve kavmine, tufan, çekirge, haşere, kurbağa ve kan musibetlerini göndermişti. Onlar yine de büyüklük taslamışlardı. Üzerlerine azap indiği zaman hemen Musa'ya koşup eğer üzerimizdeki azabın kalkması için dua edersen inananlardan olacağız, üzerlerindeki azap kalktığı zaman ise hemen sözlerinden dönmüşlerdi.[354]

Hz. Musa'nın göstermiş olduğu bütün mucizelere adeta gözlerini kapatan o katı kalpli Firavun ve kavmine, Allah defalarca uyarıcı felaketler göndermesine rağmen onlar Hz. Musa'ya inanmamakta diretip ona zulmedip onu yurdundun etmeye kalkıştı. Bunun neticesinde Allah Hz. Musa ve kavmini zülümden kurtarmış[355] Firavun ve ordusunu helak etmişti.[356]

Hz. Musa'nın Yahudilerle olan yaşantısı ve mücadelesi de mucizelerle doludur. İsrailoğulları, çölü geçerken susamış ve acıkmışlardı Hz. Musa'dan

---

[350] Bulut, *a. g. e.*, 136.
[351] Â'raf, 7/109.
[352] Â'raf, 7/130.
[353] Â'raf, 7/132.
[354] Â'raf, 7/134-135.
[355] Bakara, 2/50; Â'raf, 7/141; Yunus, 10/90; Ta-ha, 20/80.
[356] Bkz. Bakara, 2/50; Â'raf, 7/136-137; Enfal, 8/54; Yunus, 10/90; İsra, 17/103-104; Ta-ha, 20/77-79; Furkan, 25/36; Şu'ara, 26/60-66; Kaf, 50/13-14; Kamer, 54/41-42.

kendilerine içecek su ve yiyecek getirmesini istemişlerdi. Bunun üzerine Allah, Musa'ya asasını yere vurmasını emretmiş ve oradan oniki pınar fışkırtmıştı.[357] Karınlarını doyurmaları için de"men ve selva" (kudret helvası ve bıldırcın) nimetlerini göndermişti.[358] Fakat onlar nankörlük göstererek belli müddet sonra yeni yiyecek taleplerinde bulunmuşlardı. Böylece aşırı giderek kendilerine zulmetmişlerdi.[359]

Hz. Musa'nın kavmi kendilerine gösterilen mucizelerle yetinmeyip şimdiye kadar talep ettikleri en büyük şeyi talep ediyorlardı. Onlar, Hz. Musa'dan Allah'ın kendisini açık bir şekilde göstermesini talep ediyorlardı. Çünkü onlar Hz Musa'nın Rabbiyle konuştuğunu inkar edip, "Ey Musa! Allah'ı açıktan görmedikçe biz sana asla inanmayacağız[360] demişti. Bunlar bu istekleriyle imkansız bir şeyi istemiş ve günahkar olmuşlardı. Bu sebeple Allah, Onları şiddetli bir yer sarsıntısıyla cezalandırmıştı.[361] Bu olayın neticesinde Hz. Musa Allah'a yalvararak, içlerinden bazı beyinsizlerin yaptıklarından dolayı helak etmemesini istemiş, Allah'da onları bağışlamış ve ölümün eşiğinden tekrar hayata döndürmüştü.[362]

3. 5. 1. 6. HZ. İSA VE MUCİZELERİ

Hz. İsa'nın hayatı diğer peygamberlerin hayatlarından farklı bir boyutta karşımıza çıkmaktadır. Hz. İsa'nın mucizeleri doğumuyla beraber başlamıştır. Hz. İsa'nın birçok mucize gösterdiğini Kur'an bize haber veriyor.[363] Biz burada sadece Kur'an'da zikredilen mucizelerin muşhur olan birkaç tanesini işlemeye çalışacağız. Hz. Meryem henüz doğmadan annesi tarafından Beytül Makdis'e adanmıştı.[364] Ancak çocuk kız olunca annesi "Ya Rabbi kız doğurdum. Kız, erkek gibi değildir. ben onu da, soyunu da kovulmuş şeytandan senin himayene bırakıyorum diye dua

---

[357] Bakara, 2/60; Â'raf, 7/160.
[358] Bakara, 2/57; Â'raf, 7/160; Ta-ha, 20/80.
[359] Â'raf, 7/160.
[360] Bakara, 2/55; Nisa, 4/153.
[361] Â'raf, 7/155.
[362] Bakara, 2/56; Â'raf, 7/155-156.
[363] Ali İmran, 3/49-50; Maide, 5/110.
[364] Ali İmran, 3/33.

etti.[365] duası kabul edildi ve Zekeriya (a.s), Hz. Meryem'e bakmakla görevlendirildi. Beytül Makdis'e yerleştirilen Hz. Meryem'in yanına Zekeriya (a.s) her gelişinde onun yiyeceğini önünde hazır bulurdu. Zekeriya (a.s) bu yiyeceklerin nereden geldiğini sorduğu zaman, Hz. Meryem, onların Allah tarafından kendisine verildiğini söylerdi.[366] Bu, Hz. Meryem'in Allah tarafından ilk üstün kılınışı idi. Allah-u Teala, sebepler olmaksızın, dilediği şeyleri dilediği kimselere verebileceğini göstermişti. Böylece Hz. Meryem'in dünya kadınlarına üstün kılınışının ilk adımı idi. Zekeriya (a.s)'nın himayesinde büyüyen Hz. Meryem, her zaman yaptığı gibi mescidin bir köşesinde oturmuş ibadet ediyor, namaz kılıyordu. Hz. Meryem'in hamile olma zamanı gelince Allah-u Teala, Cebrail (a.s)'i gönderdi ve ona bir oğlan çocuğunun olacağı müjdesi verdi. Bunun üzerine Hz. Meryem, Rabbin isteği ile uzak bir yere çekildi. Çocuk doğduktan sonra ise yine Rab'in isteği üzerine onu alıp kavmine getirdi.[367] Allah Teala, Hz. Meryem'i, bir insan nutfesi olmadan dünyaya gelecek olan Hz. İsa için seçmişti. O'nu temizlemiş ve koruyacağını bildirmişti.[368] Hz. İsa'nın babasız olarak dünyaya gelişi Allah Teala'nın büyük bir mucizesi idi.

İsrailoğulları hiç te alışık olmadığı bu durum karşısında şok oldular. Evli olmadığını bildikleri Meryem'i kucağında bir çocuk ile aniden karşılarında görünce şaşırdılar. Hakkında kötü düşünceler beslemeye, onu aşağılamaya ve kınamaya başladılar. Ona "Ey Meryem! Hakikaten sen çok tuhaf bir iş yapmışsın" dediler.[369] Hz. Meryem tüm bu aşağılamalar karşısında sessiz kaldı inkarcıların bütün taleplerine karşılık beşikteki çocuğu işaret ederek onunla konuşmalarını söyledi. Orada bulunanlar beşikteki çocukla konuşamayacakları için buna itiraz ettiler.[370] Hz. Meryem'in bu zor durumu karşısında Hz. İsa söze karıştı ve "Ben gerçekten Allah'ın kuluyum. Allah bana kitap verdi ve beni peygamber yaptı. Nerede olursam olayım beni mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı, zekat vermemi ve anneme iyi davranmamı emretti beni zorba kılmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde ve dirileceğim günde bana selam olsun. İşte hakkında şüpheye düştüğünüz Meryem

[365] Ali İmran, 3/36.
[366] Ali İmran, 3/37.
[367] Meryem, 19/19-27.
[368] Al-i İmran, 3/42-43.
[369] Meryem, 19/17.
[370] Mehmed Eminoğlu , *İslam ve Hıristiyan Kaynaklarına Göre İsa (a.s*), Konya, Tsz., 80-81; Meryem, 19/29.

oğlu İsa Hak sözüm budur" dedi.[371] Hz. İsa bu sözleri söylediği zaman birkaç günlük bebek idi. Yaşıtları gibi normal konuşma zamanı gelinceye kadar bir daha hiç konuşmamıştır. İsrail oğulları, Hz. Meryem'i taşlayıp öldüreceklerdi. Çünkü onun zina yaptığını düşünüyorlardı. Ancak beşikteki yeni doğmuş bir bebeğin konuştuğunu görünce suçsuz olduğuna kanaat getirdiler. Meryem'in iffetli olduğuna inanarak onu ve oğlunu serbest bıraktılar. Allah Teala, Hz. İsa'yı bebek iken konuşturarak hem onu hem de annesini insanlar için bir mucize kılmıştır. Şüphesiz beşikteki bir bebeğin kusursuzca konuşabilmesi çok büyük bir mucizedir. Hz. İsa'nın doğar doğmaz, bir çocuğun asla bilemeyeceği bilgileri biliyor olması ise oldukça şaşırtıcı bir olaydır. Bu durum İsrail oğullarına olağanüstü bir hakikatin eşiğinde olduklarını açıkça ortaya koymuştur.[372]

Hz. isa'nın göstermiş olduğu mucizelerin büyük çoğunluğu inkarcıların talebi olmayıp, kendisine iman eden Havarilerin, ondan isteklerde bulunması sonucu göstermiş olduğu mucizelerdir. Bu mucizelerin meşhur olanları şunlardır.

3. 5. 1. 6. 1. ÖLÜLERİ DİRİLTMESİ

Peygamberlik görevi ile görevlendirilen Hz. İsa sürekli olarak kavmine "Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz, öyleyse ona kulluk edin. Doğru yol budur"[373] diyerek onları hak dine çağırıyordu. Ancak kavmi inanmamakta direniyordu. Hz. İsa ise onlara inanmalarına vesile olması amacıyla mucizeler göstermeye devam ediyordu, türlü hastalıkları onların gözlerinin önünde mucizevi bir şekilde tedavi etmesine rağmen onlar yine de inkarlarında diretiyorlardı. Onların takınmış oldukları bu inatçı tavır, Hz. İsa'yı tebliğ vazifesini yerine getirmekten alıkoymadı. Allah Teala Hz. İsa'ya ölüleri diriltme yetkisi vermişti.[374] Kendisine verilmiş olan bu yetkiyi de kullanarak tebliğ vazifesini sürdürüyordu. Rivayete göre Hz. İsa'nın ilk dirilttiği ölü kendisine inanmayan Kral'ın oğlu idi. Kral Hz. İsa'nın

---

[371] Meryem, 19/30-34.
[372] Süleyman Davud, *Hazreti İsa'nın Gelişi*, İstanbul, 2003, 29.
[373]Al-i İmran, 3/51.
[374]Al-i İmran, 3/49.

sözlerine inanmadığı gibi onun doğru sözlü olduğunu kanıtlamasını istedi. Kral Hz. İsa'ya bir oğlunun olduğunu ve ölüm gelerek onu kendisinden ayırdığını söyledi. Peygamberliğine delil olarak da ölmüş olan oğlunu dirilterek kendisine kavuşturmasını ister. Hz. İsa Kralın oğlunun mezarına giderek dua eder. Yıllar önce ölmüş olan çocuk yeniden hayata döner.[375]

3. 5. 1. 6. 2. GAYB'DAN HABER VERMESİ

Allah Teâlâ, Hz. İsa'nın gerçekten peygamber olduğunu insanlara açıklarken zorluk çekmemesi amacıyla ona gaybdan haber verme yeteneğini de vermişti. Hz. İsa insanların evlerinde kullandıkları eşyaları, yiyecekleri, sakladıkları her şeyi bilirdi. Hatta onların bilmediklerinden de haber verirdi. Hz. İsa'ya henüz nübüvvet görevi gelmeden önce de o insanların sırlarını bilirdi. Öğrencilik yıllarında arkadaşlarına babalarının o sırada neler yaptıklarını, neler yediklerini anlatırdı. Çocuklar eve gittikleri vakit Hz. İsa'nın söylemiş olduğu yiyecekleri isterlerdi. Bunlar kendilerine verilmediği taktirde ise alıncaya kadar ağlarlardı. Anne babaları bunu kimden öğrendiğini sordukları vakit İsa'nın kendilerine haber verdiğini söylerlerdi.[376]

3. 5. 1. 6. 3. GÖKTEN SOFRA İNDİRMESİ

Hz. İsa, tevhit mücadelesinde kendisini oldukça zor durumda bırakan bu topluluğa karşı kendisine yardım edecek kimselerin olup olmadığını sordu. Hz. İsa'ya inandıklarını açıklayan bir grup ortaya çıktı. Bunlar havariler olarak adlandırıldılar. Havariler, Allah yolunda Hz. İsa'nın yardımcısı olacaklarını ifade ettiler.[377] Bu insanlar Hz. İsa'ya gönülden inanmış olan kimselerdi. Ancak yine de ondan peygamberliğinin alameti olarak bir mucize göstermesini istediler ve "Rabbin

---

[375] M. Necati Bursalı, *Hazret-i İsa ve Hazret-i Meryem*, İstanbul, 1984, 77-79.
[376] Muhammed Ataurrahim, *Bir İslam Peygamberi Hz. İsa,* (Çev.: Kürşat Demirci), İstanbul, 1997, 34.
[377] Al-i İmran, 3/52.

bize gökten bir sofra indirebilir mi, eğer o sofradan yemek yersek kalplerimiz huzur bulacak, doğru söylediğin kanıtlanmış olacak" dediler. Ayrıca peygamberliğine alamet olarak göstereceğin bu mucizenin bizzat şahitleri biz olmak istiyoruz dediler.[378] Havarilerin bu mucize talepleri üzerine Hz. İsa, Allah Teala'ya gökten sofra indirmesi için dua etti. Bu, Allah'ın birliğine, Resulünün görevinin tasdikine bir delil olacaktı. Hz. İsa'nın duası üzerine havarilere gökten sofra indirildi.[379] Havariler indirilen bu sofradan yediler. Burada amaç, o sofradan yemek suretiyle ihtiyaçlarını gidermek ve bu vesile ile de kalplerinin tamamen mutmain olmasını sağlamak idi. İçlerinde oluşması muhtemel herhangi bir şüpheye de meydan vermemek amacıyla böyle bir istekle bulunmuşlardı.[380]

Havariler, "Ey Meryem oğlu İsa! Rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi?" demişlerdi de, "İnanıyorsanız Allah'tan sakının" demişti. "Ondan yemeyi, kalblerimizin kanmasını ve senin bize doğru söylediğini bilmeyi, ona şahid olmayı istiyoruz" dediler. Meryem oğlu İsa, "Allahım! Rabbimiz! Bize ve bizden sonra geleceklere bayram ve Sen'den bir delil olarak gökten bir sofra indir, bizi rızıklandır, Sen rızık verenlerin en hayırlısısın" dedi. Allah, "Ben onu size indireceğim; bundan sonra içinizden kim inkar ederse, dünyalarda kimseye azab etmiyeceğim şekilde ona azab edeceğim" dedi. Ayetten anlaşıldığı üzere havariler sofra mucizesini, ondan yemek suretiyle ihtiyaçlarını gidermek, bununla kalplerinin itminan olmasını sağlamak ve Hz. İsa'nın haber verdiği tüm konularda, bunların kesinlikle doğru söylendiğini belirtmek içindir. Bu tür mucizeler, ikram mucizesi olup, inkarcıların istediği diğer teklifi mucizeler gibi telakki etmek doğru değildir.[381]

Hz. İsa'nın farklı alanlarda mucizeler gösterdiğini görmekteyiz biz burada şöhret derecesine varmış birkaç mucizesini işledik. Hz. İsa'nın mucizeleri irdelenirken ekseriyetle tıpla ilgili mucizelerinin ön plana çıktığı görülmektedir, bu da o dönemde tıp ilminin revaçta olmasının tabii bir sonucudur.

---

[378] Maide, 5/112- 113.
[379] Maide, 5/114-115.
[380] Bulut, *a. g. e.,* 140.
[381] Bulut, *a. g. e.,* 140.

3. 5. 2. PEYGAMBERİMIZİN GÖSTRERMİŞ OLDUĞU MUCİZELER

İnsanlara gönderilen bütün peygamberlerde olduğu gibi Hz. Muhammed de peygamberlikle görevlendirildiği zaman mesajı kavmine tebliğ etmiş ancak Mekkeli müşriklerin çoğu ona inanmamışlardı. O, yaklaşık onüç sene süren Mekke devrinde pek çok sıkıntı, eza ve cefa ile karşılaşmıştır. Bütün bunlara rağmen Hz. Muhammed, davasından asla geri dönmemiş, her fırsatta tebliğ görevini yerine getirme gayreti içinde olmuştur. Daha once gönderilmiş peygamberlerden istenen mucizeler gibi inanmayanlar Hz. Muhammed'den de mucize talebinde bulunmuşlardı. Onların bu taleplerini Kur'an, şöyle ifade etmektedir. “Onlar: "Sen, dediler, bizim için yerden bir kaynak fışkırtmadıkça sana asla inanmayacağız veya senin bir hurma bahçen ve üzüm bağın olmalı; öyle ki, içlerinden gürül gürül ırmaklar akıtmalısın yahut, iddia ettiğin gibi, üzerimize gökten parçalar yağdırmalısın veya Allah'ı ve melekleri gözümüzün önüne getirmelisin yahut da altından bir evin olmalı, yada göğe çıkmalısın. Bize, okuyacağımız bir kitap indirmediğin sürece çıktığına da asla inanmayız." De ki: Rabbimi tenzih ederim. Ben, sadece beşer bir elçiyim. Zaten, kendilerine hidayet rehberi geldiğinde, insanların buna inanmalarını sırf "Allah, peygamber olarak bir beşeri mi gönderdi?" demeleri engellemiştir. Şunu söyle: Eğer yeryüzünde yerleşmiş gezip dolaşan melekler olsaydı, elbette onlara gökten, peygamber olarak bir melek gönderirdik.”[382]

Kur'an'da Hz. Peygamber'e hissi mucizeler verilip verilmediği hususu tartışmaları beraberinde getirmiştir. O'na hissi mucizelerin verildiğine dair örneklerin Kur'an'da zikredildiğini savunanların yanı sıra Kur'an'da O'na ait hiçbir hissi mucizeye yer verilmediğini iddia edenler ve bu iddialarını desteklemek üzere birçok delil ortaya koyanlar olmuştur.[383]

Peygamber efendimizin hadislerde zikredilen mucizelerinin yanı sıra, Kur'an-ı Kerim'de de pek çok mucizeleri zikredilmiştir. Ancak Kur'an'da zikri geçen mucizeleri, diğer peygamberlerin mucizeleri kadar açık olarak zikredilmemiştir.

---

[382] İsra, 17/90-95.
[383] Bulut, *a. g. e.*, 172.

Fakat bu, O'nun hiçbir zaman mucize göstermediği manasına gelmez. Daha önce de açıkladığımız gibi, peygamberimizin Kur'an'dan başka mucizesi yoktur; buna bizzat Kur'an'ın kendisi de şehadet etmektedir, gibi asılsız iddiaların varlığı sebebiyle Kur'an'da adı geçen mucizelerden bir kaçını zikretmemiz gerekecek.[384]

Aslında bu tartışmanın yersiz ve asılsız olduğunu Kur'an, açık ifadelerle ortaya koyuyor ve düşünen kimseler için bunun yeterli olacağına işaret ediyor. Ve yine Hz. Peygamber'in ümmü bir kimse olması, güzel ahlak sahibi olup insanlara en üstün örnekler sunması, gayba dair bir takım haberler vermesi, zayıf ve güçsüz olmasına rağmen düşmanlarından korunmuş olması gibi hususlar muhatapları düşünmeye sevk eden akli deliller olarak gösterilir.[385] Biz bu bölümde başta Kur'an-ı Kerim ve Hadis-ı Şerif'lerde zikredilen ve mütevatir derecesine ulaşmış olan mucizelerin bir kısmını işlemeye gayret edeceğiz.

3. 5. 2. 1. AYIN İKİYE YARILMASI MUCİZESİ

Ayın yarılmasıyla ilgili hadise kısaca şu şekilde gerçekleşmiştir. Hz. Muhammed'in peygamber olarak görevlendirilmesinin üzerinden dokuz sene geçmişti. Bu süre içerisinde bazı kimseler, hiç tereddüt etmeden Müslümann olmuştu. Bazıları da olağanüstü bir takım olaylara şahit olduktan sonra iman etmişti. Bunların yanı sıra Kureyşin ileri gelenlerinin de içinde bulunduğu birçok kimse iman etmeye yanaşmıyordu. Hz. Muhammed'in her sözünü yalanlamak için adeta birbirleriyle yarışıyorlardı.[386] Kureyş'in ileri gelenlerinden Velid b. Muğire, Ebu Cehil, As b. Hişam, Nadr b.Haris ve İbn Hişam gibi bazı müşrikler bir araya gelerek Hz. Muhammed'e engel olmanın, onu zor durumda bırakmanın yollarını arıyorlardı. Kendilerine göre bir yol bulmuşlardı. Hz. Muhammed'e gelerek senden bir mucize istiyoruz, ancak bunu yapmak insan kudretinde değildir. Büyücülerin de bunu büyüleri ile başarabilmeleri imkansızdır dediler. Allah, seni alemlere rahmet olarak

---

[384] Karadeniz, *a. g. e.,* 219.
[385] Bulut, *a. g. e.,* 172.
[386] İsmail Mutlu, *Peygamberimizin Mucizeleri,* İstanbul, 1998, 463.

gönderdi ise, senin ona yakınlığın Allah katında mevcut ise bizim isteğimizi yerine getirmelisin dediler.[387]

Müşrikler, Hz. Muhammed'den yarısı Ebu Kubeys dağı, diğer yarısı da Kuaykıran dağı üzerinde görülecek şekilde Ay'ı ikiye ayırmasını istediler. Hz. Muhammed, kendisinden istedikleri bu mucizeyi gerçekleştirdiği takdirde iman edeceklerine dair onlardan söz istemişti. Hepsi birden iman edeceklerini söylemişlerdi. Zira onlar istemiş oldukları şeyin imkansız olduğuna inanıyorlardı. Amaçları Hz. Muhammed'i zor durumda bırakmaktı. Müşriklerin bu taleplerinin ardından Cebrail (a.s), Hz. Muhammed'e gelerek, bu gece bütün müşrikleri toplayarak mucizeyi göstermesi talimatını verdi. Hz. Muhammed Cebrail (a.s)'in talimatı üzerine müşrikleri ve inanan kimseleri de göstereceği mucize için çağırdı.[388] Akşam olduğunda bütün halk Mina'da toplanmıştı. Müşriklerde bir sevinç hali hakim idi. Havanın açık olduğu, Ay'ın Bedir hali, yani en güzel ve en parlak göründüğü on dördüncü gecesi idi. Hz. Muhammed, müşriklerin isteği, Allah Teala'nın izni ile, şehadet parmağını Ay'a doğru uzattı. Hz. Muhammed'in bu işareti ile Ay, iki parçaya ayrıldı.[389] Bir parçası Ebu Kubeys dağı, bir parçası da Kuaykıran dağı üzerine göründü. Bu sırada Hz. Muhammed "şahid olun, şahid olun" diye sesleniyordu. Hz. Muhammed'e inanan kimseler bu durum karşısında oldukça sevinmişlerdi. Ancak müşrikler için bu durum çok üzücü idi. Kendi istekleri doğrultusunda Hz. Muhammed, Ay'ı iki parçaya ayırmıştı. Bizzat gözlerinin önünde gerçekleşen bu olay karşısında dahi inanmamakta direniyorlardı. Bahaneler uydurarak bunun da Hz. Muhammed tarafından yapılmış olan bir sihir olduğunu iddia ediyorlardı.[390]

Müşrikler bu mucize karşısında hayretlerini gizleyemediler, eğer gördüğümüz bu olaylar büyü ile yapılmışsa bunun bütün yeryüzünü kaplaması imkansızdır dediler. Bu nedenle başka yerlerden gelecek olan yolculara soralım, onlar da Ay'ın ikiye bölündüğünü görmüşler mi dediler. Çeşitli yerlerden gelen yolculara olayı

---

[387] Mustafa Darir, *Siyer-i Nebi,* II, (Çev.: M. Faruk Gürtunca), Tsz., 126; M. Ebu Zehra, *Son Peygamber Hz. Muhammed,* II, (Çev.: Mehmet Keskin), İstanbul, 1993, 242.

[388] Mutlu, *a. g. e.,* 464.

[389] İsmail Tekin, *Peygamberimiz (s.a.v)'in İnşikaku'l Kamer Mucizesi,* Ankara, 1970, 10-18.

[390] Namık Yazıcı, *Peygamberimizin mucizeleri*, İstanbul, 1987, 51.

görüp görmediklerini sordular. Yolcular, Ay'ın ikiye ayrıldığına ve her parçasının bir dağ üzerinde durduğuna şahit olduklarını söylediler. Böylece bu mucizenin, sadece Mekke civarıyla sınırlı kalmadığını dışarıdan gelen yolcular da doğrulamışlardı. Ayrıca elde edilen bilgilere göre Ay'ın ikiye ayrılması Hindistan'da da görülmüştür. Bu olağanüstü olayın tarihi kaydedilmiştir. O gece, Hindistan'da inşa edilen bir binaya yapılış tarihi olarak "Ay'ın ikiye bölündüğü gece" diye yazıldığı rivayet edilir. Bu, Allah Teâlâ'nın, yeryüzünde bulunan tüm insanların iman etmeleri için peygamberlerin eliyle göstermiş olduğu büyük bir delil idi.[391]

Müşrik Araplar, Hz. Muhammed'e istediğimiz mucizeyi gösterirsen sana iman edeceğiz demişlerdi. Hz. Muhammed, kendi talepleri doğrultusunda onlara büyük bir mucize gösterdi. Ancak onlar iman etmeye yanaşmayarak bahaneler uydurdular. Bu güçlü bir sihirdir, Ebu Talib'in yetiminin sihri, gökyüzüne dahi etki etti diyorlardı.[392]

Hz. Muhammed'in mucizesini sihir ile açıklamaya çalışan inkarcılara Allah Teala, Kuran'ı Kerim'de şöyle cevap vermiştir: "Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı. Onlar bir mucize gördüklerinde yüz çevirir ve bu bir sihirdir derler. Peygamberleri yalanladılar ve heveslerine uydular. And olsun! Onlara kendilerini inkar ve isyandan alıkoyacak haberler gelmiştir. Fakat uyarmalar onlara fayda vermiyor"[393] Onların amacı mucizeyi görerek, gönüllerinin tatmin olması değildi. Hz. Muhammed'i imkansız bir durumla karşı karşıya koyarak küçük düşürmekti. Ancak kurmuş oldukları bu planda başarılı olamamışlardır. Aksine müminlerin imanı daha da güçlenmişti.[394]

Ayın ikiye yarılması mucizesi peygamber efendimizin göstermiş olduğu hissi mucizelerdendir. Ayet-i Kerim'e de "sâat (kıyamet) yaklaştı. Ay (ikiye) ayrıldı."[395] diye buyurulmaktadır. Genel olarak tefsirciler ve hadisçiler, Kur'an'da ve Hadis kaynaklarında "inşikak-ı kamer" ifadesinin kullanıldığında ittifak halindedirler. Bu

---

391 Ebu'z-Zehra, *a. g. e.*, 245.
392 Mutlu, *a. g. e.*, 465.
393 Kamer, 54/1-5.
394 Yazıcı, *a. g. e.*, 51.
395 Kamer, 54/1.

ifadelerden öyle anlaşlıyor ki ay Hz. Peygamber zamanında bölündü. Sahih hadisler de bu hususa dikkat çekmektedir.[396]

Kamer suresinde anlatılan ayın yarılmasıyla alakalı ayetlerde Hz. Peygamber'in Mekke'de müşriklere gösterdiği ayın yarılması mucizesine işaret edilmiştir. Allah Teala, bu ayetlerde şöyle buyuruyor: "Kıyamet saati yaklaştı, ay yarıldı. Onlar, bir mucize görseler hemen yüz çevirirler ve bu süregelen bir büyüdür derler. Yalanladılar ve kendi heveslerine uydular. Halbuki, her iş sonunda kendi amacına varıp karar kılacaktır."[397] Burada maddi bir olay olan ayın yarılmasını gören münkirlerin, bir büyü diyerek yüz çevirmeleri dikkat çekicidir. Birçok ayette, önceki peygamberlerin muhataplarının onlarda görmüş oldukları harikulade durumlara inanmayıp bu işlerine büyü dedikleri anlatılmaktadır.[398] Bu durumlar göz önünde bulundurulunca denilebilir ki, Hz. Peygamber'e sahir büyücü demiş olan müşrikler, peygamberde gördükleri olağanüstü şeylerden ötürü ona böyle demişlerdi.[399]

Bazıları bu ifadelerden kıyamete yakın "ay yarılacak" şeklinde bir anlam çıkarmışlardır. Nitekim Kur'an'ın bazı ayetlerinde ileride meydana gelecek bir olayın, manayı tekid amacıyla, geçmiş zaman sigasıyla anlatılması vakidir. Ancak buradaki ayetin sibak ve siyakına bakıldığında, bu olayın istikbale yorumlanması uygun düşmemektedir. Çünkü böyle bir mana verildiğinde baştaki "kıyamet yaklaştı" ibaresi anlamsız olmaktadır. Şayet ay, bu ayetin indiği zamana kadar yarılmayıp gelecekte yarılacaksa, o taktirde, "kıyamet yaklaştı" demek bir mana ifade etmez. Zira, istikbalde meydana gelecek bir olay, kıyametin geleceğine nasıl delil teşkil etsin? Öte yandan, ayetin devamında inanmayanların bir mucize gördükleri zaman buna büyü dedikleri söylenmektedir. Kıyamet koparken ayın ikiye ayrılmasını inkar etmek ve ona büyü demek pek manasız olur. O zaman ona bir büyüdür demeye mahal yoktur.[400] Kur'an'da tasvir edilen kıyametin kopuşuna dair sahneler topluca

---

396 Buhari, Menakıb, 27; Müslim, Münafikin, 43, 46, 47; Tirmizi, Tefsiru'l-Sure, 54/1.
397 Kamer, 54/1-3.
398 Bkz., Maide, 5/110; En'am, 6/7; Taha, 20/71.
399 Ahatlı, *a. g. e.*, 223.
400 Şibli, *Asr-ı Sadet*, III, 38; Ebu'l-Ala Mevdudi, *Tefhimü'l-Kur'an, Kur'an'nın Anlamı ve Tefsiri*, VI, (Trc.: Muhammed Han Kayani), İstanbul, 1986., 46.

göz önünde canlandırılırsa, o anda bunu yaşayan insanların, bu dehşet verici hadiseler büyü demelerinin mümkün olmadığı anlaşılır.[401]

Bütüncül bir bakışla Kamer suresine bakıldığında ilk üç ayette anlatılan hususun Hz. Peygamber'in ayın yarılması mucizesine delalet ettiği daha bir anlam kazanır. Çünkü, surenin devamında Nuh, Ad, Semud, Lut ve Firavun kavmine, kendi peygamberlerinin gösterdikleri mucizeler ve her kavmin onları yalanlaması anlatılmaktadır. Verilen bu misallerden sonra, inanmayan Mekkelilerle onlar arasında bir mukayese yapılmakta ve şöyle denilmektedir: "(Ey Mekke putperestleri!) Sizin inkarcılarınız daha mı üstündür? Yoksa kitaplarda size bir kurtuluş belgesi mi var?"[402] Yapılan bu mukayeseden, Mekke müşriklerinin yalanladıkları şeyin, önceki ümmetlerin yalanladıkları cisten olağanüstü bir mucize, yani ayın yarılması mucizesi olduğu anlaşılmaktadır.[403] Ay'ın yarılma mucizesinin geçmişte mi yaşandığı yoksa gelecekte mi yaşanacağı konusundaki tartışmaya Elmalılı, Ayın yarılması meydana gelmiş bir hadisedir. Mazide olan bu yarılma, arşın ve onun gibi gök cisimlerinin de yarılıp parçalanabileceğini ve bu suretle kainattaki Peygamber efendimizin haber verdiği kıyametin akla yakın olduğunu göstermiştir.Yine bu olayın özellikle ibn Mes'ud ve ibn Abbas'ın rivayetlerindeki ifadeler, ayın yarılması olayının mazide olduğunu göstermektedir demiştir.[404]

Ayın yarılması hadisesi, bizzat Kur'an-ı Kerim'in zikrettiği mucizelerden biridir. Bu mucize hicretten beş yıl kadar önce Meeke'de meydana gelmiştir. Kamer suresinin de bu zamanda nazil olduğu bilinmektedir. Bazı imkarcılar, böyle bir mucize olsaydı bütün dünya görürdü diye buna itiraz etmişlerdir. Halbuki, hadisenin olduğu vakitin gece olması, buna bağlı olarak insanın geceleri çoğunlukla uykuda olması, ayın dünyanın her yerindeki batışı ve doğuşunun farklı olması, bazı yerlerin bulutlu ve havanın kapalı olması, o anda hekesin ayı gözetlememesi gibi hususlar dikkate alınmalıdır. Ayın yarılması mucizesinin münkirlerin hepsi tarafından görülmemesi onları toplu bir helaktan kurtarmıştır. Bu mucizevi hadisenin Kur'an-ı

[401] Ahatlı, *a. g. e.*, 226.
[402] Kamer, 54/43.
[403] Ahatlı, *a. g. e.*, 226.
[404] Elmalılı, *a. g. e.*, VII, 335-338.

Kerim'de zikredilmiş olması zihinlerdeki soru işaretlerinin giderilmesinde yeterli olmaktadır.[405]

"Kıyamet yaklaştı ve ay bölündü. Onlar bir mucize görseler yüz çevirip, 'bu devam ede-gelen kuvvetli bir sihirdir!' derler. Onu tekzip ettiler. Ve hevâlarına tâbi oldular. Halbuki her iş bir gayeye bağlıdır."[406] Ayın yarılması mucizesi hadis kaynaklarınca da desteklenmiştir. Sahabeden Abdullahy b. Mes'ud, Enes b. Malik, Abdulla b. Ömer, Abdullah bn. Abbas, Cüheyr b. Mut'ım, Ali b. Ebi Talib ve Huzeyfe b. el Yeman rivayet etmişlerdir. Bunlardan İbn Mes'ud, İbn Abbas ve Enes b. Malik'in rivayetleri hem Buhari hem de Müslim'de yer almakla Müttefakun aleyh hadislerdir. İbn Ömer'in rivayetinde ise, Müslim yalnız kalmıştır. Ayrıca bu rivayetlerden bazıları Tirmizi'nin sahih'i (sünen'i) ve Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde de yer almıştır. Diğer sahabilerin rivayetleri ise Buhari ve Müslim dışındaki hadis kitaplarında bulunmaktadır.[407]

Bediüzzaman Said Nursi de Mektubat'ında Ay'ın yarılması mucizesinden bahsetmiş, bu olayın pek çok sahabeden de ayrıntılı olarak nakledildiğini ifade ederek, olay karşısında müşriklerin ne kadar aciz duruma düştüklerini şu şekilde açıklamıştır: Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselam'ın güvenilir, kesin ve büyük mucizesi, şakk-ı Kamer'dir evet şu inşikak-ı Kamer (Ay'ın ikiye yarılması); çok tariklerle (yollarla) mütevatir bir surette, İbn-i Mes'ud, İbn-i Abbas, İbn-i Ömer, İmam-ı Ali, Enes, Huzeyfe gibi pek çok eazım-ı sahabeden (sahabelerin ileri gelenleri) müteaddid tariklerle haber verilmekle beraber, Kur'an'ın şüpheye yer bırakmayan hükmüyle "Saat (kıyamet vakti) yakınlaştı ve Ay yarıldı." ayeti, o büyük mucizeyi aleme ilan etmiştir. O zamanın inatçı Kureyş müşrikleri, şu ayetin verdiği habere karşı inkar ile mukabele etmemişler (karşılık vermemişler), belki yalnız "sihirdir" demişler. Demek kafirlerce dahi Kamer'in inşikakı kat'idir (Ay'ın bölünmesi kesindir).[408]

---

405 Canan, *İbrahim, Kütüb-i Sitte*, XV, Akçağ Yay., Ankara, 1995, 468-499.
406 Kamer, 54/1-3.
407 Çelebi, *a. g. e.*, 161.
408 Bediüzzaman, *a. g. e.*, 299.

3. 5. 2. 2. İSRA VE MİRAÇ MUCİZESİ

İsra ve Mirac hadisesi akıl ve mantığın üzerinde bir hadisedir. İlim ile açıklanması mümkün değildir. Gecenin çok kısa bir kesitinde Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya gitmek, oradan da semalara yükselmek, akıl almaz bir olaydır. Ancak mucizenin temel özelliği de zaten akıl ve tabiat kanunlarının üzerinde olmasıdır. İzahı yapılabildiği taktirde mucize olma özelliğini kaybeder. Bu olay Allah Teala'nın ilminin, kudret ve azametinin sonsuzluğunu gösterir. Mutlak emir ve yasaklar nasıl ilahi vasıtalar ile gönderilmiş ise Allah, İsra ve Mirac mucizesini de aynı vasıtalar ile peygamberine lütfetmiştir.

Kelime olarak "İsra"; "gece götürmek" anlamına gelir. Istılahi anlamda ise İsra; Hz. Muhammed'in Mirac gecesinde Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürülmesi hadisesi için kullanılır. "Mirac" sözlük anlamı ile; merdiven, yükseğe çıkmak, yücelere götüren vasıta gibi manalara gelmektedir. Kavram olarak da Hz. Muhammed'in Mirac gecesi Mescid-i Haram'a geldikten sonra oradan semalara yükseltilmesi mucizesine verilen isimdir.[409] İkinci Akabe görüşmesinden sonra, Mekke Devri'nin 11'inci yılı Recep ayının 27'inci gecesi (Hicretten 19 ay önce) Peygamber Efendimizin "İsrâ ve Mîrâc" mûcizesi gerçekleşti. Bu büyük mûcize, gecenin bir bölümünde cereyân ettiği ve Rasûlullah (s.a.s.) bu gece semâlara ve yüce makamlara yükseldiği için bu mûcizeye" İsrâ ve Mîrâc" denilmiştir.[410] Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâla şöyle buyurur: "Kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescidi Haram'dan (Mekke'den), kendisine bir kısım ayetlerimizi göstermek için, çevresini mübarek kıldığımız Mescidi Aksa'ya (Kudüs'e) götüren Allah'ın şanı yücedir. Doğrusu O, işitir ve görür."[411]

İsra ve Miraç hadisesi çok sayıda sahabe tarafından da meşhur rivayetlerle nakledilen bir hadisedir. Hz.Muhammed'in İsra yolculuğuna nereden başladığı ile ilgili çok farklı rivayetler bulunmaktadır. Ancak en çok kabul gören görüşe göre Hz.

---

[409] Yakup Çiçek, "Kur'an'da İsra ve Mirac", *Mirac Sempozyumu*, (Sempozyum Bildirileri, 17 Aralık 1995), İstanbul, 1999, 25.
[410] Canan, *Kutub-i Sitte*, XV, 408.
[411] İsra, 17/1.

Muhammed bu yolculuğa Mescid-i Haram'dan başlamıştır. Zira bir hadisi şerifinde kendisinin Kabe'de ki Hicr'de uyku ile uyanıklık arasında iken Cebrail (a.s)'in geldiğini ve kendisini Mescid-i Aksa'ya götürdüğünü açıklamıştır.[412] Hz. Muhammed geceleyin Mescid-i Haram'dan, Mescid-i Aksa'ya götürüldükten sonra buradan da Cebrail (a.s) tarafından Arşa yükseltilmiştir.[413] Yedi kat semaya çıktıktan sonra Hz. Muhammed'e "Sidretül Münteha" yükseltilmiş,[414] orada kendisine cennet ve cehennem gösterilmiştir. Nihayetinde Hz. Muhammed beş vakit namazın farz kılınması emri ile aynı gece geri dönmüştür.[415] Hz. Muhammed, sabah olduğunda Mescid-i Haram'a çıkarak İsra ve Mirac olayını Kureyş'e duyurmuştur.

Peygamberimizin mucizelerinden olan, Miraç mucizesi, bir gecede Mescid-i Haram'dan, Mescid-i Aksa'ya bir yürüyüş ve oradan da gökyüzüne Sidretü'l Münteha'ya ulaşan bir yolculuktur. Mescid-i Haram'dan, Mescid-i Aksa'ya yürümeye İsra oradan gökyüzüne yükselmeye ise Miraç denir.[416] Böylece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya kadar olan ve İsrâ dediğimiz hadise, âyetle sâbit olduğundan, inkâr eden kâfir olur Mescid-i Aksâ'dan semâlara ve yüce makamlara yükseldiğini ise, Peygamber Efendimizden nakledilen sahîh hadîs-i şerîflerden öğrenmekteyiz.[417] Dolayısıyla Miraç hadisesi de sünnet ve icma ile sabit olmuştur.[418] Yalnız İsra ve Mirac'ın keyfiyetinde ihtilaf edilmiştir. Çoğunluğun kabul ettiği görüş, uyanıkken ruh ve cesedle vuku bulduğu görüşüdür. Ancak, ruhen ve uykuda iken vuku bulduğunu ileri sürenler de vardır. Bütün bu ihtilaflara rağmen İsra ve Miraç büsbütün inkar edilmemiştir. Yalnız bazıları, bu farklı rivayetler sebebiyle İsra'ın iki defa vaki olduğunu ileri sürmüşlerdir. Onlara göre birisi uykuda, diğeri uyanıkken vuku bulmuştur. Ehli-i Sünnet bilginlerinin çoğunluğuna göre İsrâ ve Mîrâc, aynı gecede Rasûlullah (s.a.s.)'ın rûh ve vücuduyla birlikte uyanık bir hâlde iken gerçekleştiği şeklindedir. İsrâ ile Mîrâcın ayrı gecelerde olduğunu, rüyâ hâlinde

---

[412] Çiçek, *a. g. m.*, 28.
[413] Ali Rıza Temel, "Hadiserle Mirac*", Mirac Sempozyumu*, (Sempozyum Bildirileri, 17 Aralık 1995),İstanbul, 1999, 13-14.
[414] İsmail Karaçam, *Sonsuz Mucize Kur'an*, İstanbul, 1990, 53.
[415] Elmalılı, *a. g. e.*, V, 276,279.
[416] Canan, *a. g. e.*, XV, 408.
[417] Buhari, Menakıbi'l-Ensar, 42, Enbiya, 43, Tefsiru'l-Sure,17,3; Muslim, İman, 272, Eşribe, 92; Tirmizi, Davet, 59; Ebu Davut, Edep, 35; Nesai, Salat, 1; İbn Mace, Fiten, 33; Canan, *a. g. e.*, XV, 408-410.
[418] Teftâzânî , *a. g. e.*, II,142.

ve rûhâni olarak vuku bulduğunu kabûl eden bilginler de vardır; fakat bunların sayısı azdır.[419]

Hz. Muhammed'in anlattıklarının doğru olup olmadığını anlamak için müşriklerden Mescid-i Aksa'yı görmüş kimseler ona sorular sormaya başladılar. O anda Hz. Muhammed'e Mescid-i Aksa gösterildi. Ona bakarak kendisine yöneltilen soruları cevaplıyordu. Hz. Muhammed'in bütün sorularını yanıtlaması üzerine "Beytül Makdis'i doğru tanımladın, ancak bize kervanlarımızdan haber ver bizim için o daha önemlidir onlarla karşılaştın mı?" dediler. Hz. Muhammed, onlara evet karşılaştım dedi. Falancanın kervanı Revha'da idi. Develerinden birisini kaybetmiş, onu arıyorlardı. Yüklerinde bir su testisi vardı. Susamış olduğumdan ondan alıp su içtim ve tekrar eski yerine bıraktım. Bana inanmıyorsanız, onlar geldiği zaman kendilerine sorun testide suyu bulmuşlar mı dedi. Orada bulunanlar, Hz. Muhammed'in bu sözünü bir alamet saydılar. Sonra Hz. Muhammed'e kervanlarının sayılarını, yüklerini ve görünüşlerini sordular. Bu sefer kervan olduğu gibi Hz. Muhammed'e gösterildi. Müşriklerin sorularına kervana bakarak cevap verdi. "İçlerinde falan ve falan önde, boz renkte bir deve üzerinde dikilmiş iki harar olduğu halde, falan gün güneşin doğması ile beraber gelirler" dedi. Kureyşliler bunu da bir alamet saydılar. O gün hızla Seniyye'ye doğru çıktılar. Güneş ne zaman doğacak ta Muhammed'i yalancı çıkaracağız diye sabırsızlıkla bekliyorlardı. O sırada içlerinden biri güneş doğdu diye bağırdı. Bir diğeri de kervanın göründüğünü, önünde boz bir devenin olduğunu söyledi. İçlerinde falan ve falan var Muhammed'in anlattıkları doğru çıktı dedi. Hz. Muhammed'in anlattıklarını kendileri doğrulamışlardı. Buna rağmen iman etmediler.[420]

Müşrikler, bütün bunların apaçık bir sihir olduğunu iddia ederek Hz. Muhammed'in çağrısına uymadılar. Halbuki Necm Suresi'nde bu mucize şu şekilde bildirilmektedir: "Andolsun, onu bir de diğer inişte görmüştü. Sidretü'l-Münteha'nın yanındaki Cennetü'l-Me'va onun yanındadır. Sidreyi örten örtmekte iken, göz kayıp-

---

[419]Ebu Abdullah Muhammed b. Ebu Bekir İbn Kayyim, el- Cevziyye, *Zadü'l- Me'ad*, (Nşr.: Hasan Mesudi), Beyrut, Trz., 126-127; Abdullatif Harputi, *Tenkihu'l- Kelam fi Akaidi Ehli'l İslam*, DİB., Yay., (Çev.: İbrahim Özdemir, Fikret Karaman), Elazığ, 2000, 253; Canan, *Kütüb-i Sitte*. XV, 408.
[420]Elmalılı, *a. g. e.*, 276-277.

şaşmadı ve (sınırı) aşmadı. Andolsun, O, Rabbinin en büyük ayetlerinden olanı gördü."[421]

Ayetten de anlaşılacağı üzere, Miraç olayı Yüce Allah'ın Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'e nasip ettiği çok büyük bir mucizesidir. Rabbimiz'in Peygamberimiz (sav)'e iman etmeyenler karşısında verdiği üstün bir delilidir. Rabbimiz'in Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'e gösterdiği mucizelerin her biri de Allah'ın dilemesiyle, Allah'ın dilediği şekilde ve zamanda, sebeplere bağlı olmadan yaratılmıştır. Bu mucizelerin her biri iman edenlerin imanlarını daha da artıran çok büyük müjdelerdir.

Sonuç olarak naslarda, aklen bir imkansızlık söz konusu olmadıkça, ayetin zahirine bakılması vaciptir.[422] Bu olayda peygamberimizin bir mucizesi olup, peygamberliğinin bir delilidir. Rasûl-i Ekrem (s.a.s.)'in Mekke'deki Mescid-i Harâm'dan Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'ya olan mîrâcı, yukarıda anlamı yazılan âyet-i kerime ile sâbittir. İsrâ'nın, ruh ve ceset birlikte tahakkuk ettiğinde icmâ vardır. Mirac hadisesinde de, icmâ-ı ümmet varsa da, keyfiyetinde, yani oluş şeklinde ittifak yoktur. Ancak âlimlerin büyük çoğunluğuna göre, Mi'rac da, ruh ve ceset birlikte ve uyanık olarak tahakkuk etmiştir. Bu hadise, Peygamber Efendimiz'in en büyük hissî mucizesi olarak kabul edilmiştir.

3. 5. 2. 3. BEDİR'DE DÜŞMANA ATILAN BİR AVUÇ ÇAKIL TAŞI

Hz. Peygamber'in hissi mucizelerine işaret eden ayetlerden bir tanesi de "Onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü. Attığın zaman sen atmadın fakat Allah attı."[423] ayetidir. Burada Bedir savaşında Müslümanların kazandığı zaferde, Allah'ın izniyle olan Hz. Peygamberin rolüne işaret edilmektedir. Bir avuç kumun düşmanın

[421] Necm, 53/13-18.
[422] Harputi, *a. g. e.*, 253.
[423]Enfal, 17.

yüzüne atılmasının Hz. Peygamber'in hissi mucizeler göstrerdeiğine ve bunun da Kur'an'da zikredildiğine dair bir delil olarak sunulduğununu görmekteyiz.[424] Bu mu cizenin ayrıntıları kısaca şu şekildedir: Bedir günü, iki ordu karşı karşıya gelip savaş düzeni alınca, Resul-i Ekrem eline bir avuç kum alıp müşriklerin üzerine doğru serperek "Kara olsun yüzleri" şeklinde beddua etmiştir. Bunlar düşmanların gözlerine isabet etmiş ve savaşta büyük bir hezimete uğramışlardır.[425] Hz. Peygamber'in serptiği bir avuç kum müşriklerin gözlerine isabet etmiş, gözleri görmez olmuş ve sonunda bozguna uğramışlardı. Gözleriyle meşgul olan kafirlerin Müslümanlar tartafından katedilmesi ise zor olmamamıştı.[426]

İbn Kayyım gibi bazı alimler bu hadiseyi daha ileri boyutlara taşımak suretiyle serpilen kumun, kafirlerin ağız ve gözlerini doldurduğunu söylemişlerdir.[427] Bu tür rivayetlere itibar eden alimler, Hz. Peygamberin bir avuç kumla düşmanlarını hezimete uğratmasını büyük bir mucize olarak kabul ederler. Bunlara göre uzaktan atılan bir avuç kumun, bin kişilik bir düşman ordusunun üzerinde bu kadar etki meydana getirmiş olması ancak bir mucizeyle izah edilebilir. Şu halde, Enfal suresinin on yedinci ayetinde ifade edilen bu olay Hz. Peygamber'in hissi mucize gösterdiğine dair Kur'an'da mevcut bir delildir.[428]

Bedir'de yaşanan mucizeler bununla sınırlı değildir Bedirde yaşanan mucizelerden biri de Allah Teala'nın melekler vasıtasıyla müminlere yardım ettiği hususudur.[429] Diğeri ise, Kureyş ordusu, savaş alanına İslam ordusundan önce gelerek Bedir kuyularını kuşatmışlar ve Müslümanların susuz bırakmışlardı. Su ihtiyaçlarını karşılayamayacaklarını düşünen Müslümanların büyük bir huzursuzluk kaplamıştı. Ancak aniden yağan yağmurlar sayesinde İslam ordusu su ihtiyacını karşılamıştı. Yağmurun yağması ile İslam ordusunun bulunduğu tarafta yumuşak zemin sertleşmişti. Bu, onların çok rahat hareket etmelerini sağlamıştı. Düşman ordusunun bulunduğu taraf ise çamurlu hale gelmişti. Bir tarafın işi

---

424 Ahatlı, *a.g.e.*,229.
425 Abdulmelik İbn-i Hişam, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, (Çev.: Arif Erkan), İstanbul, 2003, 64; Adil Bebek, "Kelam Literatürü Işığında Mucize ve Hz. Muhammed'e Nispet Edilen Hissi Mucizelerin Değerlendirilmesi*", MÜİFD.*, İstanbul, 2000, 18, 138.
426 Elmalılı, *a. g. e.,* IV, 2379-2380; Muhammed Esed, Kur'an Mesajı, (Meal-Tefsir), İşaret Yay., İstanbul, 1999, 324.
427 İbn Kayyım, *Zadü'l- Me'ad*, III, 181-183.
428 Bulut, *a. g. e.,* 217.
429 Enfal, 8/9

kolaylaştırılırken, diğer tarafından güçleştirilmişti.[430] Bu nedenle az sayıdaki İslam ordusu, oldukça kalabalık ve güçlü olan Müşrik ordusunu mağlup etmiştir. Bu, Allah Teala'nın peygamberini desteklediğini ve zafere ulaştırdığının delilidir, Allah Teala'nın iman etmiş kimselere bir lütfü idi.

3. 5. 2. 4. KUR'ÂN-I KERİM MUCİZESİ

Aklî mucize, akla ve vicdana hitap eden ve her devirde geçerli olan olağanüstü eşsiz bir harikadır. Bu tür mucizeye en canlı örnek, Rasulullah (s.a.s) Efendimiz'e verilen ve onun en büyük mucizesi sayılan Kur'ân-ı Kerim'dir. Kuran-ı Kerim, insanlığın refahı, mutluluğu, hidayeti için Allah tarafından Hz.Muhammed'e verilen son ilahi kitaptır. Kuran-ı Kerim, kıyamete kadar tüm insanlığa gönderilmiştir. Her çağın insanına hitap eden, yol gösteren kanun ve prensiplere sahiptir.[431]

Kuran-ı Kerim, Kıyamete kadar bir benzerinin meydana getirilemeyeceği eşsiz bir mucizedir. "İnsanlar ve cinler bu Kuran'ın bir benzerini getirmek için toplanmış olsalar, birbirlerine yardım da etseler yine onun benzerini getiremezler"[432] şeklinde ifade edilmektedir. Kuran-ı Kerim, inkarcıların çabalarının sonsuza kadar bir sonuç vermeyeceğini açıklamıştır. Böylece okuma yazma bilmeyen bir peygamberin Kuran'ın tüm ayetlerini hiç karıştırmadan, unutmadan öğrenmiş olması Allah Teala'nın, elçisine bahşetmiş olduğu büyük bir lütuf'tur. Müşrik Araplar, Hz. Muhammed'i yalanlamaktan ve ona iftira atmaktan geri durmuyorlardı. Daha önceki birçok denemeleri sonuç vermemişti. Ancak onlar İslamiyet'in engellemesi yolundaki çabalarına devam ediyorlar ve asla vazgeçmiyorlardı. Hz. Muhammed'in bir "şair" olduğunu söyleyerek onun için kendi ilahlarından vazgeçmeyeceklerini ifade ediyorlardı.

---

[430] Bebek, *a.g.m.*, 139.
[431] Celal Kırca, "Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed", *EÜİFD*, 7, Kayseri, 1990, 65.
[432] İsra, 17/88.

Kuran'ı Kerim'de Allah Teâlâ inkarcıların şairlik iddialarına "Biz ona (Muhammed'e) şiir öğretmedik, bu ona yakışmazda. O'nun getirdiği sade bir zikir ve parlak bir Kur'an'dır.[433] buyurarak Hz. Muhammed'in getirmiş olduğu ayetlerin vahiyden başka bir şey olmadığını açıklamıştır. Bunun üzerine Hz. Muhammed'e "Sihirbaz veya bir mecnundur" dediler. Kuran-ı Kerim tilaveti Müslümanlara hoş geldiği gibi müşriklere de hoş geliyordu. Birçok müşrik Kur'an'ın tilavetini duyarak İslamiyet'e girmiştir. İnsanları çok çabuk tesir altına alıyordu. İnsanları bu kadar çabuk etkiliyorsa bu mutlaka bir sihrin sonucudur, Muhammed ancak bir sihirbaz olmalıdır dediler.[434] Ancak Kur'an-ı Kerim, bütün peygamberlerin inkarcılar tarafından aynı şekilde sihirbazlıkla ve yalancılıkla itham edildiklerini bildirerek sihirbazlık ve peygamberliğin çok ayrı şeyler olduğunu belirtmiştir.[435]

Kuran-ı Kerim, Allah Teâlâ'nın kelamı, Hz. Muhammed'in en büyük mucizesidir. Hak dinin esaslarını bildirmekte, insanlara dünya ve ahirette ki mutluluk yollarını göstermektedir. Kuran-ı Kerim insanlar için, ibadet, fikir, emir ve nehy kitabı olmakla birlikte, onların maddi ve manevi yaşamlarını kuşatan, onlara her sahada yol gösteren ilahi kitaptır. Bu yapısı ile de çağlar boyunca inananları da inanmayanları da etkilemiştir. Kuran-ı Kerim, kıyamete kadar yaşayacak olan insanların, dil, ırk ve inanç farklarına rağmen onlara her asırda hitap edecek bir üsluptadır. İfadesindeki ve üslubundaki bu özellik nedeniyle Kur'an her çağa ve çağlar içinde yaşayan bütün insanlara hitap ederek gelmiştir. "Bu kitabın inişi şüphesiz Alemlerin Rabbi tarafından (mümkün) olmuştur. Bu İnsanlar diyor ki bu şahıs bunu kendisi uydurmuştur. Halbuki, bu Hak'tır veRabbın tarafından indirilmiştir."[436]

Mekke'liler, Arap şair, kâhin, keşiş ve hatiplerinin söz ve eserlerinde bahsedilen konuların değerinin, Kur'ân'ın yanında hiç olduğunu anlıyorlardı. Kur'ân-ı Kerim'deki mevzuların ehemmiyeti, temizliği ve yüceliğinin hiçbir eşi yoktu. Bu kitabın metni de, yalan ve asılsız bir dava peşinde olanların boş iddiaları ve bencilliğinden uzaktı. Kâfir ve müşrikler, Kur'ân'ın metni veya Hz. Peygamber'in

---

433 Yasin, 36/49; Saffat, 37/36.
434 Hud, 11/7; Sebe ,34/43; Ahkaf, 46/7; Müddesir, 74/24.
435 Bulut, ''Sihrin Hakikati Ve Mucizeden Fark*ı" Marife,* 1, Konya, 2003, 67-69.
436 Secde, *2/3.*

sözlerinden, peygamberlik mevkiine yükseltildiğini açıklamak suretiyle kendi kişiliği, ailesi, kabilesi ve milletinin maddi menfaati için çalıştığına dair herhangi bir örnek gösteremezlerdi. Bu bakımdan Kur'an-ı Kerim'in hem Alemlerin Rabbi tarafından dünyaya gönderildiği hem de bu kitabın, Hz. Muhammed (a.s.)'in peygamberliğinin açık delili olduğu ortadadır.

3. 6. MUCİZENİN VARLIĞINI KABUL VE İNKAR ETME MESELESİ

Allah, izzet ve azâmeti gereği sebepler ve kanunlar çerçevesinde icraatta bulunur; fakat zaman zaman sebep ve kanunları aşan hâdiselerle bizi karşı karşıya bırakır. Günlük hayatımızda sık sık okur ya da rastlarız üçüncü kattan yetişkin bir kişi düşer ve ölür; fakat beşinci kattan düşen çocuğun burnu bile kanamaz. Yine bir uçak kazasında herkes hayatını kaybederken, kundaktaki bir bebek yara bile almadan kurtulur. Çift başlı dört ayaklı çocuk doğması, güneş ve ay tutulması, yapışık ikizler, daha önce geçtiği gibi yoginin şişe geçirilmiş bedeniyle yaşaması, yine kendisini ateşe atıp yanmaması ve dilini kesip, kan akmadan ve acı duymadan yeniden yerine yapıştırması gibi hâdiseler kanunlar sebepler üstü hâdiselerdendir. Eğer bütün bunlar ve bunların daha üst buudunda cereyan eden mucîzeler akla ve ilme uymuyorsa, o zaman aklı ve ilmi kabul etmenin de hiç bir manası yoktur.

3.1. MUCİZEYİ KABUL ETME MESELESİ

Ehl-i hakkın büyük çoğunluğu Allah’ın peygamber göndermesi mümkündür, akıl bunu kabul eder görüşünü savunmuşlardır. Onların bir kısmı da, hikmetin gereği olarak Allah’ın peygamber göndermesinin vacib olduğunu ifade etmiştir.[437] Peygamberlerin gönderilmesini mümkün görenlerin delili şudur: Yüce Allah’tan kullarına ait emir ve yasakların çıkması, akıllarının idrak edemeyeceği dünya ve

[437] Sabuni, *Matüridiyye Akaidi,* 103.

ahiret saadetine dair hususları onlara bildirmesi muhal değildir; hatta bu, hikmettir, uygun bir şeydir. O halde kullarından bir kısmını ya sahih bir ilham veya apaçık bir vahiy vasıtasıyla söz konusu edilen ilimle mümtaz kılması akıldan uzak değildir. İşte bu mümtaz kişiler Allah'ın emrini başkalarına haber verirler. Yüce Allah' da böyle bir zat için, ilahi alemden haber verişinin doğruluğunu gösteren bir delil (alamet) halkeder ki o da mucizedir. İnsan aklının bazı hadiselerin inceliklerini kavrama yetisinden uzak olması, mutlak manada iyiyi ve kötüyü idrak edememesi, gaybi aleme ilişkin haberlerden bihaber olması gibi sebeplerden ötürü yüce yaratıcının hikmeti peygamber göndermeyi gerekli görmüştür.[438]

İşte bu düşünceden hareketle İslam kelamcıları, mucize ve harikuladenin imkanını aklen ispat etmişlerdir. İslam filozoflarının iddia ettiği gibi, tabiat kanunlarını yaratan Allah, harikuladeye ait bir takım kurallar da koyabilir. Şu kadar var ki, biz onları bilemeyiz. Zira bizim ilmimiz, bütün tabiatı kuşatmış değildir. Kaldı ki tabiat kanunlarının zorunlu olmadığı, günümüzün ilmi anlayışında da kabul edilmektedir.[439]

Aklım almıyor demek, insan için mazeret olamaz. Aksine, biz düşünüyoruz ve aklımız da peygamberlerin çok rahat bir şekilde mucize gösterebileceklerinin imkansız olmadığını kabul ediyor. O halde kendinden şeref-südûr olan, hiç bir sözünde yalanın bulunmadığı peygamberlerin mucizelerinde de aldatma olmayacağını kabul etmek gerekir. Peygamberleri ve onların mucizelerini yalanlayamayanların "sihir" deyip geçmelerinden daha çok, bilhassa bugün çeşitli te'villerle zihinleri bulandırmaya çalışanların inkârcı tavırları hayret vericidir. Çünkü adiyât dediğimiz her gün gözümüzün önünde cereyan edip duran işleri bile dikkatli bir incelemeden geçirdiğimizde, ilimle izâh edilemeyecek nice vâkıalarla karşı karşıya kaldığımızı görürüz. Halbuki biz şu anda bütün bu olaylardan daha üstün olan mu'cîzeden bahsediyoruz.

---

[438] Sabuni, *a. g. e.*, 104.
[439] Karadeniz, *a. g. e.*,166.

Mucizeyi inkâr edenlerin düştüğü en büyük çelişki, bilim adına tesadüflere ve olmayan zorunluluğa bel bağlamalarıdır. Zorunsuzluk hakkında oldukça doyurucu izahlarda bulunan Emile Boutroux, tabiat kanunlarını, sorgularken farklı varlık tabakalarındaki zorunsuzluğu çok güzel bir şekilde izah etmektedir. Mucizeler hakkındaki geleneksel görüş, mucizenin tabiatı küllî değil genel sebepler çerçevesinde kurup devam ettiren Zât'ın, bu sebepleri doğrudan veya ilmin bilemediği sebepler üstü bir sebeple kırarak yarattığı hadiseler olduğudur.[440]

Mucizeler, bilimin bir sınırı olduğunu farketmemize yardımcı olur. Çünkü mucizeler ilmin ulaşamayacağı son sınır olarak kabul edilir. İlmin bu sınıra kadar yaklaşabileceğini müjdelemiş ancak bu sınırın insanın gücüyle aşılamayacağını söylemiştir. Mesela yakın bir tarihe kadar Miraç hadisesi ilim üstü kabul edilirken, günümüzde ilmin geldiği seviyeye parelel olarak bunun mümkün olabileceği görülmüştür. Günümüzde yapılan birçok teknolojik buluş geçmişe göre kıyaslandığında birer mucize ölçüsünde görülebilir. Ancak unutmamak gerekirki bütün bu icat ve buluşların son sınırları Allah'ın eli ile peygamberlerin gerçekleştirdiği mucizelerdir."[441]

İnsanoğlunun tabiatın bütün sırlarını tam anlamıyla kavraması mümkün olmadığına göre, ilmi ve tecrübeyi kalkan yaparak mucizeyi inkar etmesi akli ve ilmi düşünceye ters düşer. Çünkü ilim sürekli yeni bilimsel gerçekler ve veriler ortaya koymaktadır, dün kabul etmediği verileri bu gün kabul etmek zorunda kalmıştır. İnsana düşen şey, mucizeleri akla yaklaştırmak ve onları tabiat kanunlarına uygun hale getirmek değildir, ona düşen şey Allah'ın mutlak kudret sahibi olduğunu kabul etmek ve O'nun tabiat üstü olay diye tariff ettiğimiz mucizeleri peygamberinin eliyle yaratacağı gerçeğini Kabul etmektir.[442]

Kur'ân ve Hadîsler'in parmak bastığı ilmî ve teknik icât ve gelişmeleri incelerken gördüğümüz üzere, pek çok ilmî ve teknik gelişme ve buluşun önünde onlara öncülük yapan birer mucize vardır. Peygamberler, akılların bugünü idrâkten

---

[440] Erişim: [http://www.yorumla.net/felsefe/524543-mucize-uzerine-bir-tartisma.html], Erişim Tarihi: 11 Mart, 2011.
[441] Erişim: [http://www.yorumla.net/felsefe/524543-mucize-uzerine-bir-tartisma.html], Erişim Tarihi: 11 Mart, 2011.
[442] Karadeniz, *a. g. e.*, 162.

çok uzak bulunduğu dönemlerde, mucizeleriyle bugüne ve bugünkü ilim ve tekniğin basamaklarına ışık tutmuş, hatta çok daha ötede ilim ve tekniğin henüz çok uzak bulunup, ulaşmaya çalıştığı zirveleri göstermiş ve insanlığın önünde geniş çığırlar açmışlardır. Onun içn ilim ve ilimdeki gelişmeler mucizeleri kanıtlar ve onları anlamamız için ufkumuzu açar. Hal böyle olunca ilim adına mu'cîzeleri inkâr etmenin çok mantıklı bir yaklaşım olamayacağı kanısındayız.

3.2. MUCİZEYİ İNKAR MESELESİ

Her şeyden önce mucizeyi, mucizeyi Yaratan'ı ve mucizenin elinde yaratılan kimseleri inkâr etmenin düşünce adına insana kazandıracağı hiç bir şey yoktur. Kaldı ki, akıllı bir insana yaraşan şey de, hemen aklım almıyor diye inkâr etmek değil, düşünüp değerlendirmektir. Aklım almıyor diye düşünmek, veya bunu bir düşünce haline getirmek, akıl ve ilim adına kabul edilemez. Baştan aklın veya bazı akılların almadığı nice keşifler, icâdlar ve teknik buluşlar, hep düşünme kavgası vermekle elde edilmiştir. Düşünme kabiliyetinden mahrum varlıklar; buna rağmen kendilerine düşeni en mükemmel şekilde yapmaktadırlar. Eğer insan, düşünmesi için kendisine verilen bu istidadı yerinde kullanmazsa, hiç olmazsa kimlerden ve ne ölçüde geri kalacağını düşünmelidir.

Mucizeleri inkâr etmek, bir bakıma Allah'ın varlığını, Kur'ân'ın, Allah kelâm'ı olduğunu ve Peygamberin peygamberliğini inkâr etmek olur ki aslında böyle bir inkâr aklı da, düşünceyi de çok aşar. Zira, bu hakikatler için bir delil kâfi olduğu halde, binler delil vardır; oysa, inkârcının elinde inkârını haklı çıkaracak tek bir delil yoktur ve esasen olamaz da. Onun delil saydığı, olsa olsa gözünü güneşe kapamakla etrafında oluşturduğu karanlıktır; ya da mumunu söndürüp karanlığa boğduğu rûh ve gönül odacığıdır.[443]

Efendimiz (sav)'den önce gelip geçmiş peygamberlerin de mucize gösterdiklerini ve bunların Yahudi ve Hristiyanlarca kabul edildiğini Kur'an bize

[443]Erişim: [http://www.inancingolgesinde.net/fethullah-gulen-inancin-golgesinde-2/1728-html], Erişim, Tarihi 8 Nisan 2011.

haber veriyor.[444] O halde, benzer hâdiselerin bir başka peygamberde tekerrürü için bir mâni yoktur. Medeniyet ve teknikte devrim yaptıklarını kabullendiğimiz insanların anlayışlarına göre biz de öyle kabul ediyoruz Hz. İsa'nın semâlara yükselmesi,[445] Tûr'da Hz. Mûsa'nın Allah ile konuşması[446] mümkün olduğu halde, bir başka kul için aynı veya benzeri mucizelerin gerçekleşmesi niçin mümkün olmasın?

Hz. Âdem, Havva ve Hz. İsa'nın yaratılmaları,[447] sebepleri kanunları aşan bir mevzû ve ilmî ölçülerle izâh edilemeyecek birer mucizedir. İlim ve sebeplerle izâhını yapamadığımız hâdiselerde, Allah ve Rasûlü'nün izâhına teslim olmaktan başka bir çıkış yolu yoktur. Hz. Âdem' de Havva da annesiz babasız,[448] Hz.İsa ise babasız dünyaya geldiler. Âdem (as)'ın yaratılışında ne sperm var, ne de yumurtalık. Yeryüzünün çeşitli elementlerinden toplanmış ve yerin mayasından bir protein çorbası yapılarak iskeleti meydana getirilmiş; Hz. Havva da, bir nokta-i nazara göre ondan alınan bir parça ve bir mayadan halkedilmiş;[449] bu, mucizeden başka birşey değildir. Her şeyi ilimlerle izâha kalkışmak ve ilmin izâh edemediğine 'efsâne' deyip geçmek, esasen ilmi efsâneleştirmektir. Dünyada ilmin izâh edemediği nice hâdiseler, nice vakıalar vardır. Bir Hint'linin şişler, dikenler ve ateşler içinde sürdürdüğü hayatı, şişi tam ortasından soktuğu halde dilinden bir damlacık olsun kan gelmemesini, bir kılıçla kesip şişe taktığı dilini yeniden yerine yapıştırmasını, ve geride hiç bir iz kalmamasını ilmî prensiple izâh edemeyiz kaldı ki, bunlar mucize de değildir.

Mucizeyi inkar edenler mucizenin, harikulade oluşumu ve tabiat kanunlarıyla izah edilemeyişini sebep göstererek imkansız olduğunu savunurlar. Mucizeyi inkar edenler, başta Allah'ın varlığını kabul etmeyenler (ateist) olmak üzere, Allah'ı yalnızca ilk sebep olarak görüp kendisine hiçbir güç ve nitelik tanımayanlar,(deistes) Allah ile tabiat arasında fark gözetmeyen ve aynı sayanlar (pantheistes) ve eşyanın

---

[444] Ahatlı, *a. g. e.*, 210.
[445] Nisa, 4/157.
[446] A'raf, 7/143.
[447] Al-i İmran, 3/45-47-59; Ahatlı, *a. g. e.*, 210.
[448] Âl-i İmran, 3/33, 59.
[449] Buhari, Nikah 79; Müslim, Reda 65; Tirmizi, Talak 12; Darimi, Nikah 45; Ahmed b. Hanbel, II, 428, 449, 530, V, 164.

hakikatını tanımayan (sophistes) vardır. Bunların yanında mucizeyi aklen mümkün gördüğü halde naklen tespit edebilir bir olay olmadığını savunanlar da vardır.[450]

Genel olarak bakıldığı zaman mucizelerin bir amaç değil peygamberlik ve Tanrı'nın varlığını kanıtlamak için bir araç olarak görüldüğü ortaya çıkar. Çünkü mucize olmadan da bir yaratıcın varlığı bilinebilir, nitekim işlemiş olduğumuz gibi bir çok kimseler peygamberlerden mucize istemeksizin iman etmişlerdir. İşlemiş olduğumuz konulara genel olarak baktığımızda peygamberlerden mucize taleplerinde bulunanların aslında Allah'a ve peygamber'e iman etmeyen veya imanları zayıf olan kişiler olduğu görülecektir. Mucizelere inanmak ve onları peygamberliğin alameti saymak için, Allah'a ve gayba inanmak temel esastır. Bunun yanında mucizeyi gösteren zatın en güzel ve üstün ahlak sahibi olması, tebliğ ettiği dinin muhteva ve konularını tarafsızca tedkik etmesi, düşmanlık inat, kibir, kendini beğenme ve nefisperestlik gibi peygamberlere yaraşmayan huyları bir tarafa bırakarak tarafsız düşünmesi gerekmektedir.[451]

Aslında ısrarla mucize görmek isteyen insanların çoğunun gerçek niyetleri ise, Allah mucizelerini gösterdiği zaman ortaya çıkmıştır. Elçilerin mucizelerine inanmak yerine onları hayali suçlamalarla, örneğin büyücülük veya bozgunculuk yapmakla itham etmeleri bunun bir göstergesidir. Nitekim Allah, Kuran'da iman etmeyenlerin bu konudaki samimiyetsizliklerini şöyle haber vermektedir: "Olanca yeminleriyle, eğer kendilerine bir ayet gelse, kesin olarak ona inanacaklarına dair Allah'a yemin ettiler. De ki: "Ayetler, ancak Allah katındadır; onlara (mucizeler) gelse de kuşkusuz inanmayacaklarının şuurunda değil misiniz? Biz onların kalplerini ve gözlerini, ilkin inanmadıkları gibi tersine çeviririz ve onları tuğyanları içinde şaşkınca dolaşır bir durumda terk ederiz. Gerçek şu ki, Biz onlara melekler indirseydik, onlarla ölüler konuşsaydı ve her şeyi karşılarına toplasaydık, Allah'ın dilediği dışında yine onlar inanmayacaklardı. Ancak onların çoğu cahillik ediyolar."[452]

---

[450] Karadeniz, *a. g. e.,* 144.
[451] Bağçeci, "Mucizenin İmkanı ve Tabiat Kanunlarının Zorunsuzluğu", *EÜİFD.*, I, Kayseri, 1983, 177.
[452] Enam, 6/109-111.

Allah'ın ayetlerde bildirdiği gibi peygamberlerden ısrarla mucize isteyen iman etmeyenler, bunu iman etmek için bir delil olarak değil, kendilerince peygamberleri zor durumda bırakmak ve denemek için istemektedirler. Onlar, kendi sığ akıllarınca peygamberleri yalancı çıkarmak ve böylece kendi inkarlarına bahane bulmak amacı gütmüşlerdir. Nitekim mucize görmeden iman etmeyeceklerini söyleyen inkarcılar mucize gördükleri takdirde de iman etmemekte, bu sefer de peygamberlere sözde büyücü oldukları ve kendilerini büyüledikleri iftirasını atmaktadırlar.

Mucizelerin bilimle doğrulanabilirliği meselesi, bilimin otonomluğu ve metodolojisi düşünüldüğünde, en azından şu anda imkânsız gibi gözükmektedir. Teist, her ne kadar mucizelerin doğa kanunlarını kıran olaylar olmadığı(nın) kabulüne yanaşsa da, mucizeler Tanrı tarafından meydana getirilen olaylar olarak kabul edildiği sürece yani mucizelerin öznesi Tanrı kabul edildiği müddetçe bilim tarafından kanıtlanamaz. En azından bilim, Tanrı'nın varlığını ve O'nun mucize olarak kabul edilen olayla ilişkisini kanıtlamadıkça bu mümkün gözükmemektedir. Birçok teist için memnun edici bir açıklama olmasa da mucizeler mevcut bilimsel sınırlılık içerisinde açıklanabilecek olaylar olmayıp hala bir "iman" konusudur.[453]

[453] Aydın Işık, "Din-Bilim İlişkisi Problemine Mucizeler Üzerinden Genel Bir Bakış", *KADER*, 5., I., 2007, 95,96.

SONUÇ

Nübüvvetin hedefi, insanlar arasındaki antlaşmazlıkları ortadan kaldırmak, onlara Allah'ı tanıtmak, şeytanın zararlarına karşı onları uyarmaktır. Allah, vahiy yoluyla şaşmaz ölçüleri ve doğru düşünceleri peygamberleri vasıta yaparak insanlığa bildirmiştir. Kainatta mevcut yaratıklar içinde akıl nimetine sahip tek varlık insandır dolayısıyla sorumlulukları vardır, akıl sahibi olmak sorumluluk gerektirir. Aklın tek beşına sorumlulukların üstesinden gelmesi beklenemez. Allah, akıl sahibi olan insanlara nebiler göndererek onları sorumlu tutmuştur. Aklın sorumluluk için yeterli olup olmadığı, nakil olmadan sorumluluğun bulunup bulunmayacağı itikadi mezheplerin problemleri arasında yer almaktadır. Şu kadar var ki, akıl sorumluluk yüklemede yeterli olmayıp, vahyin gelmesiyle bu konuda bir mazeretin ileri sürülmesi ortadan kalkmıştır.

Allah Teâlâ insanlara belli aralıklarla peygamberler göndermiştir. Göndermiş olduğu peygamberlerin davalarında sadık ve haklı olduklarını ortaya koymak ve onları desteklediğini ispat etmek üzere onlara, mucizeler vermiştir. Nitekim Peygamber Efendimiz bir Hadis-i-Şerif'lerinde "Hiç bir peygamber yoktur ki Ona insanların imanına sebep olan mucizeler verilmiş olmasın bana verilen mucize ise, ancak bana vahyolunan bir vahiydir." buyurmaktadır. İslam alimlerinin büyük bir kısmı, Ehl-i Sünnet, Mutezile ve İslam filozoflarının ekseriyeti, peygamberin tanınıp bilinmesi, emir ve yasakların geçerlik kazanması ve insanların dinen sorumlu tutulabilmesi için mucizenin gerekli olduğu kanaatindedir. Mucizelerin peygamberliğin ispatına delil olmasını konu edindiğimiz bu çalışmamızda, peygamberlerin kendi doğruluklarını ispat etmek üzere ortaya koydukları mucizelerde bazı özelliklerinin bulunması gerekir. İlahi bir fiil olması, harikulade bir tarzda ortaya çıkması, nübüvvet iddiası ve tehaddiyle birlikte olması, iddiadan sonra ve belirtildiği şekilde peygamberin elinde zuhur etmesi, peygamberi yalanlamaması gibi özellikler mucizenin temel şartları olarak kabul edilir. Bu özellikler mucizenin ilahi bir irade ve kudretle meydana geldiğinin aynı zamanda bir kanıtıdır. Çünkü

bunların ilahi bir güç neticesinde ortaya çıktığı ve ancak bu yönüyle peygamberi doğrulayabilecek mahiyette olduğunu Kur'an-ı Kerim ifade etmektedir.

İslam alimleri, özellikle Kelamcılar Kur'an ve Hadis kaynaklarında zikredilen mucizelerin daha iyi anlaşılması için onları konu, şekil ve amaç bakımından bazı tespitlere tabi tutmuştur. Bunlar hidayet mucizeleri, hissi mucizeler, akli mucizeler, haberi mucizeler, nusret- yardım mucizeleri, helak mucizeleri ve teklifi mucizelerdir. Peygamberlerin, inkarcıların gözleri önünde onları acze düşürecek şekilde ortaya koydukları mucizelerin tamamını hidayet mucizeleri başlığı alında toplamak mümkündür. Kur'an-ı Kerim'de zikri geçen hidayet mucizelerini hissi, akli ve haberi olmak üzere üç şekilde tasnif etmek mümkündür. Buna göre Hz. Salih'in devesi, Hz. Musa'nın âsasının ejderhaya dönüşmesi, elinin beyaz bir ışık saçması, Hz. İsa'nın çamurdan yaptığı kuşu canlandırması, doğuştan körlerle alacalı hastaları iyileştirmesi, ölüleri diriltmesi, hissi hidayet mucizelerine; Hz. İbrahim'in hücceti ve Hz. Muhammed'in Kur'an mucizesi de akli hidayet mucizelerine örnek teşkil etmektedir. Diğer taraftan Hz. İsa'nın evde yenilen ve biriktirilen her şeyi bileceğini söylemesi ve Hz. Muhammed'in Rumların galibiyetini bildirmesi de haberi hidayet mucizelerindendir.

Peygamberlerin kendi doğruluklarını ispat etmek üzere ortaya koydukları mucizelerin muhatapların durumlarına göre farklı sonuçlar doğurduğu anlaşılmaktadır. İlk grup, taassup ve bağnazlık içinde olan inkarcılardır. Bunlar, peygamberin mükemmel şahsiyeti, ikna edici akli ve mantıki delillerinin yanı sıra doğruluğunun kanıtı olan hidayet mucizelerini de kabul etmezler. Çünkü bunlar, inatcı, peşin hükümlü ve sabit fikirlidirler. Atalarının dinine körü körüne bağlılık gösterirler. İnanmak için peygamberden olmadık mucizeler getirmesini isterler. Aslında bunların hedefi peygamberi zor durumda bırakmaktır. Yoksa her peygambere insaf sahibi insanların inanacağı kadar delil ve mucize verilmiştir.

Fakat Kur'an, inat ve büyüklenme içerisinde olan bu insanların en büyük mucizeleri görmeleri halinde bile inanmayacaklarını örneklerle izah eder. Şu halde bu özelliklere sahip olan kimseler üzerinde mucizelerin hiçbir etkisi olmadığını

söylemek mümkündür. Bu itibarla mucizeler, aklını kullanan, mantıklı ve ön yargıdan uzak bulunan insanlar için bir delil olarak görülebilir. Kötü niyetli, kavrayışı yetersiz, ahlakı bozuk, insaf yolundan sapmış, önyargılı kimseler ne kadar delil ve mucize görürse görsün yine de inanmayacaklardır. İkinci grup ise, fıtratı temiz, önyargıdan uzak, hak ve hakikati kabule meyilli kimselerdir. Bunlar, peygamberin tehaddiyle birlikte ortaya koyduğu temel mucizeyi iyi düşünüp anlamaya çalışan ve bu surette hakkı bulan kimselerdir.

Bu özelliklere sahip olanların iman etmesinde hidayet mucizelerinin etkili olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca bu kimseler, peygamberden hidayet mucizesinin dışında başka deliller getirmesini de istemezler. Son olarak, peygamberin ahlaki nitelikleri, siret ve davranışlarından hareketle doğru sözlü olduğuna karar veren kimseler, her hangi bir mucizeye gerek duymadan iman etmişlerdir. Peygamberin sahip olduğu nitelikler, bunların iman etmeleri için yeterli olmuştur. Zaten her müslümanın, Allah’n insanlara zaman zaman göndermiş olduğu peygamberlerinin davalarında sadık ve haklı olduklarını ortaya koyan ve Allah tarafından desteklendiklerini ispat eden mucizeler verdiğine inanması farzdır.

Netice olarak, tarih boyunca insanlar, iman etmek için kendilerine gönderilen elçilerden mucizeler istemişlerdir. Hz. Musa'dan, Hz. İsa'dan, Hz. Hud'dan, Hz. Muhammed (sav)'den, kısacası tüm peygamberlerden hep aynı talepte bulunmuşlar ve Onlar’dan daima bir olağanüstülük göstermelerini beklemişlerdir. Allah da mucizelerle bazı peygamberlerine lütufta bulunmuş, onları katından yardımla güçlendirmiş, tebliğlerini ve fikri mücadelelerini kolaylaştırmıştır. Oysa akıl ve vicdan sahibi insanlar, Allah'a inanmak için mucize görmeye ihtiyaç duymazlar. Çünkü anlayış sahibi bir insan için var olan her şey, Allah'ın varlığının apaçık bir delilidir. Birçok insanın mucizelerle imanlarının sağlamlaştırması elbette Allah'tan büyük bir lütuftur. Ancak akıl ve vicdan sahibi insanlar, evrende var olan herşeyin yaratılışındaki olağanüstülüğü görerek Allah'a iman eder, ayrıca peygamberlerden de özel bir mucize beklentisi içinde olmazlar. Eğer Rabbimiz çeşitli mucizeler tecelli ettirirse bu onların heyecanlarını, şevklerini ve azimlerini güçlendiren birer nimet olur.

KAYNAKLAR

ABDUH, Muhammed, *Tevhid Risalesi*, Fecr Yay., (Çev.: Sabri Hizmetli), Ankara, 1996.

AFZALU'R-RAHMAN, *Siret Ansiklopedisi*, (Trc.: Kurul), İnkılap Yay. İstanbul, 1996.

AHATLI, Erdinç, *Peygamberlik ve Hz. Muhammde'in Peygamberliği*, Ankara, 2007.

AHMET B. HANBEL, Ahmed b. Muhammed b. Hanbel, *Müsned*, İstanbul, 1982.

AMİDİ, Seyfeddin, Ali b. Muhammed, *Gayetu'l-Meram fi İlmil Kelam* (Nşr.: Hasan Mahmud Abdullatif), Kahire, 1971.

------------*İslâm'da İman ve Esasları*, İstanbul, 1990.

ATAURRAHİM, Muhammed; *Bir İslam Peygamberi Hz. İsa*, (Çev.: Kürşat Demirci), İstanbul, 1997.

ATAY, Hüseyin , *İrade ve Hürriyet*, Ankara, 2002.

AYDIN, Ali Arslan; "Mucize", *Şamil İslam Ansiklopedisi*, IV, İstanbul, 1991.

BAĞÇECİ, Muhittin, *Ayet ve Hadislerle Peygamberlik ve Peygamberler, İstanbul,* 1997.

-------------,"Mucizenin İmkanı ve Tabiat Kanunlarının Zorunsuzluğu", *EÜİFD*., Kayseri, 1983.

BAĞDADİ, Ebu'l- Mansur Abdulkahir b. Tahir et- Temimi, *Usulu'd- Din*, İstanbul 1928

BAKILLANİ, Ebu Bekr Muhammed b. Tayip, *el-Beyan ani'l-Fark beyne'l-Mucizat ve'l-Keramat ve'l-Hıyel ve'l-Kehane ve's-Sihr ve'n-Narincat*, (Çev.: Adil Bebek) Rağbet yay., İstanbul, 1998.

BEBEK, Adil "Kelam Literatürü ışığında Mucize ve Hz. Muhammed'e Nisbet Edilen Hissi Mucizelerin Değerlendirilmesi", *MÜİFD.*, XVIII, İstanbul, 2000.

BİLMEN, Ömer Nasuhi, *Muvazzah İlmi Kelam*, İstanbul 1997.

BUHARİ, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail, *el-Camiu's-Sahih*, Darul fikr, Beyrut, 2010.

BULUT, Halil İbrahim, *Kuran ışığında Muzize ve peygamber*, İstanbul, 2002.

------------, ''Sihrin Hakikati Ve Mucizeden Farkı" *Marife*, Konya, 2003.

------------, "Mucize" *DİA,* XXX, İstanbul, 2005.

BURSALI, Mustafa Necati; *Hazret-i İsa ve Hazret-i Meryem*, İstanbul, 1984.

CANAN, İbrahim, *Kütüb-i Sitte*, Ankara, 1995.

CÜRCÂNÎ, *Seyyid Şerif Ali b. Muhammed,* Kitabu't, *Ta'rifat,* (Tah.: Abdurrahman Umeyre), Alemu'l-Kutub, Beyrut, 1987.

------------, *Şerhu'l- Mevakıf,* Mısır, 1907.

CÜVEYNİ, İmammü'l-Harameyn Ebu'l-Meali, Abdulmelik b. Abdullah b. Yusuf, *Kitabü'l- İrşad*, Beyrut, 1992.

ÇAKAN, İsmail L.-SOLMAZ, N. Mehmed, *Kur'an-ı Kerime göre Peygamberler ve tevhid mücadelesi,* İstanbul, 1994.

ÇELEBİ, İlyas, *İtikadi AçıdanUzak ve Yakın Gelecekle İlgili Haberler (Fiten-Melahim-Kıyamet Alemetleri),* İstanbul, 1996.

ÇİÇEK, Yakup, "Kur'an'da İsra ve Mirac*", Mirac Sempozyumu*, İstanbul, 1999.

DARIR, Mustafa, *Siyer-i Nebi*, (Çev.: M. Faruk Gürtunca), tsz.

DEVELIOĞLU, Ferit, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, 2006.

DURSUN Turan,"Mucize" Maddesi, *Kuran Ansiklopedisi,* VIII, İstanbul, 1994.

ECE, Hüseyin, *İslam'ın temel kavramları*, İstanbul, tarihsiz.

EL- Buti, Ramazan Said *İslam Akaidi*, (Çev.: Mehmet Yolcu- Hüseyyin Altınalan), Madve Yay., İstanbul, 1986.

EMİNOĞLU, Mehmed*, İslam ve Hıristiyan Kaynaklarına Göre İsa (a.s),* Konya, tsz.

ERDOĞAN, İsmail, "İslam Filozoflarına Göre Nübüvvet ve Mucize" *FÜİFD.*, Elazığ, 1996.

ERİŞİM,[http://www.inancingolgesinde.net/fethullah-gulen-inancin-golgesinde-2/1728-html].

ERİŞİM, [http://www.yorumla.net/felsefe/524543-mucize-uzerine-bir tartışma.html].

ERKOL, Ahmet, "Hz. Peygamberin Mucizevi Meseleleri ve Nübüvvetin İspatında Ayın Yarılması Hadisesi İle İlgili Bir Değerlendirme*" DÜİFD.*, I, Diyarbakır, 1999.

ESED, Muhammed, *Kur'an Mesajı, Meal-Tefsir*, (Çev.: Cahit Koytak, Ahmet Ertürk), İşaret yay., İstanbul, 1999.

GAZZALİ, Ebu Hamid Muhammed, *el- Munkızu min- Ed- Delal*, (Çev.: Hilmi Göngör), İstanbul, 1994.

------------, *İhyau Ulumi'd-Din*, I, (Trc.: Ahmet Serdaroğlu), Bedir Yay., İstanbul, 1975.

------------, *el-İktisâd fî el-İ'tikâd*, (Çev.: Kemal Işık,İtikadda Orta Yol), AÜİY., Yay., Ankara, 1971.

GÖLCÜK, Şerefettin, TOPRAK, Süleyman, *Kelam*, Konya, 2001.

------------, Şerefeddin, "*Bakıllanî ve İnsan Fiilleri"*, TDV. Yay., Ankara, 1997.

HAMİDULLAH, Muhammed, *İslam Peygamberi*, (Çev.: Salih Tuğ), İrfan Yay., İstanbul, 2001.

HANBEL, Ahmed İbn, *el-Musned*, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1981.

HARPUTİ, Abdullatif, *Tenkihu'l- Kelam fi Akaidi Ehli'l İslam*, DİB., Yay., (Çev.: İbrahim Özdemir, Fikret Karaman), Elazığ, 2000.

IŞIK, Aydın, "Din-Bilim İlişkisi Problemine Mucizeler Üzerinden Genel Bir Bakış", *Kelam Araştırmaları Dergisi*, 5, I, 2007.

İBN HALDUN, *Mukaddime*, I, (Çev.: Süleyman Uludağ), Dergah Yay., İstanbul, 1988.

İBN HİŞAM, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, (Çev.: Arif Erkan), İstanbul, 2003.

İBN KAYYIM, el- Cevziyye, *Zadü'l- Me'ad*, (Nşr.: Hasan Mesudi), Beyrut, Trs.

İBN MACE, Ebu Muhammed b. Yezid el-Kazvini, *Sünenü İbn Mace,* Darul Kutub el İlmiye Yay., Beyrut, 2008.

İBN MANZUR, Ebu'l Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem, *Lisanu'l- Arap,* Nebi Mad., Beyrut, 1990.

İBN RÜŞD, *el-Keşf an Minhâci'l-Edille*, (Çev. Süleyman Uludağ, Felsefe Din İlişkileri), Dergah Yay., İstanbul, 1985.

İZMİRLİ, İsmail Hakkı*, İslam'da Felsefe Akımları*, Kitapevi Yay., İstanbul, 1995.

KARADENIZ, Osman, *İlim Ve Din Açısından Mucize*, İstanbul, 1999.

KARAÇAM, İsmail, *Sonsuz Mucize Kur'an*, İstanbul, 1990.

KARAGÖZ, İsmail, Dini Kavramlar Sözlüğü, DİB.,Yay., Ankara 2005.

KILAVUZ, Saim, *İslam Akaidi ve Kelâm'a Giriş*, İstanbul, 2004.

KIRCA, Celal "Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed", *EÜİFD.*, Kayseri, 1990, VII., 65.

MATURIDI, Ebu Mansur, *Kitabut-Tevhid Tercümesi*, (Çev.: Bekir Topaloğlu), İsam Yay., Ankara, 2002.

MUTAHHARİ, Murtaza, *Kur'an'i Araştırmalar*, (Çev.: Cafer Bayar), İstanbul, 1998.

MUSLİM, Ebu'l-Hüseyin Muslim b. Haccac, *el-Camıu's-Sahih*, Riyad, Daru's-Selam Yayınları, 2000.

MUTLU, İsmail, *Peygamberimizin Mucizeleri*, İstanbul, 1998.

M. EBU ZEHRA, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, (Çev.: Mehmet Meskin), II, İstanbul, 1993.

MUHAMMED İBN MUHAMMED, *Altıparmak Tam Peygamberler Tarihi* , I., II, (Çev.: Sabri Yılmaz), İstanbul, 1985.

MEVDUDİ, Ebu'l-Ala, *Tefhimü'l-Kur'an, Kur'an'nın Anlamı ve Tefsiri*, (Trc.: Muhammed Han Kayani V.dğr.), İstanbul, 1986.

NESAİ, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, *Sunenu Nesai*, İstanbul, Çağrı Yayınları, 1992.

NESEFİ, Ebu'l-Muın Meymun b. Muhammed, *Tabsıratü'l-Edille fi Usuli'd-Din*, Ankara, 2004.

NESEFİ, Ömer, *İslam İnancının Temelleri Akaid*, (Haz.: M.Seyyid Ahsen), Bayrak Yay., İstanbul, 1995.

NURSI, Said, *Mektubat*, Söz Yay., İstanbul, 2003.

ÖZARSLAN, Selim, "Sırrı Giridi ve Nakdu'l Kelam*" FÜİFD.*, III, Elazığ, 1998.

PEZDEVI, İmam Ebu Yusuf Muhammed, *Usulu'd-Din* (Ehli Sünnet Akaidi), (Çev.: Şerafettin Gölcük), Kayıhan Yay., 1988.

RAGIB EL –İSFAHANİ, *Müfredat, elfazi'l-Kur'an*, (Trc.: Yusuf Türker, Müfredat Kur'an Kavramları Sözlüğü) Pınar yay., İstanbul, 2007.

RAZİ, Muhammed bin Ebi Bekir bin Abdilkadir, *Muhtaru'l-Sıhah*, II, Beyrut. 1983.

RAZİ, Ebu Abdullah Fahreddin Muhammed b. Fahreddin, *el- Muhassal*, (*Kelama Giriş)*, (Çev.: Hüseyyin Atay), AÜİF., Yay.,Ankara, 1978.

SABUNİ, Nureddin, Ahmed b. Mahmud b. Ebi Bekr, *el-Bidaye, (Maturidiyye Akaidi), (Trc.: Bekir Topaloğlu),* Ankara, 2005.

SÜLEYMAN, Davud, *Hazreti İsa'nın Gelişi*, İstanbul, 2003.

ŞEHRİSTANİ, Muhammed b. Abdulkerim, *el- Milel ve'n-nihal*, II, (Nşr.: Muhammed Seyyid Kiylani), Beyrut, 1986.

ŞİBLİ, Mevlana, *Asr-ı Saadet*, Trc.: Ömer Rıza Doğrul), İstanbul, 1977.

TAYLAN, Necip*, İslam Düşüncesinde Din Felsefesi,* MÜİFV.,Yay., İstanbul, 1994.

TEFTÂZÂNÎ, Sa'duddin, *Şerhu'l-Akaid*, (Kelam ilmi ve İslam Akaidi), (Çev.: Süleyman Uludağ), İstanbul, 1982.

--------------, Sa'düddîn, *Şerhu'l- Mekasıd* , II, İstanbul, 1305/1887 .

TEKİN, İsmail, *Peygamberimiz (s.a.v)'in İnşikaku'l Kamer Mucizesi*, Ankara, 1970.

TEMEL, Ali Rıza "Hadiserle Mirac*", Mirac Sempozyumu*, (Sempozyum Bildirileri, 17 Aralık 1995), İstanbul, 1999.

TİRMİZÎ, Ebu İsa Muhammed b. İsa Sevra, *es-Sunen*, (Thk.: A. Muhammed Şakir-M. Fuad Abdulbaki-İbrahim Adve Avad), Kahire, 1937.

TOPALOĞLU, Bekir, *Kelam ilmi Giriş*, İstanbul, 1988.

------------, Bekir Topaloğlu, "Beyyine", *DİA*, VI, 96.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, *İslam-Türk Ansiklopedisi*, , MEB., Neşriyat, I, İstanbul 1947.

-------------, *İslam Felsefesi*, Kültür Yay., İstanbul, 1993.

YAVUZ, Salih Sabri*, İslam Düşüncesinde Nübüvvet,* İnsan Yay., İstanbul, Tsz.

YAVUZ , Yusuf Şevki*, "*Habe*r"*, *DİA*, XIV*,* 348-349.

-----------, Yusuf Şevki*,* "Burhan" madesi, *DİA*, VI, 429.

YAVUZ, Yusuf Şevki - Bekir Topaloğlu-İlyas Çelebi, İ*slamda İnanç Esasları* İstanbul, 1989.

YAZICI, Namık, *Peygamberimizin mucizeleri*, İstanbul, 1987.

YAZIR, Elmalılı M. Hamdi; *Hak Dini Kur'an Dili*, Tuğra Yay., İstanbul, 1991.

YÜCEER, İsa, *Son Peygamberlik Risalet ve Nübüvvetin Delillerle İspatı*, Ankara, 1996.

------------, "Kur'an'da Nebi ve Resul Lafızları", *KADER,* 2007.

------------, "Ehl-i Sünnet İnancı," *YYÜİFY.*, IV, Van, 1995.

YÜKSEL, Emrullah, *Kelam Dersleri (İlahiyat ve Nübüvvet*), Erzurum, 1986.

ÖZET

Peygamberlere duyulan ihtiyaç bir realitedir. İnsanla ilgili hükümleri belirleyen Yüce Yaratıcı bu hükümleri kullarına peygamberleri aracılığı ile iletmiştir. Peygamberler, önemli bir görev olan tebliğle memurdurlar. Dinin metinleri Peygamberlerle ilgili kapsamlı delil sunmuş, akıl da onların varlığını kabulde tereddüt etmemiştir. Peygamberliği Allah'ın kullarına bir yardım ve lutfu olarak görmek gerekmektedir. Onların insanlara sundukları bilgiler onların hayatını ve geleceklerini ilgilendiren meselelerdir.

Bir peygamberin peygamberliğini ispat, ancak hiç şüphe taşımayan kesin bir delil ile mümkün olabilir. Bu kesin delil de ya onun gösterdiği mucize'yi gözlemek ve müşahade etmek veyahut kesin bilgi ifade eden mütevatir bir haberle mümkün olabilir. Peygamberlerin tanınıp bilinmesi, emir yasaklarının geçerlilik kazanması ve insanların dinen sorumlu tutulabilmesi için mucizelerin gerekli olduğu genel olarak kabul gören bir kanaattir. Nitekim bütün toplumlar, peygamber olarak gönderilmiş kimselerden mucize talep etmişlerdir. Mucize, beşerin görüp bildiği ve dâima içlerinde yanyana beraber yaşayıp ünsiyet ettiği sebep ve kanunların, insan irâde ve kudretinin üstünde olarak Allah'ın irâdesiyle harikulâde kabilinden değiştirilmesi, normal fonksiyonunun iptal edilmesidir.

Peygambere verilen mucize, Allah'ın peygamberin şahsındaki delilidir, ispatıdır. Mucize, bazen inkârcıların isteği üzerine, bazen de Allah'ın dilediği bir zamanda meydana gelir. Mûcizenin, maksadı nübüvvetin sıhhatini ve peygamberin söylediklerinin doğruluğunu ispat etmektir, peygamberin doğruluğunu bilmenin ilk şartı olarak peygamberin elinde mûcizenin zuhur etmesi konusu İslâm âlimlerinin üzerinde ittifak ettikleri bir konudur.

Mucizeleri inkâr etmek, bir bakıma Allah'ın varlığını, Kur'ân'ın Allah kelâm'ı olduğunu ve O Zât (sav)'ın peygamberliğini inkâr etmek demektir ki, aslında

böyle bir inkâr aklı da, düşünceyi de çok çok aşar. Zira, bu hakikatler için bir delil kâfi olduğu halde, binler delil vardır; oysa, inkârcının elinde inkârını haklı çıkaracak tek bir delil yoktur ve olması da mümkün değildir.

ABSTRACT

The need for prophets is a reality. Almighty God who determined the rules about Human Being forwarded these rules to his slaves through his Prophets. Prophets are entrusted with declaration which is an important mission. The texts of religion presented detailed evidence about Prophets, and the human wisdom didn't hesitate to accept presence of them. Prophethood must be thought as an assistance and favour of God for his slaves. The information which the Prophets presented to people are the issues interested with their lives and futures.

The proof of prophethood of a Prophet can be possible only with an undoubted evidence. This certain evidence can be possible with witnessing a miracle of him or definite news which means a certain information as well. It is a general acceptance that the miracles are necessary in order to make Prophets well known, make his orders and prohibitions operative and make people liable for their religion. In fact, all soceities had demanded miracles from the Prophets. Miracle is the superior change by the will of God in the reasons and laws which are well known by Human Being beyond the will and power of Humans and the cancellation of their normal functions of these reasons and laws.

The miracle given to Prophet is the evidence and proof of God in the personality of Prophet. The miracle sometimes happens upon unbelievers' requests and sometimes happens at the time when God wishes to happen. The goal of miracle is to prove the health of Prophet and his sayings, expressions. All the Islam Scholars agree on the subject which focuses on miracles as the first condition to accept the accuracy of Prophets.

To deny miracles, is also to deny the presence of God, the fact that The Koran is a remark of God and His Prophethood as well. In fact, such a denial is much beyond the mind, wisdom and thought. Because, although only one evidence of

thousands is enough to prove these facts, there is no evidence for the proof of denial that the unbelievers have and this is impossible indeed.